

ผลงานเผยแพร่

ประกอบการเสนอขอรับการประเมิน
เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนิติกร ระดับเชี่ยวชาญ
ตำแหน่งเลขที่ 5 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

เรื่อง การป้องกันปัญหาข้อพิพาทโต้แย้งในบริษัทจำกัด

โดย นายรัชชัย พันธุ์รัตน์

ตำแหน่ง เลขานุการกรม (ประเภทอำนวยการ ระดับต้น)

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

บทคัดย่อ

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นส่วนราชการที่ทำหน้าที่เป็นสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัททำหน้าที่รับจดทะเบียนจัดตั้ง เปลี่ยนแปลง และเลิก ห้างหุ้นส่วนและบริษัท ซึ่งมีสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางตั้งอยู่ ณ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ถนนนนทบุรี 1 อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร และสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัด ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยมีข้าราชการของกรมตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไปเป็นนายทะเบียน

ในการรับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทต้องตรวจพิจารณาคำขอจดทะเบียนที่ผู้ขอจดทะเบียน (กรรมการบริษัทกรณีเป็นบริษัทจำกัด หรือหุ้นส่วนผู้จัดการกรณีเป็นห้างหุ้นส่วน) ยื่นจดทะเบียนว่าถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนดไว้หรือไม่ เมื่อเห็นว่าเป็นไปโดยถูกต้องตามระเบียบและไม่ขัดต่อกฎหมาย นายทะเบียนจะส่งรับจดทะเบียน และแต่งย่อรายการจดทะเบียนนั้นนำลงประกาศราชกิจจานุเบกษา การจดทะเบียนในปัจจุบันจำนวนเอกสารคำขอจดทะเบียนและเอกสารประกอบลดลงจากอดีต เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก รวดเร็วให้แก่ผู้ขอจดทะเบียน ฉะนั้น เอกสารหลักฐานบางรายการ เช่น สำเนารายงานการประชุม หนังสือนัดประชุม หลักฐานการเข้าร่วมประชุม ผู้ขอจดทะเบียนไม่ต้องแนบยื่นประกอบคำขอจดทะเบียน ด้วยเหตุดังกล่าวห้างหุ้นส่วนบริษัทบางรายที่มีปัญหาความขัดแย้งกันได้มีการจัดทำคำขอจดทะเบียนยื่นขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียน โดยไม่มีการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดไว้จริง เช่น ไม่มีการประชุมจริง ไม่ดำเนินการประชุมตามกฎหมายกำหนด นายทะเบียนมีคำสั่งรับจดทะเบียนดังกล่าวไปแล้ว ปรากฏภายหลังว่าผู้มีส่วนได้เสียในห้างหุ้นส่วนบริษัท โดยเฉพาะบริษัทจำกัดร้องขอให้เพิกถอนการจดทะเบียน ได้แย้ง คัดค้านการจดทะเบียนขอให้ระงับการจดทะเบียนอันเนื่องมาจากข้อพิพาทของผู้เกี่ยวข้องในบริษัทจำกัด เช่น ได้แย้งคัดค้านว่า การประชุมของบริษัทไม่ถูกต้องตามข้อบังคับ การจดทะเบียนให้ตนเอง (กรรมการ) ออกจากตำแหน่งกรรมการเป็นไปโดยไม่ชอบ หุ้นในบริษัทของตนถูกขโมย เป็นต้น ทำให้เกิดคดีความไปสู่ศาลเป็นจำนวนมาก ซึ่งนายทะเบียนหรืออธิบดีในฐานะนายทะเบียนกลางก็อาจถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีดังกล่าวทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง หรือต้องขึ้นเบิกความต่อศาลในฐานะพยานเป็นประจำ เหตุต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่สุจริตของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง บางกรณีเกิดจากความไม่เข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือขั้นตอนในการปฏิบัติ จึงเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น ทำให้เกิดภาระทั้งในส่วนเอกชนเอง ส่วนราชการ ตลอดจนต้องเป็นคดีขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก

ฉะนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวอย่างถูกต้อง และเป็นอุทาหรณ์สำหรับทั้งผู้มีส่วนได้เสียในห้างหุ้นส่วนบริษัท ตลอดจนเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนผู้ขอรับการประเมินจึงได้รวบรวมประเด็นปัญหาที่เป็นสาเหตุให้เกิดข้อพิพาท ซึ่งในกรณีนี้จะเน้นที่ประเด็นปัญหาของบริษัทจำกัดซึ่งเป็นนิติบุคคลที่เกิดปัญหามากที่สุดมานำเสนอให้เห็นเป็นประเด็น และได้รวบรวมคำวินิจฉัยของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในเรื่องที่มีข้อโต้แย้ง คัดค้านที่กรมวินิจฉัย รวมถึงคำพิพากษาฎีกาในเรื่องเกี่ยวกับข้อขัดแย้งและข้อพิพาทที่นำไปสู่ขบวนการทางศาลนำมาลงไว้เพื่อเป็นแนวคิด แนวทางสำหรับสร้างความเข้าใจ เพื่อนำไปสู่ความปรองดองสมานฉันท์แทนการใช้ช่องทางในการฟ้องร้อง ซึ่งหวังว่าจะช่วยลดปัญหาข้อพิพาท โต้แย้ง คัดค้านดังกล่าวลงได้อีกทางหนึ่ง

ธวัชชัย พันธุ์รัตน์

กันยายน 2553

คำนำ

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นส่วนราชการที่ทำหน้าที่เป็นสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัททำหน้าที่รับจดทะเบียนจัดตั้ง เปลี่ยนแปลง และเลิก ห้างหุ้นส่วนและบริษัท ซึ่งมีสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางตั้งอยู่ ณ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ถนนนนทบุรี 1 อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร และสำนักงานหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดในทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยมีข้าราชการของกรมตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไปเป็นนายทะเบียน

ในการรับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทต้องตรวจพิจารณาคำขอจดทะเบียนที่ผู้ขอจดทะเบียน (กรรมการบริษัทกรณีเป็นบริษัทจำกัด หรือหุ้นส่วนผู้จัดการกรณีเป็นห้างหุ้นส่วน) ว่าถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบที่กำหนดหรือไม่ เมื่อเห็นว่าเป็นโดยถูกต้องตามระเบียบนายทะเบียนจะส่งรับจดทะเบียนและจะต้องแต่งย่อรายการจดทะเบียนนั้นนำลงประกาศราชกิจจานุเบกษา การจดทะเบียนในปัจจุบันจะลดจำนวนเอกสารคำขอจดทะเบียนและเอกสารประกอบลงเพื่ออำนวยความสะดวกและรวดเร็วให้แก่ผู้ขอจดทะเบียน ฉะนั้นเอกสารหลักฐานบางรายการ เช่น สำเนารายงานการประชุม หนังสือนัดประชุม หลักฐานการเข้าประชุม ผู้ขอจดทะเบียนไม่ต้องแนบไปพร้อมกับคำขอจดทะเบียน ด้วยเหตุดังกล่าวห้างหุ้นส่วนบริษัทบางรายที่มีปัญหาความขัดแย้งกันได้มีการจัดทำคำขอจดทะเบียนยื่นขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนโดยไม่มี การดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดไว้จริง เช่น ไม่มีการประชุมจริง ไม่ดำเนินการประชุมตามกฎหมายกำหนด มีหน้าที่ได้มีคำสั่งรับจดทะเบียนดังกล่าวตามที่ระเบียบกฎหมายกำหนดไปแล้ว ปรากฏว่ามีผู้ที่มีส่วนได้เสียในห้างหุ้นส่วนบริษัท โดยเฉพาะบริษัทจำกัดร้องขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนโต้แย้ง คัดค้านการจดทะเบียน ขอให้ระงับการจดทะเบียนอันเนื่องมาจากข้อพิพาทของผู้เกี่ยวข้องในบริษัทจำกัด เช่น โต้แย้งคัดค้านว่า การประชุมของบริษัทไม่ถูกต้องตามข้อบังคับการจดทะเบียนให้ตนเอง (กรรมการ) ออกจากตำแหน่งกรรมการเป็นไปโดยไม่ชอบ หุ้นในบริษัทของตนถูกขโมย เป็นต้น จนทำให้เกิดเป็นคดีความไปสู่ศาลเป็นจำนวนมาก ซึ่งนายทะเบียนหรืออธิบดีในฐานะนายทะเบียนกลางก็อาจถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีดังกล่าวทั้งทางแพ่ง ทางอาญา ทางปกครอง หรือต้องขึ้นเบิกความต่อศาลในฐานะพยานเป็นประจำ เหตุต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่สุจริต ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง บางกรณีเกิดจากความไม่เข้าใจในกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ หรือขั้นตอนในการปฏิบัติ จึงเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น ทำให้เป็นภาระทั้งในส่วนเอกชนเอง ในส่วนของราชการ ตลอดจนต้องเป็นคดีขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก

ฉะนั้น เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวอย่างถูกต้อง และเป็นอุทาหรณ์สำหรับทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในของห้างหุ้นส่วนบริษัท ตลอดจนเจ้าหน้าที่และนายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนผู้ขอรับการประเมินจึงได้รวบรวมประเด็นปัญหาที่เป็นสาเหตุให้เกิดข้อพิพาท ซึ่งในกรณีนี้จะเน้นไปในส่วนที่เป็นปัญหาของบริษัทจำกัดซึ่งเป็นนิติบุคคลที่เกิดปัญหามากที่สุดมานำเสนอให้เห็นเป็นประเด็น และได้รวบรวมคำวินิจฉัยของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในเรื่องที่เกี่ยวข้องโต้แย้ง คัดค้านที่กรมวินิจฉัย รวมถึงคำพิพากษาฎีกาในเรื่องเกี่ยวกับข้อขัดแย้งและข้อพิพาทที่ไปสู่ศาลนำมาลงไว้เพื่อเป็นแนวคิดแนวทางสำหรับสร้างความเข้าใจ เพื่อนำไปสู่ความปรองดองสมานฉันท์แทนการใช้ช่องทางในการฟ้องร้อง ซึ่งหวังว่าจะช่วยลดปัญหาข้อพิพาทโต้แย้งคัดค้านดังกล่าวลงได้อีกทางหนึ่ง

ธวัชชัย พันธุ์รัตน์

กันยายน 2553

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบริษัทจำกัด	1
บทที่ 2 ที่มาของปัญหา	5
บทที่ 3 ประเด็นปัญหาและคำวินิจฉัย	7
1. คำวินิจฉัยของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า	9
1.1 กรณีกรรมการผู้มีอำนาจและเป็นผู้ถือหุ้นถึงแก่กรรมได้ทำพินัยกรรมไว้แต่พินัยกรรมดังกล่าวยังมีปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับมรดก ซึ่งคดียังไม่มีการวินิจฉัยคดีบริษัทสามารถนำมติที่ประชุมมาขอจดทะเบียนแก้ไขกรรมการและอำนาจกรรมการได้หรือไม่	9
1.2 กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นบุคคลล้มละลายจะสามารถลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมกรรมการบริษัทได้หรือไม่	9
1.3 การจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการและอำนาจกรรมการ เมื่อมีผู้มีส่วนได้เสียยื่นหนังสือคัดค้านการจดทะเบียนต่อนายทะเบียน	9
1.4 กรรมการแต่งตั้งตามคำพิพากษาของศาลเรียกประชุมผู้ถือหุ้นแต่องค์ประชุมไม่ครบจึงไม่สามารถจัดประชุมได้ กรรมการจึงได้นัดหุ้นเรียกประชุมผู้ถือหุ้นอีกครั้งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1179 ว.2 ต้องครบองค์ประชุมหรือไม่	11
1.5 การส่งหนังสือนัดประชุมใหญ่ที่มีได้ส่งหนังสือนัดไปยังที่อยู่ของผู้ถือหุ้นที่ปรากฏในทะเบียนของบริษัทและผู้ถือหุ้นไม่ได้รับทราบเป็นการประชุมโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่	12
1.6 กรรมการบริษัทได้ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งโดยมติของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นของบริษัทและบริษัทได้นำความนั้นมาจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการของบริษัทในภายหลัง การถอดถอนโดยมติดังกล่าวจะมีผลให้บุคคลนั้นพ้นจากตำแหน่งกรรมการของบริษัทเมื่อใด	12

1.7 การเรียกประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1174 วรรคสอง ที่กำหนดว่าถ้าและกรรมการมิได้เรียกประชุม ภายใน 30 วันนับแต่วันยื่นคำร้องนั้น หมายถึงกรรมการต้องเรียกและ จัดประชุมภายใน 30 วันด้วยหรือไม่	12
1.8 การประชุมคณะกรรมการเพื่อเรียกนัดประชุมผู้ถือหุ้นบกพร่อง มติที่ ประชุมผู้ถือหุ้นมีผลใช้บังคับได้หรือไม่	13
1.9 นายทะเบียนได้จดทะเบียนและคัดชื่อโจทก์ออกจากการเป็นกรรมการ บริษัทตามคำพิพากษาของศาลแต่ไม่ได้จดทะเบียนและคัดชื่อโจทก์ออก จากการเป็นกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทโดยให้เหตุผลว่าเกินคำพิพากษา ของศาล โจทก์ได้มีหนังสือให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการจดทะเบียนคัดชื่อโจทก์ ออกจากการเป็น กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทด้วย นายทะเบียนต้อง ดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขอำนาจกรรมการให้โจทก์ออกจากการเป็น กรรมการผู้มีอำนาจลงชื่อผูกพันหรือไม่	14
1.10 ผู้จัดการมรดกมีสิทธิร้องขอให้คณะกรรมการของบริษัทจำกัดเรียก ประชุม วิสามัญผู้ถือหุ้นได้หรือไม่ ถ้าคณะกรรมการไม่เรียกประชุม ผู้จัดการมรดกจะเป็นผู้เรียกประชุมเองได้หรือไม่	15
1.11 กรณีที่บริษัทไม่ดำเนินการลงทะเบียนรับผู้จัดการมรดกเป็นผู้ถือหุ้น	15
1.12 ในการจดทะเบียนนิติบุคคลการระบุนุสถานที่ตั้งสำนักงาน นิติบุคคลจะต้อง เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสถานที่ตั้งนั้นหรือไม่ และเป็นไปตามกฎหมายใด	16
1.13 การแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีและกำหนดอำนาจผู้ชำระบัญชีที่มีได้เป็นไปตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และระเบียบสำนักสำนักงานทะเบียน หุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2549 กำหนด	16
1.14 การกำหนดข้อบังคับของบริษัทเรื่องการมอบฉันทะให้บุคคลอื่นเข้า ประชุมแทนกรรมการบริษัท	17
1.15 การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมกรรมการและอำนาจกรรมการ กรณีทำ สัญญาประนีประนอมยอมความและศาลได้มีคำพิพากษาตามยอมให้ ยกเลิกสัญญาซื้อขายหุ้นและคู่กรณีมิได้ตั้งใจร้องขอให้เพิกถอนมติที่ ประชุมผู้ถือหุ้น	17

1.16	บริษัทจำกัดจะกำหนดในข้อบังคับให้หุ้นสามัญมีสิทธิออกเสียงแตกต่างกันได้หรือไม่	18
1.17	บริษัทจำกัดจะจ่ายเงินปันผลด้วยการออกหุ้นเพิ่มทุนให้แก่ผู้ถือหุ้นโดยใช้มติพิเศษในการประชุมผู้ถือหุ้นหรือตั้งข้อบังคับขึ้นใหม่เพื่อให้ผู้ถือหุ้นมีมติพิเศษกรณีดังกล่าว สามารถทำได้หรือไม่	18
1.18	บริษัทสามารถใช้วิธีโหวตเป็นหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาคำขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมกรรมการและอำนาจกรรมการของบริษัทได้หรือไม่	19
1.19	บริษัทสามารถกำหนดข้อบังคับว่าในการประชุมคณะกรรมการ กรรมการสามารถมอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าร่วมประชุมกรรมการแทน และผู้รับมอบฉันทะให้นับเป็นองค์ประชุม รวมทั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนได้หรือไม่	20
1.20	การลาออกจากตำแหน่งกรรมการของบริษัทมีผลเมื่อใด	20
1.21	กรณีมีการเลิกบริษัทจำกัดเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลายบุคคลใดจะเป็นผู้ชำระบัญชีและต้องดำเนินการอย่างไร	21
1.22	บริษัทจำกัดมีความประสงค์เปลี่ยนชื่อบริษัทเป็นอย่างอื่นและเมื่อเปลี่ยนชื่อแล้วบริษัทที่มีชื่อใหม่สามารถใช้ผลงานของบริษัทชื่อเดิมได้หรือไม่	22
1.23	การประชุมอนุมัติงบดุลบริษัทจำกัดได้จัดประชุมสามัญประจำปีไปแล้ว แต่มีเหตุจำเป็นไม่สามารถนำเสนองบดุลเพื่ออนุมัติในการประชุมครั้งนั้นได้ ต่อมาบริษัทได้มีการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่ออนุมัติงบดุลดังกล่าว การประชุมครั้งหลังนี้เป็นการประชุมประเภทใด	22
1.24	การส่งคืนเงินทุนและส่วนเกินมูลค่าหุ้นบริษัทจะดำเนินการจดทะเบียนลดทุนเพื่อคืนเงินทุนและเงินส่วนเกินมูลค่าหุ้นที่เหลือจากการสมทบเข้าในทุนสำรองตามกฎหมายแล้ว ให้ผู้ถือหุ้นได้หรือไม่	22
1.25	การพ้นจากการเป็นผู้มีอำนาจลงชื่อผูกพันบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนจะกระทำได้อย่างไรโดยวิธีใดบ้างและสามารถตรวจสอบได้จากเอกสารหรือหลักฐานใด	23
1.26	วันที่นิติบุคคลมีอำนาจกระทำการในนามของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นเริ่มเมื่อใด	24

1.27	การเสนอขายหุ้นที่ออกใหม่จากการเพิ่มทุนของบริษัทจำกัด มีขั้นตอนวิธี ดำเนินการอย่างไร	24
1.28	การออกจากการเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบดำเนินการอย่างไร	24
1.29	การขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนนายทะเบียนต้องดำเนินการจด ทะเบียนแก้ไขอำนาจกรรมการให้ จ.ออกจากการเป็นกรรมการผู้มี อำนาจลงชื่อผูกพันหรือไม่ บริษัทที่ถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนเป็น บริษัทร้างตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246 ยังมี สภาพเป็นนิติบุคคลอยู่หรือไม่ และเจ้าหน้าที่ของบริษัทยังสามารถฟ้อง บริษัทได้หรือไม่	25
1.30	บริษัทมีเงินทุนสำรองเกินกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด บริษัทสามารถ นำเงินทุนสำรองส่วนที่เกินนี้มาใช้จ่ายเพื่อวัตถุประสงค์อื่นของบริษัท ได้หรือไม่ หรือในกรณีที่ข้อบังคับของบริษัทกำหนด ให้กันเงินสำรอง ไว้เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด บริษัทจะแก้ไขข้อบังคับให้นำเงิน ทุนสำรองส่วนที่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดมาใช้ตลอดจนนำมาจ่าย ปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นได้หรือไม่	25
1.31	บริษัทมีเงินทุนสำรองครบตามที่กฎหมายกำหนด ต่อมามีการลดทุน แล้วเงินทุนสำรองของบริษัทมีจำนวนเกินกว่าร้อยละ 10 ของทุนจด ทะเบียนบริษัทจะนำเงินทุนสำรองส่วนที่เกินกว่ากฎหมายกำหนดมาใช้ เพื่อวัตถุประสงค์อื่นของบริษัท รวมถึงนำมาจ่ายเป็นเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้น ของบริษัทได้หรือไม่	26
1.32	การคืนเงินให้แก่บริษัทที่จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีแล้วการออก เช็คคืนเงินหลักประกันให้แก่บริษัทที่จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี แล้วจะมีแนวทางแก้ไขอย่างไร	26
1.33	ห้ามมิให้ชี้ชวนประชาชนให้ซื้อหุ้นตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ มาตรา 1102 ที่ห้ามมิให้ชี้ชวนประชาชนให้ซื้อหุ้นเป็นการ ห้ามเฉพาะบริษัทหรือห้ามผู้ถือหุ้นของบริษัทด้วย	26
1.34	บริษัทมีภาระผูกพันตามสัญญาที่มีอยู่ก่อนการจดทะเบียนเลิกบริษัท ผู้ชำระบัญชีจะสามารถกระทำตามภาระผูกพันนั้นได้หรือไม่	27

1.35	การประกอบกิจการลิขสิทธิ์ซึ่งเข้าข่ายเป็นความผิดตามกฎหมายฉบับใดหรือไม่	27
1.36	การขอให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทระงับการจำหน่ายโอนหรือทำการก่อให้เกิดภาระผูกพันใดๆ อันเกี่ยวกับหุ้นของบริษัทเจ้าพนักงานบังคับคดีได้แจ้งการยึดหุ้นของบริษัทตามคดีของศาลแพ่ง และขอให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทระงับการจำหน่ายโอนหรือทำการก่อให้เกิดภาระผูกพันใด ๆ อันเกี่ยวกับหุ้นได้หรือไม่	28
1.37	เจ้าหนี้มีหนังสือถึงนายทะเบียนคัดค้านการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีแต่เจ้าหนี้ที่มีได้หมายเหตุ การคัดค้านไว้เนื่องจากมิใช่เป็นหนี้ค้างชำระภาษีหรือค่าฤชาธรรมเนียม ซึ่งต่อมานายทะเบียนได้รับจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี เจ้าหนี้จึงได้มีหนังสือถึงนายทะเบียนขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีนายทะเบียนจะต้องเพิกถอนการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีหรือไม่	28
1.38	บริษัทจะลดทุนและนำทุนจดทะเบียนที่ลดลงไปตัดขาดทุนสะสมได้หรือไม่	29
1.39	กิจการร่วมค้าที่จะจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลใหม่จะต้องจดทะเบียนที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าหรือไม่	30
1.40	การกำหนดสิทธิประโยชน์ในหุ้นบุริมสิทธิแตกต่างจากหุ้นสามัญ	30
1.41	กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้นายทะเบียนจัดซื้อบริษัทที่ถูกจัดร้างคืนสู่ทะเบียน	31
2	เกี่ยวกับคำสั่งทางปกครอง	33
2.1	การเพิกถอนการจดทะเบียน ควรเพิกถอนให้มีผล ณ วันที่รับจดทะเบียน หรือ ณ วันที่มีคำสั่งเพิกถอน	35
2.2	แถลงการณ์ประกอบอุทธรณ์คำสั่งเพิกถอนคำขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการ และอำนาจกรรมการที่ยื่นเกินกำหนดอุทธรณ์ ควรรับไว้พิจารณาหรือไม่	36
2.3	เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงภายหลังว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนเป็นบุคคลล้มละลาย ในขณะที่จดทะเบียนเข้าเป็นหุ้นส่วนของห้าง นายทะเบียนจะต้องดำเนินการอย่างไร	36

2.4 การอุทธรณ์คำสั่งรับจดทะเบียนของนายทะเบียนที่ยื่นเกินกำหนด ระยะเวลา ที่กฎหมายกำหนดเจ้าหน้าที่จะรับไว้พิจารณาได้หรือไม่	37
2.5 ผู้อุทธรณ์มีสิทธินำอุทธรณ์ที่เจ้าหน้าที่ปฏิเสธไม่รับอุทธรณ์ เนื่องจาก เป็นอุทธรณ์ที่ยื่นเกินกำหนดไปฟ้องศาลปกครองได้หรือไม่	40
2.6 กำหนดระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์สามสิบวันตาม พระราชบัญญัติ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 45 จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ วันที่ได้รับอุทธรณ์หรือวันที่ผู้อุทธรณ์ส่งเอกสารประกอบตามที่ผู้ พิจารณาอุทธรณ์เรียกเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย	41
3. คำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้อง	43
ก. เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของกรรมการ	43
3.1 การลงนามในฐานะผู้จัดการบริษัทรายเดียวผูกพันบริษัท	43
3.2 กรรมการ 3 คน ข้อบังคับกำหนดกรรมการ 2 คน ลงชื่อเป็นสำคัญ ผูกพันบริษัท สัญญาผู้มีกรรมการคนเดียวลงชื่อ ตั้งแต่ตั้งบริษัทมา กรรมการอีก 2 คนไม่เข้าจัดการ มอบอำนาจให้กรรมการจัดการลงชื่อ เป็นผู้จัดการ ถือได้ว่าบริษัทจำเลยได้กระทำนิติกรรมจะปฏิเสธความ รับผิดชอบไม่ได้	
3.3 ตราสำคัญของบริษัทมีรูปร่างลักษณะเล็กกว่าตราสำคัญซึ่งได้จด ทะเบียนไว้ และใช้ในกิจการทั่ว ๆ ไปเป็นประจำ การใช้ตราดังกล่าว ประทับในใบมอบอำนาจจึงถือว่าการมอบอำนาจชอบแล้ว	44
3.4 การเป็นกรรมการบริษัทเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวกรรมการต้องกระทำการ ด้วยตนเอง	44
3.5 นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดรับจดทะเบียนตามรายงานการประชุม วิสามัญผู้ถือหุ้นที่เป็นเท็จของบริษัท	44
3.6 การจดทะเบียนกรรมการสองนายมีอำนาจลงลายมือชื่อแทนบริษัท หมายความว่ากรรมการ 2 คน ไม่ว่าจะชายหรือหญิงร่วมกันลงชื่อแทนบริษัทได้	45
3.7 ผู้ถือหุ้นของบริษัทออกเสียงในการประชุมใหญ่วิสามัญผู้ถือหุ้นเลือก ตนเองเป็นกรรมการได้	45

3.8 รายงานการประชุมเท็จเพราะไม่มีการประชุมกันจริง มิใช่การประชุมใหญ่ที่ผิดระเบียบตามมาตรา 1195 จึงไม่อยู่ในบังคับที่จะต้องเพิกถอนภายในหนึ่งเดือน	45
3.9 หุ้่นในบริษัทจำกัดของเจ้ามรดกยอมตกแก่ทายาททันที จึงมีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนมติพิเศษของที่ประชุมใหญ่ ตามมาตรา 1195	46
3.10 กรรมการบริษัทจำกัดถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดยังถือไม่ได้ ว่าเป็นบุคคลล้มละลาย	47
3.11 มีอำนาจจัดการแทนบริษัทถือเอาตามทะเบียนนิติบุคคลของ หออทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเป็นหลักฐาน	48
3.12 มติของที่ประชุมใหญ่วิสามัญซึ่งแม้จะผิดระเบียบก็อาจใช้ได้	48
3.13 ความเกี่ยวพันกันในระหว่างบริษัทจำกัดกับกรรมการให้บังคับ ตามบทบัญญัติว่าด้วยตัวแทน	48
3.14 บันทึกรายงานการประชุม งบดุลและบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นที่ส่งต่อ กองทะเบียนหุ้นส่วนมีชื่อกรรมการลงชื่อรับรองความถูกต้อง กรรมการผู้ลงชื่อรับรองจะปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่เห็นและไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้น ตามบัญชีที่ปรากฏอยู่ที่นายทะเบียนนั้นหาได้ไม่	49
3.15 บริษัทยอมเป็นผู้ฟ้องเรียกให้กรรมการชดใช้ค่าเสียหายแก่บริษัท	50
ข. เกี่ยวกับการประชุมของบริษัท	
3.16 การประชุมผู้ถือหุ้นที่เรียกนัดประชุมโดยมิได้เป็นมติ คณะกรรมการไม่ชอบด้วยข้อบังคับ	50
3.17 การประชุมที่กรรมการส่วนใหญ่สั่งระงับการประชุมก่อนเริ่ม การประชุม	51
3.18 การประชุมที่เรียกนัดประชุมโดยมิได้เป็นมติกรรมการเป็นการ ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะ หุ้นส่วนและบริษัท ต้องร้องขอให้ศาลเพิกถอนมติที่ประชุมภายใน กำหนด 1 เดือน นับแต่วันลงมติ	51

- 3.19 กรรมการไม่เรียกประชุมภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่าหนึ่งห้าร้อยขอ ผู้ถือหุ้นเรียกประชุมผู้ถือหุ้นตนเองได้ 52
- 3.20 หนังสือการเลื่อนวันประชุมออกไปจากเดิมน้อยกว่า 7 วัน ได้ 53
- 3.21 บริษัท ท. ถูกจัดชื่อเป็นบริษัทร้าง เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลสั่งให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลับจดทะเบียนชื่อ บริษัท ท. ให้คืนสถานะเป็นนิติบุคคลได้ 53

ค. อำนาจกรรมการ

- 3.22 กรรมการลงนามในฟ้องโดยมิได้ประทับตราของบริษัท ไม่ถือว่าเป็นฟ้องอุทธรณ์อันถูกต้องแท้จริงตามกฎหมาย 54
- 3.23 การลงชื่อกรรมการไม่เป็นไปตามข้อบังคับของบริษัท ถือว่าไม่เป็นการลงชื่อแทนบริษัท 54
- 3.24 ใบแต่งตั้งนายลงนามโดยกรรมการถูกต้องตามข้อบังคับของบริษัท นายลงชื่อในฟ้องเป็นการชอบด้วยกฎหมาย 54
- 3.25 ข้อจำกัดอำนาจกรรมการในการลงนามผูกพันบริษัทต้องมีตราของบริษัทประทับ หนังสือสัญญาเช่าไม่มีตราของบริษัทประทับ ย่อมไม่ผูกพันบริษัท 54
- 3.26 กรรมการคนเดียวลงชื่อแต่งตั้งนาย ต่อมากรรมการอื่นยื่นคำร้องขอให้สัทยาบัน ไม่แต่งตั้งนายใหม่ให้ถูกต้องการแต่งตั้งโดยกรรมการผู้เดียวยังคงบกพร่องไม่สมบูรณ์ 54
- 3.27 กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งโดยมติที่ประชุมใหญ่และนายทะเบียนได้จดทะเบียนเป็นกรรมการของบริษัทโดยชอบกฎหมายแล้ว มีสิทธิและอำนาจที่จะบริหารกิจการของบริษัทได้โดยชอบ 55

ง. หุ้นของบริษัท

- 3.28 ผู้ที่มีชื่อปรากฏอยู่ในสมุดทะเบียนรายนามผู้ถือหุ้นของบริษัท มีหน้าที่ต้องชำระเงินค่าหุ้นที่ค้างชำระจนครบถ้วน 55
- 3.29 เข้าซื้อหุ้นบริษัท โดยไม่ได้ระบุว่าเป็นบริษัทจำกัด และได้มีการมอบให้จำเลยเป็นผู้ดำเนินกิจการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการแต่ผู้เดียว เช่นนี้ กิจการที่เข้าหุ้นกันนั้นจึงไม่ใช่บริษัทจำกัด 56

3.30 ผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดและยังค้างชำระค่าหุ้นอยู่ และเป็นเจ้าหนี้บริษัทด้วย บริษัทล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แจ้งให้ชำระเงินค่าหุ้น จะขอให้เอาหนี้ดังกล่าวหักกลบลบกันหาไม่ได้	56
3.31 บริษัทเอาเงินที่ผู้ถือหุ้นให้ยืมมาหักกับราคาหุ้นที่ผู้ถือหุ้นค้างชำระ	56
จัดต่อมาตรา 1119	
3.32 การชำระค่าหุ้นบริษัทจำกัดที่ต้องชำระเป็นเงินจะหักหนี้กับบริษัทไม่ได้	56
3.33 การเรียกเงินค่าหุ้นซึ่งยังจะต้องส่งอีกในแต่ละคราวเป็นดุลพินิจของกรรมการจะเรียกจากผู้ถือหุ้นเมื่อใดเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้	57
ไม่ต้องเรียกภายใน 10 ปี นับแต่วันจดทะเบียนบริษัท	
3.34 การที่บริษัทจะเรียกเงินค่าหุ้นซึ่งยังจะต้องส่งอีก เป็นดุลพินิจของกรรมการที่จะเรียกจากผู้ถือหุ้นเมื่อใด เป็นจำนวนเงินเท่าใดก็ได้	57
หาใช่จะต้องเรียกร้องภายในกำหนด 10 ปี นับแต่วันที่ผู้ร้องเข้าชื่อจองซื้อหุ้นไม่	
3.35 การที่จะเรียกเงินค่าหุ้นซึ่งยังจะต้องส่งอีกในแต่ละคราวนั้น เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์บริษัทจำเลยเด็ดขาด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจเรียกให้ผู้ถือหุ้นของบริษัทชำระเงินค่าหุ้นซึ่งยังจะต้องส่งอีกทั้งหมดได้	57
3.36 การที่บริษัทจำกัดจะริบหุ้นของผู้ถือหุ้นที่ยังค้างชำระเงินค่าหุ้นเอาออกขายทอดตลาดนั้นจะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้บริบูรณ์เสียก่อน	59
3.37 ผู้ที่มีชื่อปรากฏอยู่ในสมุดทะเบียนรายนามผู้ถือหุ้นของบริษัทนั้นมีหน้าที่ต้องชำระเงินค่าหุ้นที่ค้างชำระจนครบถ้วน	59
3.38 เงินจากการขายทอดตลาดหุ้นของบริษัทมากกว่ามูลค่าหุ้นที่ผู้ถือหุ้นต้องรับผิดชอบ หักใช้ค่าหุ้นที่เรียกกับดอกเบี้ยที่ค้างชำระ มีเงินเหลือเท่าใดต้องส่งคืนให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้น	59
3.39 โอนหุ้นบริษัทจำกัดชนิดระบุชื่อ ไม่ได้ลงชื่อผู้รับโอนด้วยยอมเป็นโมฆะ	60

- 3.40 หุ่นที่มีใช้หุ่นชนิดระบุชื่อผู้ถือหุ้นในใบหุ้น หมายความว่า เป็นหุ้นซึ่ง
ออกให้แก่ผู้ถือหุ้น เมื่อโอนหุ้นให้แก่บุคคลอื่น โดยไม่ได้จดทะเบียนการ
โอนทั้งชื่อและสำนักงานผู้รับโอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น
การโอนดังกล่าวย่อมใช้ยันบริษัทหรือบุคคลภายนอกไม่ได้ 60
- 3.41 การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อของบริษัทจำกัด แม้จะกระทำโดยไม่ถูกต้อง
ตามกฎหมายหากไม่ได้แย้งปฏิเสธการโอนหุ้นนั้น และรับหุ้นนั้นไว้
โดยเจตนายึดถือเป็นของตนเป็นเวลาดีกว่า 5 ปี หากการโอนหุ้นเป็น
โมฆะผู้รับโอนกรรมสิทธิ์โดยการครอบครองแล้ว ต้องรับผิดชอบมูลค่า
หุ้น ส่วนที่ยังชำระไม่ครบตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทวงถาม 61
- จ. การบริหารจัดการทั่วไป**
- 3.42 สำเนารายชื่อผู้ถือหุ้นตามรายงานการประชุมตั้งบริษัท ซึ่งทางราชการ
รับรองและส่งมาในคดีถือว่าแท้จริงรับฟังได้ จะอ้างว่า โอนหุ้นระบุชื่อแล้ว
เมื่อมิได้ทำตามแบบที่มาตรา 1129 วรรคสอง บัญญัติไว้ การโอนย่อมตก
เป็นโมฆะ 61
- 3.43 หน้าที่ที่ประชุมตั้งบริษัทไม่ได้อนุมัติ ผู้เริ่มก่อนการต้องรับผิดชอบ หรือแม้
จะมีอนุมัติ ผู้เริ่มก่อนการก็ยังคงรับผิดชอบไปจนกว่าจะได้จดทะเบียนบริษัท 61
- 3.44 จดทะเบียนเป็นผู้เริ่มก่อนการและผู้ถือหุ้นตามหนังสือบริคณห์สนธิแล้ว
หากจะเปลี่ยนแปลงก็ต้องจดทะเบียน ณ หอทะเบียนแห่งเดียวกันนั้น 62
- 3.45 การห้ามมิให้ผู้เข้าซื้อหุ้นฟ้องร้องขอให้ศาลเพิกถอนการที่ตนได้เข้า
ซื้อชื่อ โดยยกเหตุว่าสำคัญผิดหรือต้องข่มขู่หรือถูกฉ้อโกง มิได้มี
ผลเป็นการห้ามมิให้ฟ้องว่าถูกหลอกลวงเป็นคดีอาญารฐานฉ้อโกงด้วย 62

บทที่ 1

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบริษัทจำกัด

“บริษัทจำกัด” เป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีทุนแบ่งเป็นหุ้นมีมูลค่าหุ้นละเท่า ๆ กัน¹ หุ้นละไม่ต่ำกว่าห้าบาท² และมีผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่า 3 คน³ (เดิมบริษัทจำกัดจะต้องมีจำนวนผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไป ต่อมาในปี 2551 ได้มีการแก้ไขให้จำนวนผู้ถือหุ้นลดลง ทั้งนี้เพื่อความคล่องตัว และสะดวกรวดเร็วในการจัดตั้งบริษัท และสอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจสังคมในปัจจุบัน) และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้บริษัทจำกัดต้องจดทะเบียนเพื่อแสดงความเป็นนิติบุคคลและมีฐานะ ขอบเขต และผู้รับผิดชอบของนิติบุคคลนั้น ๆ ซึ่งขั้นตอนการก่อตั้งบริษัทจำกัดโดยสรุปจะเริ่มตั้งแต่ผู้เริ่มก่อการไม่น้อยกว่า 3 คน ทำหนังสือบริคณห์สนธิ⁴ ไปจดทะเบียนที่สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในพื้นที่ที่สำนักงานแห่งใหญ่ของบริษัท⁵ มีภูมิลำเนา ทั้งนี้สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเป็นหน่วยงานในกำกับดูแลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยในเขตกรุงเทพมหานครมีสำนักงาน

1-5 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1096 อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือ บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน โดยมีผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

มาตรา 1117 อันมูลค่าของหุ้น ๆ หนึ่งนั้น มิให้ต่ำกว่าห้าบาท

มาตรา 1097 บุคคลใด ๆ ตั้งแต่สามคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้โดยเข้าชื่อกัน ทำหนังสือ บริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้

มาตรา 1098 หนังสือบริคณห์สนธินั้น ต้องมีรายการดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ชื่อบริษัทอันคิดจะตั้งขึ้น ซึ่งต้องมีคำว่า "จำกัด" ไว้ปลายชื่อนั้นด้วยเสมอไป
- (2) ที่สำนักงานของบริษัทซึ่งบอกทะเบียนนั้นจะตั้งอยู่ ณ ที่ใดในพระราชอาณาเขต
- (3) วัตถุประสงค์ทั้งหลายของบริษัท
- (4) ถ้อยคำสำแดงว่า ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นจะมีจำกัด
- (5) จำนวนทุนเรือนหุ้นซึ่งบริษัทกำหนดจะจดทะเบียนแบ่งออกเป็นหุ้นมีมูลค่ากำหนดหุ้นละเท่าไร
- (6) ชื่อ สำนัก อาชิวะ และลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการ ทั้งจำนวนหุ้นซึ่งต่างคนต่างเข้าชื่อซื้อไว้คนละเท่าใด

มาตรา 1148 บรรดาบริษัทจำกัด ต้องมีสำนักงานบอกทะเบียนไว้แห่งหนึ่งซึ่งธุรการติดต่อและคำบอกกล่าวทั้ง ปวงจะส่งถึงบริษัทได้ ณ ที่นั้น

ทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร 5 แห่ง คือ สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าเขต 1 (ปิ่นเกล้า) ตั้งอยู่ ณ อาคารศาลากลางเดิม ทาวเวอร์ ชั้น 14 ถนนปิ่นเกล้า, เขต 2 (พหลโยธิน) ตั้งอยู่ ณ อาคารเลขที่ 78/13 สี่แยกประดิพัทธ์ ถนนพระราม 6, เขต 3 (รัชดาภิเษก) ตั้งอยู่ ณ อาคารปริชาคอมเพล็กซ์ (ซี 2) ถนนรัชดาภิเษก, เขต 4 (สุรวงศ์) ตั้งอยู่ ณ อาคารรววิทย์ ชั้น 8 ถนนสุรวงศ์, เขต 5 (ศรีนครินทร์) ตั้งอยู่ ณ อาคารโมเดิร์นฟอรัม ชั้น 16 ถนนศรีนครินทร์ นอกจากนี้ยังมีสาขาย่อยอีก 2 แห่ง คือ ที่ทำการหอการค้าไทย และศูนย์บริการส่งออก ถนนรัชดาภิเษก และมีสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ตั้งอยู่ ณ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ถนนนนทบุรี 1 สนามบินน้ำ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งบริษัทจำกัดที่มีภูมิลำเนาในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถยื่นขอจดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทแห่งใดก็ได้ตามที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนบริษัทจำกัดที่มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดนอจากกรุงเทพมหานครจะต้องยื่นจดทะเบียนได้ที่สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด (สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัด) นั้น ๆ (ในระยะต่อไปกรมพัฒนาธุรกิจการค้ามีโครงการที่จะพัฒนาระบบการจดทะเบียนทาง Online ให้ผู้ขอจดทะเบียนสามารถยื่นขอจดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทแห่งใดก็ได้โดยจำกัดว่าจะต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่นั้น) และเมื่อจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิแล้ว ขั้นตอนต่อไปผู้เริ่มก่อการจะต้องจัดให้มีผู้จองซื้อหุ้น (โดยผู้เริ่มก่อการทุกคนจะต้องมีชื่อเป็นผู้ซื้อหุ้นด้วยอย่างน้อย 1 หุ้น) ทั้งนี้ ผู้ที่จองซื้อหุ้นจะต้องชำระค่าหุ้นอย่างน้อย 25 % ของมูลค่าหุ้น และเมื่อมีการจองซื้อหุ้นครบแล้ว ผู้เริ่มก่อการจะต้องนัดผู้ที่เข้าซื้อซื้อหุ้นมาร่วมประชุมตั้งบริษัท โดยต้องส่งรายงานการตั้งบริษัทและเรื่องที่จะพิจารณาในการประชุมไปยังผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นทุกคนอย่างน้อยเจ็ดวันก่อนวันนัดประชุม ทั้งนี้ เรื่องที่จะประชุมตั้งบริษัทจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดกรอบการดำเนินงานของบริษัทและกำหนดตัวผู้ดำเนินการแทนบริษัท คือ กรรมการผู้กระทำการแทนบริษัท และกำหนดข้อบังคับซึ่งเปรียบเสมือนกรอบทิศทางนโยบายในการดำเนินการของบริษัทจำกัด และขอบเขตอำนาจกรรมการ⁶ เพื่อนำมติที่ประชุมดังกล่าวจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ซึ่งนายทะเบียนจะ

6 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1108 กิจการอันจะพึงทำในที่ประชุมตั้งบริษัทนั้น คือ

(1) ทำความตกลงตั้งข้อบังคับต่าง ๆ ของบริษัท

(2) ให้สัตยาบันแก่บรรดาสัญญาซึ่งผู้เริ่มก่อการได้ทำไว้และค่าใช้จ่ายอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งเขาต้องออกไปในการเริ่มก่อบริษัท

(3) วางกำหนดจำนวนเงินซึ่งจะให้แก่ผู้เริ่มก่อการ ถ้าหากมีเจตนาว่าจะให้

(4) วางกำหนดจำนวนหุ้นบุริมสิทธิ ทั้งกำหนดสภาพและบุริมสิทธิแห่งหุ้นนั้น ๆ ว่าเป็นสถานใดเพียงใด

ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้นในบริษัท

ตรวจสอบรายละเอียดของมติที่ประชุมว่าเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่และเมื่อเห็นว่าถูกต้องตามกฎหมายแล้วนายทะเบียนรับจดทะเบียนแล้วจะทำใบสำคัญออกให้เป็นหลักฐาน 7 และตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมา ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัทให้สามารถดำเนินการจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิและจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทได้ในวันเดียวหากได้ดำเนินการตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด⁸

(ต่อเชิงอรรถที่ 6 หน้า 2)

(5) วางกำหนดจำนวนหุ้นสามัญ หรือหุ้นบุริมสิทธิซึ่งออกให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว เพราะใช้ให้ด้วยอย่างอื่นนอกจากตัวเงิน และกำหนดว่าเพียงใดซึ่งจะถือเอาเป็นว่าได้ใช้เงิน แล้ว ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้นบริษัท ให้แถลงในที่ประชุมโดยเฉพาะว่า ซึ่งจะออกหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เงินแล้วเช่นนั้น เพื่อแทนคุณแรงงานหรือตอบแทนทรัพย์สินอย่างใด ให้พรรณนางจชัดเจนทุกประการ

(6) เลือกตั้งกรรมการและพนักงานสอบบัญชีอันเป็นชุดแรกของบริษัท และวางกำหนดอำนาจของคนที่เหล่านี้ด้วย

7-8 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1111 เมื่อจำนวนเงินซึ่งว่าไว้ในมาตรา 1110 ได้ใช้เสร็จแล้ว กรรมการต้องไปขอจดทะเบียนบริษัทนั้น คำขอและข้อความที่ลงในทะเบียนนั้น ให้ระบุรายการตามที่ได้ตกลงกันในที่ประชุมตั้งบริษัท ดังต่อไปนี้คือ

(1) จำนวนหุ้นทั้งสิ้นซึ่งได้มีผู้เข้าซื้อชื่อ หรือได้จัดออกให้แล้ว แยกให้ปรากฏว่า เป็นชนิดหุ้นสามัญเท่าใด หุ้นบุริมสิทธิเท่าใด

(2) จำนวนหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิ ซึ่งออกให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว นอกจากที่ใช้เป็นตัวเงิน และหุ้นที่ได้ใช้แต่บางส่วนนั้น ให้บอกว่าได้ใช้แล้วเพียงใด

(3) จำนวนเงินที่ได้ใช้แล้วหุ้นละเท่าใด

(4) จำนวนเงินที่ได้รับไว้เป็นค่าหุ้นรวมทั้งสิ้นเท่าใด

(5) ชื่อ อาชีพะ และที่สำนักของกรรมการทุกคน

(6) ถ้าให้กรรมการต่างมีอำนาจจัดการของบริษัทได้โดยลำพังตัวให้แสดงอำนาจของกรรมการนั้น ๆ ว่าคนใดมีเพียงใด และบอกจำนวนหรือชื่อกรรมการซึ่งจะลงชื่อเป็นสำคัญผูกพันบริษัทได้นั้นด้วย

(7) ถ้าตั้งบริษัทขึ้นชั่วคราวกำหนดอันหนึ่ง ให้บอกกาลกำหนดอันนั้นด้วย

(8) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสาขาทั้งปวง

การลงทะเบียนจะมีรายการอย่างอื่นซึ่งกรรมการเห็นสมควรจะให้ทราบแก่ประชาชนก็ลงได้

ในการขอจดทะเบียนนั้น ถ้าได้ทำข้อบังคับของบริษัทไว้ประการใดบ้าง ต้องส่งสำเนาข้อบังคับนั้น ๆ ไปด้วย กับทั้งสำเนารายงานการประชุมตั้งบริษัท หนังสือทั้งสองนี้กรรมการต้องลงลายมือชื่อรับรองคนหนึ่งเป็นอย่างน้อย

ให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่บริษัทฉบับหนึ่ง

ทั้งนี้ เมื่อได้มีการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นบริษัทจำกัดแล้ว ก็ถือเสมือนว่าบริษัทจำกัดนั้นได้มีตัวตนขึ้นมา ณ วันที่จดทะเบียน แต่เนื่องจากเป็นนิติบุคคลสมบูรณ์จึงต้องมีผู้ที่กระทำการในนามนิติบุคคล เพื่อดำเนินกิจการตามขอบวัตถุประสงค์ของบริษัท และภายใต้ข้อบังคับที่กำหนดโดยที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น ซึ่งผู้ที่จะทำการแทนนิติบุคคลดังกล่าวเรียกว่า “กรรมการ”⁹ โดยจะทำหน้าที่บริหารกิจการของบริษัทแทนผู้ถือหุ้นของบริษัทและเป็นผู้ก่อนติดสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกในนามบริษัท ทั้งนี้ กรรมการจะมีหนึ่งคนหรือหลายคนขึ้นอยู่กับที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นจะกำหนด แต่ถ้ามีหลายคนจะต้องกำหนดขอบเขตอำนาจของกรรมการในการดำเนินการดังกล่าวไว้ให้ชัดเจนว่า กรรมการคนใดมีอำนาจอย่างไร

9 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1111/1 ในการจัดตั้งบริษัท ถ้าได้ดำเนินการครบทุกขั้นตอนดังต่อไปนี้ภายในวันเดียวกับวันที่ผู้เริ่มก่อการจัดทำหนังสือบริคณห์สนธิ กรรมการจะจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิและจดทะเบียนบริษัทไปพร้อมกันภายในวันเดียวกันก็ได้

- (1) จัดให้มีผู้เข้าซื้อหุ้นครบตามจำนวนหุ้นทั้งหมดที่บริษัทจะจดทะเบียน
- (2) ประชุมจัดตั้งบริษัทเพื่อพิจารณากิจการต่างๆ ตามมาตรา 1108 โดยมีผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าซื้อหุ้นทุกคนเข้าร่วมประชุม และผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าซื้อหุ้นทุกคนให้ความเห็นชอบในกิจการที่ได้ประชุมกันนั้น
- (3) เริ่มก่อการได้มอบกิจการทั้งปวงให้แก่กรรมการ
- (4) กรรมการได้เรียกให้ผู้เข้าซื้อหุ้นใช้เงินค่าหุ้นตามมาตรา 1110 วรรคสอง และเงินค่าหุ้นดังกล่าวได้ใช้เสร็จแล้ว

มาตรา 1144 บรรดาบริษัทจำกัด ให้มีกรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนด้วยกันจัดการตามข้อบังคับของบริษัท และอยู่ในความครอบงำของที่ประชุมใหญ่แห่งผู้ถือหุ้นทั้งปวง

บทที่ 2

ที่มาของปัญหา

ห้างหุ้นส่วนบริษัทจำกัดในประเทศไทยมีจำนวนกว่าเก้าแสนราย เฉพาะบริษัทจำกัดที่ยังคงสถานะ (ยังดำเนินธุรกิจอยู่) ในขณะนี้ มีจำนวน 551,303 ราย (ที่มา : ข้อมูลสถิติสำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ณ วันที่ 7 กันยายน 2553) และดังที่เรียนให้ทราบแต่บทก่อนว่าองค์ประกอบของบริษัทจำกัดประกอบไปด้วยผู้ก่อการตั้งบริษัท ผู้ถือหุ้น กรรมการ และยังมีผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น เช่น ผู้ชำระบัญชี ผู้สอบบัญชีของบริษัท เป็นต้น ซึ่งนับรวมไปแล้วอาจจะมีบุคคลในบริษัทที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนถึง กว่าสองล้านคน (ประมาณการจากจำนวนผู้ถือหุ้นบริษัทละ 7 คน ตามองค์ประกอบของบริษัทจำกัดก่อนที่มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้บริษัทมีจำนวนผู้ถือหุ้นตั้งแต่ 3 คน ขึ้นไปได้ตั้งแต่ปี 2551) รวมไปถึงบุคคลภายนอกที่มีนิติสัมพันธ์กับบริษัทในด้านต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก

บริษัทจำกัดถือเป็นองค์กรธุรกิจขนาดกลางที่มีจำนวนมากที่สุดและครอบคลุมประเภทธุรกิจมากที่สุด ผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจในรูปของบริษัทจะมีจำนวนมากที่สุดอาจไม่เท่ากับมูลค่าการค้าของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งเป็นบริษัทมหาชนที่มีผู้ถือหุ้นเป็นจำนวนมาก แต่ด้วยเหตุบริษัทในตลาดหลักทรัพย์นอกจากจะมีพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน พ.ศ. 2535 กำกับดูแลแล้ว ยังมีกฎหมายของตลาดหลักทรัพย์ (พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535) ควบคุมให้มีการดำเนินธุรกิจให้มีธรรมาภิบาลอีกชั้นหนึ่งและยังต้องมีการดำเนินธุรกิจอย่างโปร่งใสเปิดเผยมีการรายงานต่อมหาชนอย่างต่อเนื่อง แต่บริษัทจำกัดจำนวนมากยังเป็นบริษัทที่ดำเนินกิจการในลักษณะของกิจการในครอบครัวมีผู้ถือหุ้นเป็นบุคคลในครอบครัวเป็นเครือญาติเดียวกัน หรือประกอบธุรกิจลงทุนระหว่างพรรคพวกเพื่อนพ้อง ซึ่งจากความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้เกิดความไว้วางใจเชื่อในกัน มีการวางใจให้คนใดคนหนึ่งเป็นกรรมการดำเนินกิจการของบริษัท หรือมอบให้เป็นผู้บริหารกิจการ โดยไม่ติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด คงรับแต่เฉพาะเงินปันผลจากบริษัท และเมื่อการดำเนินธุรกิจของบริษัทมีกำไรมากหรือกิจการขยายตัวออกไปอาจทำให้เกิดความไม่สุจริตขึ้นของกรรมการผู้มีอำนาจบางราย โดยการรวบอำนาจการบริหารหรือจูงใจผู้ถือหุ้นมีมติเปลี่ยนแปลงบริษัทจำกัด เช่น เปลี่ยนแปลงตัวกรรมการบางรายออกจากตำแหน่ง เปลี่ยนข้อบังคับของบริษัท หรือเปลี่ยนแปลงรายชื่อผู้ถือหุ้นของบริษัท โดยที่เจ้าของหุ้นเดิมไม่ทราบ หรือกำหนดบุริมสิทธิหุ้นใหม่เพื่อหวังเงินปันผลที่มากขึ้น หรือต้อง การเปลี่ยนแปลงอำนาจบริหารของบริษัท โดยต้องการรวบอำนาจแต่ผู้เดียว

ด้วยเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายการจดทะเบียนที่จดทะเบียนไว้แต่แรก โดยอาจเป็นการจดทะเบียนแปลงโดยที่บุคคลที่ได้รับผลกระทบไม่ทราบเรื่อง เช่น บริษัทจำกัดมีกรรมการหลายคนและตนเองเป็นกรรมการอยู่ด้วย แต่ไม่มีการจำกัดอำนาจกรรมการไว้ (กรรมการคนใดคนหนึ่งสามารถทำนิติกรรมหรือยื่นขอจดทะเบียนได้โดยลำพัง) และมีการยื่นขอจดทะเบียนให้กรรมการบางคนออกจากตำแหน่งโดยกรรมการผู้นั้นไม่ทราบเรื่อง โดยการแจ้งต่อนายทะเบียนว่ามีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นให้กรรมการผู้นั้นออกจากตำแหน่งแต่ไม่มีการประชุมจริง หรือจัดประชุมผู้ถือหุ้น โดยไม่มีการบอกกล่าวให้ผู้ถือหุ้นในฝ่ายกรรมการที่ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งทราบและไม่มีโอกาสเข้าไปโต้แย้งคัดค้านในที่ประชุมใหญ่ เป็นต้น และเมื่อมีการจดทะเบียนแล้วผู้ที่ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งก็จะร้องขอต่อนายทะเบียนให้เพิกถอนการจดทะเบียนดังกล่าว โดยอ้างว่าการจดทะเบียนนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีการประชุมจริงหรือการประชุมไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ข้อบังคับของบริษัท ซึ่งนายทะเบียนจะต้องดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงจากผู้เกี่ยวข้องทั้งสองฝ่ายและให้โอกาสทั้งสองฝ่ายแสดงพยานหลักฐานให้มากที่สุดแล้วจึงจะวินิจฉัย และหากกรณีข้อเท็จจริงเป็นปัญหาที่ซับซ้อนหรือเป็นปัญหาข้อกฎหมายจะต้องนำเรื่องดังกล่าวเข้าพิจารณาวินิจฉัยในคณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาข้อโต้แย้งของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และเมื่อมีผลสรุปของคณะกรรมการและแจ้งให้ผู้ร้องทราบแล้ว ฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากข้อสรุปดังกล่าวก็อาจนำเรื่องดังกล่าวไปฟ้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้นายทะเบียนดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามตนเองต้องการ ซึ่งก็จะเป็นการฟ้องนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดและอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในฐานะนายทะเบียนกลางที่พิจารณาวินิจฉัยในชั้นอุทธรณ์ ทำให้นายทะเบียนและเจ้าหน้าที่ทางด้านกฎหมายต้องจัดทำเอกสารหลักฐาน ข้อมูลเพื่อต่อสู้คดีในชั้นศาลต่อไป

ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากความไม่รู้ความไม่เข้าใจในกฎหมายระเบียบหลักเกณฑ์จึงทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นมา ทั้งนี้ หากผู้ที่เกี่ยวข้องทราบข้อกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับที่ต้องชัดเจนก็อาจจะไม่มีการโต้แย้งคัดค้านดังกล่าว

บทที่ 3

ประเด็นปัญหาและคำวินิจฉัย

การอุทธรณ์ ร้องเรียน คัดค้าน โต้แย้งการจดทะเบียนของผู้เกี่ยวข้องของห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัดที่ร้องต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัททั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งเมื่อนายทะเบียนได้รับข้อร้องเรียน คัดค้าน โต้แย้งดังกล่าวแล้ว ก็จะพิจารณาว่าคำอุทธรณ์ ร้องเรียน คัดค้าน โต้แย้งดังกล่าวเป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ เนื่องจาก คำอุทธรณ์บางกรณียื่นอุทธรณ์เมื่อพ้นกำหนดเวลาที่ให้อุทธรณ์ และเมื่อเห็นว่าเป็นกรณีที่ได้รับไว้ พิจารณานายทะเบียนจะต้องทำการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้ว พิจารณาวินิจฉัย หากเห็นว่าคำอุทธรณ์ หรือคำร้องดังกล่าวรับฟังได้นายทะเบียนจะพิจารณาดำเนินการไปได้ แต่กรณีที่เป็นเรื่องที่ไม่มีการระบุหรือแนบปฏิบัติที่ชัดเจนที่นายทะเบียนจะวินิจฉัย และพิจารณาสั่งการได้โดยลำพัง หรือเป็นกรณีที่เป็นปัญหาข้อกฎหมายหรือเป็นปัญหาที่ซับซ้อน นายทะเบียนจะส่งคำอุทธรณ์ คัดค้านดังกล่าวให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง (อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า) พิจารณาซึ่งจะใช้ระยะเวลาอีกพอสมควร ซึ่งผู้ร้องบางรายอาจไม่เข้าใจในกระบวนการ ขั้นตอนการปฏิบัติหรือความยุ่งยากของการพิจารณาเมื่อเห็นว่ามีการใช้เวลานาน ก็จะร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงต่อไปอีก¹⁰ ทำให้เป็นภาระของนายทะเบียนในการชี้แจงข้อเท็จจริงดังกล่าว และบางกรณีเป็นเรื่องที่เกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้อุทธรณ์ ร้องเรียน โดยโต้แย้ง คัดค้านในเรื่องที่ตนเองไม่มีสิทธิ

¹⁰ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

มาตรา 44 ภายใต้บังคับมาตรา 48 ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มีกฎหมาย กำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้น โดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ โดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับตาม มาตรา 56 วรรคหนึ่ง

มาตรา 45 ให้เจ้าหน้าที่ตามมาตรา 44 วรรคหนึ่ง พิจารณาคำอุทธรณ์และแจ้งผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้ดำเนินการ เปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองตามความเห็นของตนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

เพื่อให้ผู้อุทธรณ์ คัดค้าน โต้แย้ง หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบริษัทจำกัดไม่ว่าจะเป็น กรรมการบริษัท ผู้ถือหุ้น และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมถึงนายทะเบียนผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่รับจดทะเบียน ได้ทราบผลคำวินิจฉัยของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า คำพิพากษาของศาลในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับบริษัทจำกัด ทั้งในประเด็นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประเด็นตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และประเด็นตามระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท ผู้ขอรับการประเมินจึงได้รวบรวมคำวินิจฉัยของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาข้อขัดแย้งเกี่ยวกับบริษัทและการพิจารณาวินิจฉัยของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทมานำเสนอ เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ศึกษาเพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาและเป็นอุทาหรณ์ก่อนตัดสินใจดำเนินการใด ๆ และเพื่อให้การพิจารณาทำความเข้าใจในคำวินิจฉัย หรือคำพิพากษาเป็นไปโดยง่ายและสะดวก ผู้ขอรับการประเมินจึงได้นำบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวอ้างอิงประกอบคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษานั้น ๆ รวมถึงสอดแทรกข้อคิดความเห็นของผู้ขอรับการประเมินประกอบด้วยไว้ด้วย ทั้งนี้ ตัวอย่างคำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นตัวอย่างที่มีการอุทธรณ์ คัดค้าน โต้แย้งบ่อย ซึ่งได้แยกตามประเภทของคำวินิจฉัยเป็นกลุ่มของเรื่อง ดังนี้

(ต่อเชิงอรรถที่ 10 หน้า 7)

ถ้าเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 44 วรรคหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้เร่งรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้มีอำนาจพิจารณา คำอุทธรณ์พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จ ภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์มีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ใน การนี้ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาคำอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวัน นับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

เจ้าหน้าที่ผู้ใดจะเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ใช้กับกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

1. คำวินิจฉัยของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

1.1 กรณีกรรมการผู้มีอำนาจและเป็นผู้ถือหุ้นถึงแก่กรรมได้ทำพินัยกรรมไว้ แต่พินัยกรรมดังกล่าวยังมีปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับมรดก ซึ่งคดียังไม่มีข้อยุติบริษัทสามารถนำมติที่ประชุมมาขอจดทะเบียนแก้ไขกรรมการและอำนาจกรรมการได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : ททรัพย์มรดกในบริษัทของเจ้ามรดกซึ่งเป็นหุ้นในบริษัทของเจ้ามรดกผู้ตายที่ผู้ตายได้ทำพินัยกรรมไว้ แต่พินัยกรรมดังมีปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการตั้งผู้จัดการมรดก ซึ่งทายาทนำคดีขึ้นสู่ศาลและอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลที่ยังไม่มีข้อยุติ กรณีที่บริษัทมีการจัดประชุมและนำมติที่ประชุมดังกล่าวไปจดทะเบียนนายทะเบียนจึงไม่อาจรับจดทะเบียนได้ (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0805.05 (1)/408 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2550)

1.2 กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นบุคคลล้มละลายจะสามารถลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมกรรมการบริษัทได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ.2538 ข้อ 65 กำหนดให้คำขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมบริษัทต้องลงชื่อโดยกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทตามที่จดทะเบียนไว้เดิม ซึ่งอาจรวมถึงต้องขาดจากตำแหน่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1154 เป็นการพ้นจากตำแหน่งโดยผลของกฎหมาย ซึ่งมีผลให้กรรมการไม่มีอำนาจกระทำการแทนบริษัทอีกต่อไป รวมทั้งมีผลผูกพันบุคคลภายนอกทันที แม้จะยังไม่มีกรจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการก็ตาม ดังนั้น กรณีนี้กรรมการไม่มีอำนาจลงชื่อในคำขอจดทะเบียนและไม่สามารถนำระเบียบ ฯ ข้อ 65 มาใช้ได้ (คำวินิจฉัย แจ้งตามหนังสือที่ พณ 0803.03/860 ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2548)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1154 ถ้ากรรมการคนใดล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ ไซ้ ท่านว่ากรรมการคนนั้นเป็นอันขาดจากตำแหน่ง

1.3 การจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการและอำนาจกรรมการ เมื่อมีผู้มีส่วนได้เสียยื่นหนังสือคัดค้านการจดทะเบียนต่อนายทะเบียน

คำวินิจฉัย : การประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อมีมติให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงกรรมการและอำนาจกรรมการ เมื่อได้นัดเรียกประชุมรวมทั้งได้ลงมติถูกต้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และข้อบังคับของบริษัทและยื่นคำขอและเอกสารประกอบครบถ้วนถูกต้องตามระเบียบสำนักทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ.2549 แล้ว หากคำคัดค้านไม่มี

ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2549

ข้อ 74 คำขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมกรรมการและหรืออำนาจกรรมการซึ่งมิได้เป็นไปตาม ข้อ 73 วรรคแรกให้นายทะเบียนปฏิเสธการรับจดทะเบียน เว้นแต่คำขอจดทะเบียนได้ลงชื่อโดยกรรมการผู้มีอำนาจซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น หรือมติที่ประชุมคณะกรรมการ และมีหลักฐานประกอบคำขอจดทะเบียนดังต่อไปนี้แล้วแต่กรณี

๑๗๑

(2) การขอจดทะเบียนโดยอาศัยมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น ซึ่งคณะกรรมการเป็นผู้จัดเรียกประชุม โดยมีผู้ถือหุ้นร้องขอ ให้ผู้ขอจดทะเบียนแนบหลักฐานดังต่อไปนี้ประกอบคำขอจดทะเบียนด้วย

ก. สำเนาหนังสือบอกกล่าวนัดประชุมคณะกรรมการพร้อมด้วยหลักฐานการส่งคำบอกกล่าวนัดประชุมนั้น ไปยังกรรมการทุกคนหรือหลักฐานที่ได้รับทราบการนัดประชุมของกรรมการทุกคน

ข. สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการที่ปรากฏมติให้เรียกนัดประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อพิจารณาเรื่องกรรมการและหรืออำนาจกรรมการ

ค. สำเนาบัญชีรายชื่อซึ่งปรากฏลายมือชื่อกรรมการที่ได้เข้าประชุมคณะกรรมการ

ง. สำเนาหนังสือบอกกล่าวนัดประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อพิจารณาเรื่องกรรมการและหรืออำนาจกรรมการพร้อมด้วยหลักฐานการส่งหนังสือบอกกล่าวนัดประชุมนั้น ไปยังผู้ถือหุ้นทุกคน หรือหลักฐานที่ได้รับทราบการนัดประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น หรือหนังสือพิมพ์ที่ลงโฆษณาบอกกล่าวนัดประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นแล้วแต่กรณี

จ. สำเนารายงานการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นที่ปรากฏมติการแต่งตั้งกรรมการและหรือกำหนดอำนาจกรรมการใหม่ตามที่ขอจดทะเบียน และ

ฉ. สำเนาบัญชีรายชื่อที่ปรากฏลายมือชื่อผู้ถือหุ้นที่ได้เข้าประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น

ข้อ 75 ถ้านายทะเบียนได้รับคำขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมกรรมการและหรืออำนาจกรรมการใดที่มีได้ลงชื่อโดยกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทตามที่ได้จดทะเบียนไว้เดิมตามข้อ 73 วรรคแรก ให้นายทะเบียนมีหนังสือลงทะเบียนไปรษณีย์ตอบรับแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการขอจดทะเบียนนั้น ไปยังกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทตามที่จดทะเบียนไว้เดิมและหรือกรรมการผู้ที่ถูกจดทะเบียนให้ออกจากตำแหน่งด้วยทุกครั้ง ทั้งนี้ ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รับคำขอดังกล่าว

ถ้ากรรมการที่นายทะเบียนได้มีหนังสือแจ้งให้ทราบตามความในวรรคแรกมิได้มีหนังสือคัดค้านต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ลงหนังสือแจ้ง หรือมิได้มีกรรมการหรือผู้ถือหุ้นอื่นคัดค้านไว้ก่อน หรือกรณีคัดค้านแต่คำคัดค้านนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ขอจดทะเบียนหรือคำคัดค้านนั้นฟังไม่ขึ้น และในระหว่างพิจารณาไม่ปรากฏแก่นายทะเบียนว่าศาลได้มีคำสั่งห้ามมิให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนเป็นการชั่วคราวหรือมีคำสั่งศาลในทำนองเดียวกัน ก็ให้นายทะเบียนพิจารณาคำขอจดทะเบียนต่อไป

ในกรณีที่ข้อเท็จจริงของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายไม่มีหลักฐานชัดเจนเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้ว่าฝ่ายใดดำเนินการถูกต้อง ให้นายทะเบียนรอคำวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าวจากคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล

1.4 กรรมการแต่งตั้งตามคำพิพากษาของศาลเรียกประชุมผู้ถือหุ้นแต่องค์ประชุมไม่ครบจึงไม่สามารถจัดประชุมได้ กรรมการจึงได้นัดเรียกประชุมผู้ถือหุ้นอีกครั้งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1179 วรรคสอง ต้องครบองค์ประชุมหรือไม่

คำวินิจฉัย: การประชุมผู้ถือหุ้นได้ดำเนินการเรียกประชุมโดยกรรมการแต่ไม่สามารถดำเนินการประชุมได้เนื่องจากองค์ประชุมไม่ครบตามที่กำหนดในข้อบังคับของบริษัท (บริษัทมีอำนาจที่จะจัดทำข้อบังคับกำหนดเกี่ยวกับการประชุมใหญ่ของบริษัทและถือเอาข้อบังคับแทนกฎหมายได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1177) เมื่อองค์ประชุมไม่ครบจึงจำเป็นต้องมีการนัดเรียกประชุมใหม่อีกครั้ง (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1178 และ มาตรา 1179) แม้การประชุมในครั้งหลังจะมี ผู้ถือหุ้นและผู้รับมอบฉันทะเข้าร่วมประชุมจำนวน 2 คน นับจำนวนหุ้นได้ 199,960 หุ้น จากจำนวนทั้งสิ้น 600,000 หุ้น ถือเป็นองค์ประชุมที่สามารถปรึกษาหารือในการจัดการของบริษัทได้ เนื่องจากในการประชุมครั้งหลังไม่ใช่การประชุมที่เรียกนัดเพราะผู้ถือหุ้นร้องขอจึงไม่บังคับว่าต้องครบเป็นองค์ประชุมและไม่อยู่ในบังคับที่ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของบริษัทแต่อย่างใด (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1179 วรรคสอง) (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0606/050 ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1177 วิธีตั้งบัญญัติไว้ในมาตราต่อๆ ไปนี้ ท่านให้ใช้บังคับแก่การประชุมใหญ่ เว้นแต่จะมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นข้อความขัดกัน

มาตรา 1178 ในการประชุมใหญ่ ถ้าไม่มีผู้ถือหุ้นมาเข้าประชุมรวมกันแทนหุ้นได้ถึงจำนวนหนึ่งในสี่แห่งทุนของบริษัทเป็นอย่างน้อยแล้ว ท่านว่าที่ประชุมอันนั้นจะปรึกษากิจการอันใดหาได้ไม่

มาตรา 1179 การประชุมใหญ่เรียกนัดเวลาใด เมื่อล่วงเวลานัดนั้นไปแล้วถึงชั่วโมงหนึ่ง จำนวนผู้ถือหุ้นซึ่งมาเข้าประชุมยังไม่ครบถ้วนเป็นองค์ประชุมตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา 1178 นั้นไซ้ หากว่าการประชุมใหญ่นั้นได้เรียกนัดเพราะผู้ถือหุ้นร้องขอ ท่านให้เลิกประชุม

ถ้าการประชุมใหญ่นั้นมิใช่ชนิดซึ่งเรียกนัดเพราะผู้ถือหุ้นร้องขอ ไซ้ท่านให้เรียกนัดใหม่อีกคราวหนึ่งภายในสิบสี่วันและการประชุมใหญ่ครั้งหลังนี้ ท่านไม่บังคับว่าต้องครบองค์ประชุมการประชุมครั้งหลังนี้

1.5 การส่งหนังสือนัดประชุมใหญ่ที่มีได้ส่งหนังสือไปยังที่อยู่ของผู้ถือหุ้นที่ปรากฏในทะเบียนของบริษัทและผู้ถือหุ้นไม่ได้รับทราบ เป็นการประชุมโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

คำวินิจฉัย : การนัดประชุมใหญ่ที่ไม่ได้ส่งหนังสือไปยังที่อยู่ของผู้ถือหุ้นที่ปรากฏในทะเบียนของบริษัทและผู้ถือหุ้นไม่ได้รับทราบเป็นการนัดเรียกประชุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1195 และ ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1137/2536 แต่ไม่ทำให้การประชุมและมติที่เกิดขึ้นเสียไปหรือตกเป็นโมฆะจนกว่าศาลจะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้เพิกถอนมติของที่ประชุม (คำวินิจฉัยแย้งตามหนังสือ ที่ พจน 0606/277 ลงวันที่ 3 เมษายน 2545)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1195 การประชุมใหญ่นั้นถ้าได้นัดเรียกหรือได้ประชุมกัน หรือได้ลงมติฝ่าฝืนบทบัญญัติในลักษณะนี้ก็ดี หรือฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัทก็ดี เมื่อกรรมการหรือผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดร้องขึ้นแล้ว ให้ศาลเพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่อันผิดระเบียบนั้นเสีย แต่ต้องร้องขอภายในกำหนดเดือนหนึ่งนับแต่วันลงมตินั้น

1.6 กรรมการบริษัทได้ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งโดยมติของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นของบริษัทและบริษัทได้นำความนั้นมาจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการของบริษัทในภายหลัง การถอดถอนโดยมติดังกล่าวจะมีผลให้บุคคลนั้นพ้นจากตำแหน่งกรรมการของบริษัทเมื่อใด

คำวินิจฉัย : กรณีที่กรรมการของบริษัทได้ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งกรรมการโดยมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นของบริษัท ซึ่งได้ประชุมและลงมติโดยชอบด้วยกฎหมายและข้อบังคับของบริษัท ย่อมมีผลให้กรรมการที่ถูกถอดถอนพ้นจากตำแหน่งกรรมการบริษัทนับแต่วันที่ที่ประชุมมีมติถอดถอน แต่บริษัทจะยกขึ้นกล่าวอ้างต่อบุคคลภายนอกได้ต่อเมื่อได้นำความไปจดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แล้ว (คำวินิจฉัยแย้งตามหนังสือ ที่ พจน 0803/169 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2546)

1.7 การเรียกประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1174 วรรคสอง ที่กำหนดว่าถ้าและกรรมการมิได้เรียกประชุมภายใน 30 วันนับแต่วันยื่นคำร้องนั้น หมายถึงกรรมการต้องเรียกและจัดประชุมภายใน 30 วันด้วยหรือไม่

คำวินิจฉัย : เมื่อผู้ถือหุ้นมีจำนวนหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าแห่งจำนวนหุ้นของบริษัทเข้าชื่อกันทำหนังสือร้องขอให้เรียกประชุมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1173 กรรมการต้องเรียกประชุมโดยพลันและจะต้องจัดให้มีการประชุมขึ้นภายใน 30 วันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1174 สำหรับกรณีนี้ ถึงแม้ว่ากรรมการจะจัดประชุม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1173 การประชุมวิสามัญจะต้องนัดเรียกให้มีขึ้นในเมื่อผู้ถือหุ้นมีจำนวนหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าแห่งจำนวนหุ้นของบริษัท ได้เข้าชื่อกันทำหนังสือร้องขอให้เรียกประชุมเช่นนั้น ในหนังสือร้องขอนั้นต้องระบุว่าประสงค์ให้เรียกประชุมเพื่อการใด

มาตรา 1174 เมื่อผู้ถือหุ้นยื่นคำร้องขอให้เรียกประชุมวิสามัญตั้งได้กล่าวมาในมาตราก่อนนี้แล้ว ให้กรรมการเรียกประชุมโดยพลัน

ถ้าและกรรมการมิได้เรียกประชุมภายในสามสิบวันนับแต่วันยื่นคำร้องไซ้ ผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งเป็นผู้ร้องหรือผู้ถือหุ้นคนอื่นๆ รวมกันได้จำนวนครั้งบังคับในวันจะเรียกประชุมเองก็ได้

1.8 การประชุมคณะกรรมการเพื่อเรียกนัดประชุมผู้ถือหุ้นบกพร่อง มติที่ประชุมผู้ถือหุ้นมีผลใช้บังคับได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : แม้การประชุมคณะกรรมการเพื่อเรียกนัดประชุมผู้ถือหุ้นจะบกพร่องแต่ก็ได้มีการประชุมและมีมติแล้ว เมื่อไม่มีผู้ใดร้องขอให้ศาลเพิกถอนถือว่ามติที่ประชุมผู้ถือหุ้นดังกล่าวไม่เสียไปยังคงมีผลบังคับได้ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 2564/2532 (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803/438 ลงวันที่ 6 มิถุนายน 2546)

คำพิพากษาฎีกาที่ 2564/2532

คำว่า “กรรมการ” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1172 วรรคแรก หมายถึงคณะกรรมการ มิได้หมายถึงกรรมการคนหนึ่งคนใดหรือหลายคน เมื่อกรรมการคนใดเห็นควรจะเรียกประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นก็ชอบที่จะนัดเรียกประชุมกรรมการเพื่อพิจารณากันเสียก่อน และมติของคณะกรรมการจะต้องถือเอาเสียงข้างมากเป็นใหญ่ เมื่อผู้คัดค้านเรียกประชุมใหญ่วิสามัญ โดยมีได้กระทำตามขั้นตอนดังกล่าว การนัดเรียกประชุมใหญ่ ตลอดจนการประชุมและการลงมติจึงเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท แต่ก็ทำให้การประชุมใหญ่และการลงมติที่ได้เกิดขึ้นจริงไม่เป็นการประชุมใหญ่และการลงมติตามกฎหมายไม่ ดังนั้นการร้องขอให้ศาลเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่ดังกล่าวจึงต้องร้องขอภายในกำหนด 1 เดือน นับแต่วันลงมติตามมาตรา 1195

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1172 กรรมการจะเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้สุดแต่จะเห็นสมควร

มาตรา 1195 การประชุมใหญ่นั้นถ้าได้นัดเรียกหรือได้ประชุมกัน หรือได้ลงมติฝ่าฝืนบทบัญญัติในลักษณะนี้ก็ดี หรือฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัทก็ดี เมื่อกรรมการหรือผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดร้องขึ้นแล้ว ให้ศาลเพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่อันผิดระเบียบนั้นเสีย แต่ต้องร้องขอภายในกำหนดเดือนหนึ่งนับแต่วันลงมตินั้น

1.9 นายทะเบียนได้จดทะเบียนและคัดชื่อโจทก์ออกจากการเป็นกรรมการบริษัทตามคำพิพากษาของศาล แต่ไม่ได้จดทะเบียนและคัดชื่อโจทก์ออกจากการเป็นกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทโดยให้เหตุผลว่าเกินคำพิพากษาของศาลโจทก์ได้มีหนังสือให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการจดทะเบียนคัดชื่อโจทก์ออกจากการเป็น กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทด้วย นายทะเบียนต้องดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขอำนาจกรรมการให้โจทก์ออกจากการเป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงชื่อผูกพันหรือไม่

คำวินิจฉัย : การจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงตามคำพิพากษาของศาลควรพิจารณาโดยเคร่งครัดมิให้เกิน ไปจากคำพิพากษาของศาล การจดทะเบียนโจทก์ออกจากการกรรมการผู้มีอำนาจลงชื่อผูกพันบริษัท มีผลทำให้บริษัทไม่มีผู้มีอำนาจกระทำการแทน ซึ่งจะขัดกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 70 ประกอบ มาตรา 1111 อย่างไรก็ดีตามเมื่อนายทะเบียนจะไม่จดทะเบียน โจทก์ออกจากการกรรมการผู้มีอำนาจลงชื่อผูกพันบริษัทก็ตาม การออกจากการกรรมการของโจทก์มีผลทำให้บริษัทไม่มีผู้มีอำนาจกระทำการแทน จึงควรแจ้งให้บริษัทดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการผู้มีอำนาจลงชื่อผูกพันบริษัท และเพื่อคุ้มครองประโยชน์ผู้ที่เกี่ยวข้องควรหมายเหตุไว้ในหนังสือรับรองของบริษัทให้ทราบโดยทั่วกันว่า โจทก์ไม่มีอำนาจลงชื่อผูกพันบริษัทเนื่องจากพ้นจากการเป็นกรรมการของบริษัทตามคำพิพากษาของศาลแล้ว (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803/1115 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2547)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 70 ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตราก่อนนี้ นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่เหมือนบุคคลธรรมดา เว้นเสียแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งว่าโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น

มาตรา 1111 เมื่อจำนวนเงินซึ่งว่าไว้ในมาตรา 1110 ได้ใช้เสร็จแล้ว กรรมการต้องไปขอจดทะเบียนบริษัทนั้น

คำขอและข้อความที่ลงในทะเบียนนั้น ให้ระบุนายการตามที่ได้ตกลงกันในที่ประชุมตั้งบริษัท ดังต่อไปนี้คือ

(1) จำนวนหุ้นทั้งสิ้นซึ่งได้มีผู้เข้าซื้อชื่อ หรือได้จัดออกให้แล้ว แยกให้ปรากฏว่า เป็นชนิดหุ้นสามัญเท่าใด หุ้นบุริมสิทธิเท่าใด

(2) จำนวนหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิ ซึ่งออกให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว นอกจากที่ใช้เป็นตัวเงิน และหุ้นที่ได้ใช้แต่บางส่วนนั้น ให้บอกว่าได้ใช้แล้วเพียงใด

(3) จำนวนเงินที่ได้ใช้แล้วหุ้นละเท่าใด

- (4) จำนวนเงินที่ได้รับไว้เป็นค่าหุ้นรวมทั้งสิ้นเท่าใด
- (5) ชื่อ อาชิวะ และที่สำนักของกรรมการทุกคน
- (6) ถ้าให้กรรมการต่างมีอำนาจจัดการของบริษัทได้โดยลำพังตัวให้แสดงอำนาจของกรรมการนั้นๆ ว่าคนใดมีเพียงใด และบอกจำนวนหรือชื่อกรรมการซึ่งจะลงชื่อเป็นสำคัญผูกพันบริษัทได้นั้นด้วย
- (7) ถ้าตั้งบริษัทขึ้นชั่วคราวกำหนดอันหนึ่ง ให้บอกกำหนดอันนั้นด้วย
- การลงทะเบียนจะมีรายการอย่างอื่นซึ่งกรรมการเห็นสมควรจะให้ทราบแก่ประชาชนก็ลงได้
- ในการขอจดทะเบียนนั้น ถ้าได้ทำข้อบังคับของบริษัทไว้ประการใดบ้าง ต้องส่งสำเนาข้อบังคับนั้นๆ ไปด้วย กับทั้งสำเนารายงานการประชุมตั้งบริษัท หนังสือทั้งสองนี้กรรมการต้องลงลายมือชื่อรับรองคนหนึ่งเป็นอย่างน้อย
- ให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่บริษัทฉบับหนึ่ง

1.10 ผู้จัดการมรดกมีสิทธิร้องขอให้คณะกรรมการของบริษัทจำกัดเรียกประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นได้หรือไม่ ถ้าคณะกรรมการไม่เรียกประชุมผู้จัดการมรดกจะต้องดำเนินการอย่างไร และจะเป็นผู้เรียกประชุมเองได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : ผู้จัดการมรดกสามารถใช้สิทธิในหุ้นของเจ้ามรดก ร้องขอให้กรรมการเรียกประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1173 ถ้ากรรมการไม่เรียกประชุมภายในสามสิบวันนับแต่วันยื่นคำร้องขอ ผู้จัดการมรดกจะใช้สิทธิในหุ้นมรดกเรียกประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นตาม มาตรา 1174 วรรคสองได้ จะต้องเป็นกรณีที่มีเหตุอันจำเป็นเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของทายาท และต้องเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายโดยสุจริต (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือที่ พณ 0805.04/554 ลงวันที่ 2 เมษายน 2550)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1173 การประชุมวิสามัญจะต้องนัดเรียกให้มีขึ้น ในเมื่อผู้ถือหุ้นมีจำนวนหุ้นรวมกัน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าแห่งจำนวนหุ้นของบริษัท ได้เข้าชื่อกันทำหนังสือร้องขอให้เรียกประชุมเช่นนั้น ในหนังสือร้องขอนั้นต้องระบุว่าประสงค์ให้เรียกประชุมเพื่อการใด

มาตรา 1174 เมื่อผู้ถือหุ้นยื่นคำร้องขอให้เรียกประชุมวิสามัญตั้งได้กล่าวมาในมาตราก่อนนี้แล้ว ให้กรรมการเรียกประชุมโดยพลัน

ถ้าและกรรมการมิได้เรียกประชุมภายในสามสิบวันนับแต่วันยื่นคำร้อง ไซ้ ผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งเป็นผู้ร้องหรือผู้ถือหุ้นคนอื่นๆ รวมกัน ได้จำนวนตั้งบังคับไว้วันจะเรียกประชุมเองก็ได้

1.11 กรณีที่บริษัทไม่ดำเนินการลงทะเบียนรับผู้จัดการมรดกเป็นผู้ถือหุ้น

คำวินิจฉัย : กรณีที่บริษัทไม่ดำเนินการลงทะเบียนรับผู้จัดการมรดกเป็นผู้ถือหุ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1132 ผู้จัดการมรดกสามารถร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้บริษัทปฏิบัติตามคำร้องขอได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1132 ในเหตุบางอย่างเช่นผู้ถือหุ้นตายก็ดี หรือล้มละลายก็ดี อันเป็นเหตุให้บุคคลอื่นเป็นผู้มีสิทธิจะได้หุ้นขึ้นนั้น หากว่าบุคคลนั้นนำไปหุ้นมาเวนคืน เมื่อเป็นวิสัยจะทำได้ ทั้งได้นำหลักฐานอันสมควรมาแสดงด้วยแล้ว ก็ให้บริษัทรับบุคคลนั้นลงทะเบียนเป็นผู้ถือหุ้นสืบไป

1.12 ในการจดทะเบียนนิติบุคคลการระบุด้านที่ตั้งสำนักงาน นิติบุคคลจะต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสถานที่ตั้งนั้นหรือไม่ และเป็นไปตามกฎหมายใด

คำวินิจฉัย : การระบุด้านที่ตั้งของนิติบุคคลในการจดทะเบียนนิติบุคคล เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 1148 ซึ่งบัญญัติไว้เฉพาะในส่วนของบริษัทจำกัดว่า บริษัทจำกัดต้องมีสำนักงานบอกดังกล่าวมิได้มีข้อกำหนดว่าบริษัทจำกัดจะต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสถานที่ตั้งนั้น จึงอาจจะได้มีซึ่งสิทธิในการใช้สถานที่ตั้งสำนักงานของบริษัท โดยการเช่าหรือได้รับความยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ได้ (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือที่ พณ 0805.04/614 ลงวันที่ 10 เมษายน 2550)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1148 บรรดาบริษัทจำกัด ต้องมีสำนักงานบอกทะเบียนไว้แห่งหนึ่งซึ่งธุรการติดต่อและคำบอกกล่าวทั้งปวงจะส่งถึงบริษัทได้ ณ ที่นั้น

คำบอกกล่าวสถานที่ตั้งแห่งสำนักงานที่ได้บอกทะเบียนไว้ก็ดี หรือเปลี่ยนย้ายสถานที่ก็ดี ให้ส่งแก่นายทะเบียนบริษัทและให้นายทะเบียนจดข้อความนั้นลงในทะเบียน

1.13 การแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีและกำหนดอำนาจผู้ชำระบัญชีที่ได้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และระเบียบสำนักสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2549 กำหนด

คำวินิจฉัย : การแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีและกำหนดอำนาจผู้ชำระบัญชีต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1251 เว้นแต่จะมีข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น หรือมีมติเป็นเอกฉันท์แต่งตั้งให้ผู้อื่นนอกจากกรรมการเป็นผู้ชำระบัญชีตามระเบียบสำนักสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2549 ข้อ 80 กรณีดังกล่าวที่ประชุมมีมติแต่งตั้งกรรมการเป็นผู้ชำระบัญชีไม่ครบทุกคน และผู้ถือหุ้นไม่ได้เข้าประชุมทุกคน จึงมีผลให้ผู้ชำระบัญชีต้องเป็นไปตามมาตรา 1251 คือ กรรมการทุกคนต้องเข้าเป็นผู้ชำระบัญชีและกำหนดอำนาจผู้ชำระบัญชีให้เป็นไปตามอำนาจกรรมการเดิมก่อนเลิกบริษัท ตาม มาตรา 1252 (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือที่ พณ 0805.05/1117 ลงวันที่ 18 มิถุนายน 2550)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1236 อันบริษัทจำกัดย่อมเลิกกันด้วยเหตุดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (1) ถ้าในข้อบังคับของบริษัทมีกำหนดกรณีอันใดเป็นเหตุที่จะเลิกกัน เมื่อมีกรณีนั้น
- (2) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นไว้เฉพาะกำหนดกาลใดเมื่อสิ้นกำหนดกาลนั้น
- (3) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นเฉพาะเพื่อทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่างเดียว เมื่อเสร็จการนั้น
- (4) เมื่อมีมติพิเศษให้เลิก

มาตรา 1251 ห้างหุ้นส่วนก็ดี บริษัทก็ดี ในเมื่อเลิกกันเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย หุ้นส่วนผู้จัดการ ห้างหรือกรรมการของบริษัทยอมเข้าเป็นผู้ชำระบัญชี เว้นไว้แต่ข้อสัญญาของห้างหรือข้อบังคับของบริษัทจะมีกำหนดไว้เป็นสถานอื่น

ถ้าไม่มีผู้ชำระบัญชีตั้งว่ามานี้ และเมื่อพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นผู้มีส่วนได้เสียในการนี้ร้องขอ ท่านให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชี

มาตรา 1252 หุ้นส่วนผู้จัดการ หรือกรรมการบริษัทมีอำนาจโดยตำแหน่งเดิมฉันใด เมื่อเป็นผู้ชำระบัญชีก็ยังคงมีอำนาจอยู่ฉันนั้น

1.14 การกำหนดข้อบังคับของบริษัทเรื่องการมอบฉันทะให้บุคคลอื่นเข้าประชุม แทนกรรมการบริษัท

คำวินิจฉัย : บริษัทจำกัดไม่สามารถกำหนดข้อบังคับให้บริษัทสามารถมอบฉันทะให้บุคคลอื่นเข้าประชุมแทนและให้นับเป็นองค์ประชุมรวมทั้งออกเสียงลงคะแนนในการประชุมคณะกรรมการได้ (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือที่ พณ 0805.0/1573 ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2550)

1.15 การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมกรรมการและอำนาจกรรมการ กรณีทำสัญญา ประนีประนอมยอมความและศาลได้มีคำพิพากษาตามยอมให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายหุ้นและคู่กรณี มิได้คดีร้องขอให้เพิกถอนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

คำวินิจฉัย : กรณีนี้แม้ว่าคู่สัญญาได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความและศาลได้มีคำพิพากษาตามยอมให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายหุ้น แต่ผลของการยกเลิกสัญญาดังกล่าวย่อมไม่กระทบถึงการโอนหุ้นซึ่งเกิดขึ้นในหลังจากที่สัญญาซื้อขายมีผลใช้บังคับและเป็นการโอนหุ้นที่กระทำโดยถูกต้อง คือ มีการทำสัญญาโอนหุ้นมีการจดทะเบียนการโอนลงในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น และส่งสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นไปยังสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อเป็นหลักฐานทางทะเบียน จึงถือได้ว่าผู้ซื้อและผู้รับโอนได้เข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นแทนที่ผู้ขายหรือผู้โอนโดยชอบแล้ว เมื่อผู้ขายหรือผู้โอนซึ่งหมดสภาพการเป็นผู้ถือหุ้นได้เรียกและจัดประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นอีกทั้งยังร่วมลงมติในที่ประชุมด้วย การประชุมดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมายจึงไม่อาจรับจดทะเบียนได้ (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือที่ พณ 0805.05(1)/1116 ลงวันที่ 18 มิถุนายน 2550)

1.16 บริษัทจำกัดจะกำหนดในข้อบังคับให้หุ้นสามัญมีสิทธิออกเสียงแตกต่างกันได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1108 กำหนดให้ที่ประชุม ตั้งบริษัทสามารถวางกำหนดจำนวนหุ้นของบริษัทได้เป็นสอง ประเภท คือ หุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิซึ่งสภาพและสิทธิของหุ้นแต่ละประเภทย่อมแตกต่างกันไป โดยกฎหมายบัญญัติให้อำนาจที่ประชุมตั้งบริษัทสามารถกำหนดจำนวนหุ้นบุริมสิทธิทั้งกำหนดสภาพและบุริมสิทธิแห่งหุ้นนั้น ๆ ว่าเป็นสถานใดเพียงใดถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้น^๑ในบริษัทตามมาตรา 1108(4) ส่วนหุ้นสามัญย่อมมีสิทธิต่าง ๆ เท่าเทียมกัน เช่น สิทธิในการลงคะแนนลับให้นับว่าผู้ถือหุ้นทุกคนมีคะแนนเสียง เสียงหนึ่งต่อหนึ่งหุ้นที่ตนถือตาม มาตรา 1182 และสิทธิในการได้รับเงินปันผลตามส่วนจำนวนซึ่งผู้ถือหุ้นได้ส่งเงินแล้วในหุ้นหนึ่งๆ ตาม มาตรา 1200 ซึ่งหุ้นสามัญดังกล่าวบริษัทจะกำหนดสิทธิให้แตกต่างกันไม่ได้บริษัทจึงไม่สามารถกำหนดข้อบังคับดังกล่าวได้ (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803/588 ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2546)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1108 กิจการอันจะพึงทำในที่ประชุมตั้งบริษัทนั้น คือ

๑๗๑

(4) วางกำหนดจำนวนหุ้นบุริมสิทธิ ทั้งกำหนดสภาพและบุริมสิทธิแห่งหุ้นนั้นๆ ว่าเป็นสถานใดเพียงใด ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้น^๑ในบริษัท

(5) วางกำหนดจำนวนหุ้นสามัญ หรือหุ้นบุริมสิทธิซึ่งออกให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว เพราะใช้ให้ด้วยอย่างอื่นนอกจากตัวเงิน และกำหนดว่าเพียงใดซึ่งจะถือเอาเป็นว่าได้ใช้เงินแล้ว ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้น^๑ในบริษัท

ให้แถลงในที่ประชุม โดยเฉพาะว่า ซึ่งจะออกหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เงินแล้วเช่นนั้น เพื่อแทนคุณแรงงานหรือตอบแทนทรัพย์สินอย่างใด ให้พรรณนาจางชัดเจนทุกประการ

มาตรา 1182 ในการลงคะแนน โดยวิธีชูนี้นั้น ท่านให้นับว่าผู้ถือหุ้นทุกคนที่มาประชุมเองหรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นมาประชุมแทนมีเสียงหนึ่งเป็นคะแนน แต่ในการลงคะแนนลับ ท่านให้นับว่าผู้ถือหุ้นทุกคนมีคะแนนเสียงเสียงหนึ่งต่อหุ้นหนึ่งที่ตนถือ

มาตรา 1200 การแจกเงินปันผลนั้น ต้องคิดตามส่วนจำนวนซึ่งผู้ถือหุ้นได้ส่งเงินแล้วในหุ้นหนึ่งๆ เว้นแต่จะได้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นในเรื่องหุ้นบุริมสิทธิ

1.17 บริษัทจำกัดจะจ่ายเงินปันผลด้วยการออกหุ้นเพิ่มทุนให้แก่ผู้ถือหุ้นโดยวิธีพิเศษในการประชุมผู้ถือหุ้นหรือตั้งข้อบังคับขึ้นใหม่เพื่อให้ผู้ถือหุ้นมีมติพิเศษกรณีดังกล่าวสามารถทำได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1200 – 1205 บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถือหุ้นทุกคนในอันที่จะได้รับเงินปันผลตามจำนวนที่ผู้ถือหุ้นได้ส่งเงินแล้วในหุ้นหนึ่งๆ ซึ่งเงินปันผลเป็นผลประโยชน์ที่บริษัทต้องจ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นของบริษัทเป็นเงินเท่านั้น และผู้ถือหุ้นย่อมมีสิทธิได้รับเงินปันผลดังกล่าว ดังนั้นบริษัทจึงไม่สามารถจ่ายเงินปันผลด้วยการออกหุ้นเพิ่มทุนให้แก่ผู้ถือหุ้นของบริษัทได้ (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803/595 ลงวันที่ 30 กรกฎาคม 2546)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1200 การแจกเงินปันผลนั้น ต้องคิดตามส่วนจำนวนซึ่งผู้ถือหุ้นได้ส่งเงินแล้วในหุ้นหนึ่งๆ เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นในเรื่องหุ้นบุริมสิทธิ

มาตรา 1201 ห้ามมิให้ประกาศอนุญาตเงินปันผลนอกจากโดยมติของที่ประชุมใหญ่ กรรมการอาจจ่ายเงินปันผลระหว่างกาลให้แก่ผู้ถือหุ้นได้เป็นครั้งเป็นคราว ในเมื่อปรากฏแก่กรรมการว่าบริษัทมีกำไรสมควรพอที่จะทำเช่นนั้นได้

ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจากเงินประเภทอื่นนอกจากเงินกำไร ถ้าหากบริษัทขาดทุน ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจนกว่าจะได้แก้ไขให้ขาดทุนเช่นนั้น

มาตรา 1202 ทุกคราวที่แจกเงินปันผล บริษัทต้องจัดสรรเงินไว้เป็นทุนสำรองอย่างน้อยหนึ่งในยี่สิบส่วน ของจำนวนผลกำไรซึ่งบริษัททำมาหาได้จากกิจการของบริษัท จนกว่าทุนสำรองนั้นจะมีจำนวนถึงหนึ่งในสิบของจำนวนทุนของบริษัทหรือมากกว่านั้น แล้วแต่จะได้ตกลงกำหนดไว้ในข้อบังคับของบริษัท

ถ้าได้ออกหุ้นโดยคิดเอาราคาเกินกว่าที่ปรากฏในใบหุ้นเท่าใด จำนวนที่คิดเกินนี้ท่านให้บวกทบเข้าในทุนสำรองจนกว่าทุนสำรองจะมีจำนวนเท่าถึงที่กำหนดไว้ในวรรคก่อน

มาตรา 1203 ถ้าจ่ายเงินปันผลไปโดยฝ่าฝืนความในมาตราทั้งสองซึ่งกล่าวมาไซ้ เจ้าหนี้ทั้งหลายของบริษัทชอบที่จะเรียกเอาเงินจำนวนซึ่งได้แจกไปคืนมายังบริษัทได้ แต่ว่าถ้าผู้ถือหุ้นคนใดได้รับเงินปันผลไปแล้วโดยสุจริต ท่านว่าจะกลับบังคับให้เขาจำคืนนั้นหาได้ไม่

มาตรา 1204 การบอกกล่าวว่าจะปันผลอย่างใดๆ อันได้อนุญาตให้จ่ายนั้น ท่านให้โฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ลบบ้างหนึ่งสองครั้งเป็นอย่างน้อย หรือมิฉะนั้นให้มีจดหมายบอกกล่าวไปยังตัวผู้ถือหุ้นบรรดาปรากฏชื่ออยู่ในทะเบียนผู้ถือหุ้นจงทุกคน (ปัจจุบันมีการแก้ไขเป็นให้บริษัทมีจดหมายบอกกล่าวไปยังตัวผู้ถือหุ้นที่ปรากฏชื่ออยู่ในทะเบียนผู้ถือหุ้นทุกคน แต่ในกรณีที่บริษัทมีหุ้นชนิดที่มีใบหุ้นออกให้แก่ผู้ถือ ให้โฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งคราวด้วย)

มาตรา 1205 เงินปันผลนั้น แม้จะค้างจ่ายอยู่ ท่านว่าหาอาจจะคิดเอาดอกเบี้ยแก่บริษัทได้ไม่

1.18 บริษัทสามารถใช้วิธีโอเทปเป็นหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาคำขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมกรรมการและอำนาจกรรมการของบริษัทได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2538 ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 1019 แห่ง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1019 ถ้าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารซึ่งต้องจดทะเบียน ไม่มีรายการบริบูรณ์ตามที่บังคับไว้ในลักษณะนี้ ว่าให้จดทะเบียนหรือถ้ารายการอันใดซึ่งจะแจ้งในคำขอหรือในเอกสารนั้นขัดกับกฎหมายก็ดี หรือถ้าเอกสารใดซึ่งกำหนดไว้ว่าให้ส่งคู่กันกับคำขอจดทะเบียนยังขาดอยู่มิได้ส่งให้ครบก็ดี หรือถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้ออื่นซึ่งกฎหมายบังคับไว้ก็ดี นายทะเบียนจะไม่ยอมรับจดทะเบียนก็ได้ จนกว่าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารนั้นจะทำได้ทำให้บริบูรณ์หรือแก้ไขให้ถูกต้อง หรือได้ส่งเอกสารซึ่งกำหนดไว้ในวันครบทุกสิ่งอันหรือได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อนั้นแล้ว

1.19 บริษัทสามารถกำหนดข้อบังคับว่าในการประชุมคณะกรรมการ กรรมการสามารถมอบฉันทะให้ผู้อื่นเข้าร่วมประชุมกรรมการแทนและผู้รับมอบฉันทะให้นับเป็นองค์ประชุมรวมทั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : บุคคลที่จะได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของบริษัทย่อมต้องเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากบรรดาผู้ถือหุ้นของบริษัท โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถความซื่อสัตย์สุจริตซึ่งเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของบุคคลนั้น การเป็นกรรมการจึงเป็นเรื่องเฉพาะตัวที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยตนเอง ไม่อาจมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการในฐานะเป็นกรรมการของบริษัทแทนตนได้ บริษัทจึงไม่สามารถกำหนดข้อบังคับของบริษัทตามที่หาหรือได้ (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803/0767 ลงวันที่ 6 กันยายน 2547)

1.20 การลาออกจากตำแหน่งกรรมการของบริษัทมีผลเมื่อใด

คำวินิจฉัย : การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทมีผลเมื่อกรรมการได้ยื่นใบลาออกต่อบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1167 ประกอบกับ มาตรา 826 และมาตรา 827 แต่ทั้งนี้การลาออกยังไม่มีผลผูกพันบุคคลภายนอกจนกว่าบริษัท ได้จดทะเบียน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 826 อันสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน

มาตรา 827 ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ทุกเมื่อ

มาตรา 1167 ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน

1.21 กรณีมีการเลิกบริษัทจำกัดเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลายบุคคลใดจะเป็นผู้ชำระบัญชีและต้องดำเนินการอย่างไร

คำวินิจฉัย : ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1251 กำหนดให้บริษัทจำกัดเมื่อเลิกกันเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย กรรมการของบริษัทย่อมเข้าเป็นผู้ชำระบัญชี เว้นไว้แต่ข้อบังคับของบริษัทจะมีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น กรรมการทุกคนของบริษัทย่อมเข้าเป็นผู้ชำระบัญชีโดยไม่ต้องได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมผู้ถือหุ้น และกรณี มาตรา 1256 ประกอบกับ มาตรา 1257 กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่รับรองให้กรรมการบริษัทหนึ่งเป็นผู้ชำระบัญชีต่อไปหรือเลือกตั้งผู้ชำระบัญชีใหม่ขึ้นแทนที่ผู้ชำระบัญชีของบริษัทที่ตั้งจากกรรมการบริษัทตาม มาตรา 1251 ในการจดทะเบียนเลิกบริษัทตาม มาตรา 1254 หากบริษัทมีผู้ชำระบัญชีหลายคน ผู้ชำระบัญชีทุกคนต้องลงลายมือชื่อในแบบการจดทะเบียนเลิก (แบบ ลข.2) ส่วนในแบบคำขอจดทะเบียนเลิกและชำระบัญชี(แบบ ลข.1) ให้ผู้ชำระบัญชีคนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียวเป็นผู้ลงลายมือชื่อ ทั้งนี้การดำเนินการใดๆ ของผู้ชำระบัญชีอันเกี่ยวเนื่องกับการชำระบัญชีต้องเป็นไปตามอำนาจกรรมการเดิม ของบริษัทตาม มาตรา 1252 ภายหลังจากที่บริษัทได้เลิกกันแล้วหากที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทได้ลงมติกำหนดอำนาจของผู้ชำระบัญชีย่อมต้องเป็นไปตามมติของที่ประชุมและต้องนำความมาจดทะเบียนภายใน 14 วันนับแต่วันที่ลงมติตาม มาตรา 1262 (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803/967 ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2546)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1251 ห้างหุ้นส่วนก็ดี บริษัทก็ดี ในเมื่อเลิกกันเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย หุ้นส่วนผู้จัดการ ห้างหรือกรรมการของบริษัทย่อมเข้าเป็นผู้ชำระบัญชี เว้นไว้แต่ข้อสัญญาของห้างหรือข้อบังคับของบริษัทจะมีกำหนดไว้เป็นสถานอื่น

ถ้าไม่มีผู้ชำระบัญชีตั้งว่ามานี้ และเมื่อพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นผู้มีส่วนได้เสียในการนี้ร้องขอ ท่านให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชี

มาตรา 1252 หุ้่นส่วนผู้จัดการ หรือกรรมการบริษัทที่มีอำนาจ โดยตำแหน่งเดิมฉันใด เมื่อเป็นผู้ชำระบัญชีก็ยังคงมีอำนาจอยู่ฉันนั้น

มาตรา 1254 การเลิกหุ้่นส่วนหรือบริษัทนั้น ผู้ชำระบัญชีต้องนำออกให้จดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่เกิดกัน และในการนี้ต้องระบุนชื่อผู้ชำระบัญชีทุกๆ คนให้ชัดเจนไว้ด้วย

1.22 บริษัทจำกัดมีความประสงค์เปลี่ยนชื่อบริษัทเป็นอย่างอื่นและเมื่อเปลี่ยนชื่อแล้วบริษัทที่มีชื่อใหม่สามารถใช้ผลงานของบริษัทชื่อเดิมได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 69 กำหนดว่า นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นภายในขอบอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้ง แม้ชื่อบริษัทจะเปลี่ยนแปลงไปก็ไม่มีผลต่อสิทธิและหน้าที่ของนิติบุคคลดังกล่าว บริษัทที่มีชื่อใหม่ก็ยังมีสิทธิใช้ผลงานของบริษัทชื่อเดิมได้ (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803/4825 ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2546)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 69 นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ต้องตามบทบัญญัติทั้งปวงแห่งกฎหมาย ภายในขอบวัตถุประสงค์ของตนดังมีกำหนดไว้ในข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้ง

1.23 การประชุมอนุมัติงบดุลบริษัทจำกัดได้จัดประชุมสามัญประจำปีไปแล้ว แต่มีเหตุจำเป็นไม่สามารถนำเสนองบดุลเพื่ออนุมัติในการประชุมครั้งนั้นได้ ต่อมาบริษัทได้มีการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่ออนุมัติงบดุลดังกล่าว การประชุมครั้งหลังนี้เป็นการประชุมประเภทใด

คำวินิจฉัย : การประชุมผู้ถือหุ้นครั้งหลังเพื่ออนุมัติงบดุล ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1214 กำหนดให้งบดุลยื่นต่อที่ประชุมสามัญ ดังนั้น การประชุมครั้งหลังนี้จึงเป็นการประชุมสามัญ (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803/0136 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2547)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1214 ผู้สอบบัญชีต้องทำรายงานว่าด้วยงบดุลและบัญชียื่นต่อที่ประชุมสามัญ ผู้สอบบัญชีต้องแถลงในรายงานเช่นนั้นด้วยว่าตนเห็นว่างบดุลได้ทำโดยถูกต้องควรฟังว่าสำแดง ให้เห็นการงานของบริษัทที่เป็นอยู่ตามจริงและถูกต้องหรือไม่

1.24 การส่งคืนเงินทุนและส่วนเกินมูลค่าหุ้่นบริษัทจะดำเนินการจดทะเบียนลดทุนเพื่อคืนเงินทุนและเงินส่วนเกินมูลค่าหุ้่นที่เหลือจากการสมทบเข้าในทุนสำรองตามกฎหมายแล้วให้ผู้ถือหุ้นได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : ผู้ถือหุ้นมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งในทรัพย์สินของบริษัทที่แต่โดย การรับเงินปันผล ซึ่งจ่ายจากเงินกำไรของบริษัท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1200 และมาตรา 1201 หรือได้รับคืนเงินทุนตามส่วนที่ลดลงกรณีบริษัทลดทุนจดทะเบียนและมี เงินทุนเหลือเพียงพอ ตามมาตรา 1224 นอกจากนี้จะมีสิทธิได้รับต่อเมื่อมีการเลิกบริษัทและชำระ บัญชีเสร็จสิ้นแล้ว สำหรับเงินส่วนเกินมูลค่าหุ้นที่บริษัทได้มาจากการขายหุ้นในราคาสูงกว่ามูลค่า ของหุ้นที่จดทะเบียน ซึ่งไม่ใช่เป็นเงินทุนหรือผลกำไรจากการดำเนินกิจการของบริษัท ตราบใดที่ บริษัทยังไม่เลิกกันเงินส่วนเกินมูลค่าหุ้นดังกล่าวจึงมิใช่ทรัพย์สินที่ผู้ถือหุ้นจะพึงได้รับจากบริษัท (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803/0178 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2547)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1200 การแจกเงินปันผลนั้น ต้องคิดตามส่วนจำนวนซึ่งผู้ถือหุ้นได้ส่งเงินแล้วในหุ้นหนึ่งๆ เว้นแต่ จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นในเรื่องหุ้นบุริมสิทธิ

มาตรา 1201 ห้ามมิให้ประกาศอนุญาตเงินปันผลนอกจากโดยมติของที่ประชุมใหญ่ กรรมการอาจจ่ายเงิน ปันผลระหว่างกาลให้แก่ผู้ถือหุ้นได้เป็นครั้งเป็นคราว ในเมื่อปรากฏแก่กรรมการว่าบริษัทมีกำไรสมควรพอที่จะ ทำเช่นนั้นได้

ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจากเงินประเภทอื่นนอกจากเงินกำไร ถ้าหากบริษัทขาดทุน ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผล จนกว่าจะได้แก้ไขให้ขาดทุนเช่นนั้น

มาตรา 1224 บริษัทจำกัดจะลดทุนของบริษัทลงด้วยลดมูลค่าแต่ละหุ้นให้ต่ำลงหรือลดจำนวนหุ้นให้ น้อยลง โดยมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือหุ้นก็ได้

1.25 การพ้นจากการเป็นผู้มีอำนาจลงชื่อผูกพันบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนจะกระทำ ได้โดยวิธีใดบ้างและสามารถตรวจสอบได้จากเอกสารหรือหลักฐานใด

คำวินิจฉัย : กรรมการหรือหุ้นส่วนผู้จัดการผู้มีอำนาจลงชื่อผูกพันบริษัทหรือ ห้างหุ้นส่วนจะพ้นจากการมีอำนาจดังกล่าวโดยการบอกเลิกการเป็นกรรมการหรือหุ้นส่วนผู้จัดการ ซึ่งมีผลทันทีเมื่อได้แสดงเจตนาแก่บริษัทหรือหุ้นส่วนอื่น แต่จะมีผลผูกพันบุคคลภายนอกเมื่อได้มีการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทแล้วหรืออีกวิธีหนึ่งโดยการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลง กรรมการผู้มีอำนาจลงชื่อผูกพันบริษัทตามมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นเอกสารหลักฐานที่สามารถใช้ ตรวจสอบว่ากรรมการหรือหุ้นส่วนผู้จัดการไม่มีอำนาจลงชื่อผูกพันบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน ได้แก่ หลักฐานที่แสดงการลาออกต่อบริษัทหรือหุ้นส่วนอื่น และในกรณีที่มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลง แล้ว สามารถตรวจสอบการเป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงชื่อผูกพันบริษัทหรือหุ้นส่วนผู้จัดการได้จาก หนังสือรับรองรายการจดทะเบียนที่ออกโดยสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท (คำวินิจฉัยแจ้งตาม หนังสือ ที่ พณ 0803/1219 ลงวันที่ 19 เมษายน 2547)

1.26 วันที่นิติบุคคลมีอำนาจกระทำการในนามของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นเริ่มเมื่อใด

คำวินิจฉัย : ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามขั้นตอนของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ย่อมถือว่าเป็นนิติบุคคลและมีสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจึงมีสภาพเป็นนิติบุคคลและมีอำนาจทำนิติกรรมได้ตั้งแต่วันที่จดทะเบียนจัดตั้งเป็นต้นไป (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือที่ พณ 0803/0533 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2547)

1.27 การเสนอขายหุ้นที่ออกใหม่จากการเพิ่มทุนของบริษัทจำกัด มีขั้นตอนวิธีดำเนินการอย่างไร

คำวินิจฉัย : บริษัทต้องดำเนินการตาม มาตรา 1222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยเสนอขายหุ้นที่ออกใหม่ให้แก่ผู้ถือหุ้นเดิมทั้งหลายตามส่วนที่ถืออยู่ เมื่อพ้นกำหนดเวลาในการเสนอซื้อหรือผู้ถือหุ้นปฏิเสธไม่รับซื้อหุ้น กรรมการมีสิทธิขายหุ้นให้แก่ผู้ถือหุ้นรายอื่นหรือจะรับซื้อไว้เองก็ได้ แต่จะเสนอขายให้บุคคลภายนอกไม่ได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักการของ มาตรา 1102 ที่ห้ามมิให้ชักชวนประชาชนให้ซื้อหุ้น หากกรรมการหรือผู้ถือหุ้นเดิมไม่รับซื้อหุ้นดังกล่าว บริษัทย่อมไม่สามารถจดทะเบียนเพิ่มทุนได้ (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803/0589 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2547)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1102 ห้ามมิให้ชักชวนประชาชนให้ซื้อหุ้น

มาตรา 1222 บรรดาหุ้นที่ออกใหม่นั้น ต้องเสนอให้แก่ผู้ถือหุ้นทั้งหลายตามส่วนจำนวนหุ้นซึ่งเขาถืออยู่ คำเสนอเช่นนี้ ต้องทำเป็นหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ถือหุ้นทุกๆ คนระบุจำนวนหุ้นให้ทราบว่ามีหุ้นที่ขอซื้อได้ที่หุ้น และให้กำหนดวันว่าถ้าพ้นวันนั้นไปมิได้มีคำสนองมาแล้วจะถือว่าเป็นอันไม่รับซื้อ

เมื่อวันที่กำหนดล่วงไปแล้วก็ดี หรือผู้ถือหุ้นได้บอกมาว่าไม่รับซื้อหุ้นนั้นก็ตีกรรมการจะเอาหุ้นเช่นนั้นขายให้แก่ผู้ถือหุ้นคนอื่นหรือจะรับซื้อไว้เองก็ได้

1.28 การออกจากการเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบต้องดำเนินการอย่างไร

คำวินิจฉัย : การออกจากการเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องมีการตกลงร่วมกันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนให้ผู้เป็นหุ้นส่วนที่มีความประสงค์จะออกจากการเป็นหุ้นส่วนออกจากการเป็นหุ้นส่วนได้และหุ้นส่วนผู้จัดการต้องนำความดังกล่าวไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงผู้เป็นหุ้นส่วน จึงจะทำให้การลาออกมีผลต่อบุคคลทั่วไป (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803/0876 ลงวันที่ 1 ตุลาคม 2547)

1.29 การซื้อบริษัทออกจากทะเบียนนายทะเบียนต้องดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขอำนาจกรรมการให้ จ.ออกจากการเป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงชื่อผูกพันหรือไม่ บริษัทที่ถูกซื้อที่ออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246 ยังมีสภาพเป็นนิติบุคคลอยู่หรือไม่ และเจ้าหน้าที่ของบริษัทยังสามารถฟ้องบริษัทได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : บริษัทที่ถูกนายทะเบียนซื้อออกจากทะเบียนเป็นอันเลิกกันตั้งแต่ลงประกาศแจ้งความในราชกิจจานุเบกษาตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246(5) และทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถฟ้องบริษัทที่ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนนั้นได้อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ของบริษัทที่ต้องเสียหายและไม่เป็นธรรมเนื่องจากการซื้อบริษัทของนายทะเบียนดังกล่าวสามารถยื่นคำร้องขอต่อศาล เพื่อขอให้ศาลสั่งให้ นายทะเบียนกลับจดทะเบียนบริษัทคืนเข้าสู่ทะเบียนได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246(6) และเมื่อศาลสั่งและนายทะเบียนกลับจดทะเบียนบริษัทคืนสู่ทะเบียนแล้วเจ้าหน้าที่ก็สามารถที่จะฟ้องบริษัทได้ต่อไป (คำวินิจฉัยตามหนังสือ ที่ พณ 0803/0118 ลงวันที่ 31 มกราคม 2548)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1246 (6) ถ้าบริษัท หรือผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่ใด ๆ ของบริษัทรู้สึกว่าจะต้องเสียหายมิเป็นธรรมเพราะการที่บริษัทถูกซื้อออกจากทะเบียนนั้นไซ้ เมื่อบริษัทหรือผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาล และศาลพิจารณาได้ความเป็นที่พอใจว่า ในขณะที่ซื้อบริษัทจากทะเบียนนั้นบริษัทยังทำการค้าขายหรือยังประกอบกิจการอยู่ก็ดี หรือมิฉะนั้นเห็นเป็นการยุติธรรมในการที่จะให้บริษัทได้กลับคืนสู่ทะเบียนก็ดี ท่านว่าศาลจะสั่งให้จดทะเบียนบริษัทคืนเข้าสู่ทะเบียนก็ได้ และถ้าเช่นนั้นท่านให้ถือว่าบริษัทนั้นได้คงตั้งขึ้นยังคงตลอดมาเสมือนดังว่ามีได้มีการซื้อออกเลย อนึ่ง ด้วยคำสั่งอันนั้นศาลจะสั่งและวางข้อกำหนดไว้เป็นประการใดๆ ตามที่เห็นเป็นการยุติธรรมด้วยก็ได้ เพื่อจัดให้บริษัทและบรรดาบุคคลอื่นๆ กลับคืนสู่ฐานเดิมเสมือนดังว่าบริษัทนั้นมิได้ถูกซื้อออกจากทะเบียนเลย

1.30 บริษัทมีเงินทุนสำรองเกินกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด บริษัทสามารถนำเงินทุนสำรองส่วนที่เกินนี้มาใช้จ่ายเพื่อวัตถุประสงค์อื่นของบริษัทได้หรือไม่ หรือในกรณีที่ข้อบังคับของบริษัทกำหนด ให้กันเงินสำรองไว้เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด บริษัทจะแก้ไขข้อบังคับให้นำเงินทุนสำรองส่วนที่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดมาใช้ตลอดจนนำมาจ่ายปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : เมื่อบริษัทจัดสรรเงินไว้เป็นทุนสำรองแล้วบริษัทต้องคงทุนสำรองไว้จนกว่าจะเลิกบริษัท แต่ทั้งนี้บริษัทสามารถนำเงินทุนสำรองดังกล่าวไปใช้จ่ายในกิจการของบริษัทได้เว้นแต่การนำไปจ่ายเป็นเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นไม่สามารถทำได้เนื่องจากเงินปันผล

1.31 บริษัทที่มีเงินทุนสำรองครบตามที่กฎหมายกำหนด ต่อมา มีการลดทุนแล้ว เงินทุนสำรองของบริษัทมีจำนวนเกินกว่าร้อยละ 10 ของทุนจดทะเบียน บริษัทจะนำเงินทุนสำรองส่วนที่เกินกว่ากฎหมายกำหนดมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นของบริษัท รวมถึงนำมาจ่ายเป็นเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้นของบริษัทได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : เมื่อบริษัทจัดสรรเงินไว้เป็นทุนสำรองแล้วบริษัทต้องคงทุนสำรองไว้จนกว่าจะเลิกบริษัท แต่ทั้งนี้บริษัทสามารถนำเงินทุนสำรองดังกล่าวไปใช้จ่ายในกิจการของบริษัทได้เว้นแต่การนำไปจ่ายเป็นเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้น ไม่สามารถทำได้เนื่องจากเงินปันผลกฎหมายกำหนดให้จ่ายจากกำไรเท่านั้น (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803.03/271 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2548)

1.32 การคืนเงินให้แก่บริษัทที่จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีแล้วการออกเช็คคืนเงินหลักประกันให้แก่บริษัทที่จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีแล้วจะมีแนวทางแก้ไขอย่างไร

คำวินิจฉัย : บริษัทที่ได้จดทะเบียนเลิกและจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีแล้วย่อมถือเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชีรวมทั้งบริษัทย่อมสิ้นสภาพความเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายนับแต่วันที่ได้จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี หากผู้ชำระบัญชีเป็นผู้ดำเนินการจดทะเบียนเลิกและชำระบัญชีโดยบกพร่องผิดพลาดเองและทำให้ผู้ถือหุ้นเสียหาย ผู้ถือหุ้นน่าจะสามารพฟ้องผู้ชำระบัญชีเป็นคดีแพ่งในความผิดฐานละเมิดเพื่อชดเชยค่าเสียหายหรือผู้ถือหุ้นอาจจะฟ้องเพื่อให้ศาลพิพากษาให้เพิกถอนการจดทะเบียนชำระบัญชีที่ไม่ถูกต้องนั้น(มติที่ประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายของกรม ครั้งที่ 2/2548 เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2548 แจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803/1056 ลงวันที่ 18 เมษายน 2548)

1.33 ห้ามมิให้ชี้ชวนประชาชนให้ซื้อหุ้นตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1102 ที่ห้ามมิให้ชี้ชวนประชาชนให้ซื้อหุ้นเป็นการห้ามเฉพาะบริษัทหรือห้ามผู้ถือหุ้นของบริษัทด้วย

คำวินิจฉัย : ตามบทบัญญัติของกฎหมายเป็นการห้ามมิให้ผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทและบริษัทชี้ชวนประชาชนให้เข้าซื้อหุ้นของบริษัท โดยไม่ได้บัญญัติให้นำเรื่องดังกล่าวไปใช้กับกรณีการโอนหุ้นของผู้ถือหุ้นด้วยแต่กรณีที่ผู้ถือหุ้นของบริษัทซึ่งเป็นเจ้าของหลักทรัพย์จะ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1102 ห้ามมิให้ชี้ชวนประชาชนให้ซื้อหุ้น

1.34 บริษัทมีภาระผูกพันตามสัญญาที่มีอยู่ก่อนการจดทะเบียนเลิกบริษัท ผู้ชำระบัญชีจะสามารถกระทำตามภาระผูกพันนั้นได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : เมื่อบริษัทเลิกกันให้มีการชำระบัญชีและผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่ชำระสะสางกิจการงานของบริษัทให้เสร็จไปกับมีอำนาจดำเนินการกิจการของบริษัทตามความจำเป็นเพื่อให้เสร็จไปด้วยดีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1250 และ มาตรา 1259 ดังนั้นการที่บริษัทมีภาระผูกพันตามสัญญาที่ทำไว้ก่อนเลิกบริษัทผู้ชำระบัญชีพึงปฏิบัติตามภาระผูกพันดังกล่าว เพื่อมิให้บริษัทต้องเสียหายและเพื่อชำระสะสางกิจการของบริษัทให้เสร็จสิ้นไป (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803.03/1011 ลงวันที่ 27 กันยายน 2548)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1250 หน้าที่ของผู้ชำระบัญชี คือชำระสะสางกิจการงานของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นให้เสร็จไปกับการจัดการใช้หนี้เงินและแจกจ่ายทรัพย์สินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น

มาตรา 1259 ผู้ชำระบัญชีทั้งหลายย่อมมีอำนาจที่จะกล่าวต่อไป

(1) แก่ต่างว่าต่างในนามของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในอรรถคดีที่พาอันเป็นแพ่งหรืออาญาทั้งปวงและทำประนีประนอมยอมความ

(2) ดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามแต่จำเป็น เพื่อการชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี

(3) ขายทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

(4) ทำการอย่างอื่น ๆ ตามแต่จำเป็น เพื่อชำระบัญชีให้เสร็จไปด้วยดี

1.35 การประกอบกิจการซึ่งเข้าข่ายเป็นความผิดตามกฎหมายฉบับใดหรือไม่

คำวินิจฉัย : ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนบริษัทจำกัด มีเฉพาะประเด็นการประกอบกิจการตามวัตถุประสงค์ของบริษัท ซึ่งจากการตรวจสอบปรากฏว่าบริษัทได้มีการจดทะเบียนวัตถุประสงค์ในเรื่อง “การให้กู้ยืมเงินหรือให้เครดิตด้วยวิธีการอย่างอื่นโดยจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ตาม” และ “การให้บริการซื้อขายสินค้าด้วยเงินผ่อน ให้บริการสินเชื่อให้บริการแบบแฟลคเตอร์ริงและให้บริการแบบลิซซิ่ง” ซึ่งแม้บริษัทจะมีการประกอบกิจการนอกขอบ

1.36 การขอให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทระงับการจำหน่ายโอนหรือทำการก่อให้เกิดภาวะผูกพันใด ๆ อันเกี่ยวกับหุ้นของบริษัทเจ้าพนักงานบังคับคดีได้แจ้งการยึดหุ้นของบริษัทตามคดีของศาลแพ่ง และขอให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทระงับการจำหน่ายโอนหรือทำการก่อให้เกิดภาวะผูกพันใด ๆ อันเกี่ยวกับหุ้นได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : นายทะเบียนไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะดำเนินการระงับการจำหน่ายโอน หรือระงับการทำการก่อให้เกิดภาวะผูกพันใด ๆ อันเกี่ยวกับหุ้นของบริษัทที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้แจ้งการยึดหุ้นตามคำสั่งของศาลได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงใดๆ เกี่ยวกับหุ้นและผู้ถือหุ้นเป็นเรื่องระหว่างผู้ถือหุ้นและบริษัทที่จะต้องดำเนินการกันเอง ส่วนบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นที่นายทะเบียนเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเป็นเพียงสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ที่ยังคงเป็นผู้ถือหุ้นอยู่ทั้งหมดในเวลาประชุมสามัญ ซึ่งกรรมการบริษัทมีหน้าที่จัดส่งให้นายทะเบียนเป็นหลักฐานอย่างน้อยปีละครั้งตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1139 เพื่อให้ผู้ถือหุ้นหรือบุคคลทั่วไป สามารถตรวจสอบหรือคัดสำเนาได้เท่านั้น (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803.04/1043 ลงวันที่ 5 ตุลาคม 2548)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1139 สมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นเริ่มแต่วันจดทะเบียนบริษัทนั้น ให้รักษาไว้ ณ สำนักงานของบริษัทแห่งที่ได้บอกทะเบียนไว้ สมุดทะเบียนนี้ให้เปิดให้แก่ผู้ถือหุ้นทั้งหลายดูได้ในระหว่างเวลาทำการโดยไม่เรียกค่าธรรมเนียมอย่างหนึ่งอย่างใด แต่กรรมการจะจำกัดเวลาลงไว้อย่างไรพอสมควรก็ได้ หากไม่น้อยกว่าวันละสอง ชั่วโมง

ให้เป็นหน้าที่ของกรรมการที่จะส่งสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ที่ยังคงเป็นผู้ถือหุ้นอยู่ทั้งหมดในเวลาประชุม และรายชื่อผู้ที่ขาดจากเป็นผู้ถือหุ้นจำเดิมแต่วันประชุมสามัญครั้งที่แล้วมานั้น ไปยังนายทะเบียนอย่างน้อยปีละครั้ง และมีให้ช้ากว่าวันที่สิบสี่นับแต่การประชุมสามัญบัญชีรายชื่อนี้ให้มีรายการบรรดาที่ระบุไว้ในมาตราก่อนนั้นทุกประการ

1.37 เจ้าหนี้มีหนังสือถึงนายทะเบียนคัดค้านการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี แต่เจ้าหน้าที่มิได้หมายเหตุ การคัดค้านไว้เนื่องจากมิใช่เป็นหนี้ค้างชำระภาษีหรือค่าฤชาธรรมเนียม

คำวินิจฉัย : เมื่อเจ้าหน้าที่มีหนังสือคัดค้านการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี และเจ้าหน้าที่ไม่ได้หมายเหตุการคัดค้านไว้เนื่องจากมิใช่เป็นกรณีการค้างชำระภาษีหรือค่าฤชาธรรมเนียมตามข้อ 78 ของระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. 2538 แต่หากข้อเท็จจริงในเรื่องคำคัดค้านของเจ้าหน้าที่ปรากฏต่อนายทะเบียน นายทะเบียนก็ต้องดำเนินการตาม พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาตรา 29 ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามคำคัดค้าน ให้ได้ข้อยุติก่อนว่าได้มีการชำระหนี้ตามมูลหนี้แล้วหรือไม่ และเมื่อผู้ชำระบัญชีได้รับหนังสือแจ้งการคัดค้านของเจ้าหน้าที่จากนายทะเบียนแล้ว แต่มิได้โต้แย้ง หรือแสดงหลักฐานการชำระหนี้ข้อเท็จจริงจึงไม่เป็นที่ยุติว่าได้มีการชำระหนี้แล้วหรือไม่ แม้นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนโดยถูกต้องตามระเบียบ ฯ แต่เมื่อมิได้ปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม สมควรที่จะเพิกถอนคำขอจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี (คำวินิจฉัยตามหนังสือแจ้งที่ พณ 803.03/1055 ลงวันที่ 7 ตุลาคม 2548)

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539

มาตรา 29 เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานที่ตนเห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริง ในการนี้ให้รวมถึง การดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) แสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง
- (2) รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของคู่กรณีหรือของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่คู่กรณี กล่าวอ้าง เว้นแต่เจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นการกล่าวอ้างที่ไม่จำเป็นฟุ่มเฟือยหรือเพื่อประวิงเวลา
- (3) ขอข้อเท็จจริงหรือความเห็นจากคู่กรณี พยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ
- (4) ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- (5) ออกไปตรวจสถานที่

คู่กรณีต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง และมีหน้าที่แจ้งพยานหลักฐานที่ตนทราบแก่เจ้าหน้าที่

พยานหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่เจ้าหน้าที่เรียกมาให้ถ้อยคำหรือทำความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.38 บริษัทจะลดทุนและนำทุนจดทะเบียนที่ลดลงไปตัดขาดทุนสะสมได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : การลดทุนของบริษัทเพื่อนำไปตัดขาดทุนสะสมไม่ได้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทโดยตรงจึงเป็นเรื่องทางบัญชี ซึ่ง

1.39 กิจการร่วมค้าที่จะจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลใหม่จะต้องจดทะเบียนที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าหรือไม่

คำวินิจฉัย : การจัดตั้งธุรกิจในรูปแบบของกิจการร่วมค้า มิได้มีบทบัญญัติของกฎหมายใดกำหนดให้ต้องจดทะเบียนจัดตั้งเป็นนิติบุคคล แต่ในปัจจุบันมีการจัดตั้งกิจการร่วมค้าใน 2 ลักษณะ คือ

(1) กิจการร่วมค้าในลักษณะของการดำเนินกิจการร่วมกันระหว่างห้างหุ้นส่วนและหรือบริษัทซึ่งเป็นนิติบุคคลโดยไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลขึ้นใหม่ กิจการร่วมค้าลักษณะนี้จึงไม่ได้มีการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล

(2) กิจการร่วมค้าที่จดทะเบียนจัดตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยใช้คำว่ากิจการร่วมค้าประกอบชื่อ ซึ่งกิจการในลักษณะนี้ คือ ห้างหุ้นส่วนบริษัทที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803/3332 ลงวันที่ 28 ตุลาคม 2548)

1.40 บริษัทกำหนดสิทธิประโยชน์ในหุ้นบุริมสิทธิแตกต่างจากหุ้นสามัญ ดังนี้

(1) ในการจ่ายเงินปันผลคราวใด ๆ ให้หุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิในเงินปันผลที่บริษัทประกาศจ่ายก่อนหุ้นสามัญร้อยละ 10 ของมูลค่าหุ้นบุริมสิทธิที่ชำระแล้วและหากมีเหลือให้จ่ายแก่หุ้นสามัญเป็นจำนวนเท่า ๆ กันทั้งนี้ หากปรากฏว่าเงินปันผลที่ประกาศจ่ายมีจำนวนไม่เกินร้อยละ 10 ของมูลค่าหุ้นบุริมสิทธิที่ชำระแล้วดังกล่าว เงินปันผลทั้งจำนวนให้จ่ายให้แก่หุ้นบุริมสิทธิเท่านั้น

(2) ในกรณีที่ประชุมผู้ถือหุ้นมีมติให้เลิกบริษัทและชำระบัญชี ให้หุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิได้รับคืนเงินค่าหุ้นที่ชำระแล้วก่อนหุ้นสามัญ หากปรากฏว่ายังมีสินทรัพย์ของบริษัทเหลืออยู่หลังการคืนเงินค่าหุ้นแก่หุ้นบุริมสิทธิแล้วให้นำทรัพย์สินที่เหลืออยู่ทั้งหมดเฉลี่ยคืนแก่หุ้นสามัญเป็นจำนวนเท่า ๆ กัน

คำวินิจฉัย : ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1108(4) ได้กำหนดให้ที่ประชุมตั้งบริษัทวางกำหนดสภาพและบุริมสิทธิของหุ้นบุริมสิทธิ จึงเทียบเคียงได้ว่า

(3) ในการกำหนดจ่ายเงินปันผลในกรณีต่าง ๆ ต่อไปนี้ บริษัทสามารถกระทำ ได้หรือไม่ โดยไม่ขัดกับข้อบังคับของบริษัทตามที่กำหนดไว้ข้างต้น ข้อเท็จจริงบริษัทมีทุน 1 ล้านบาทแบ่งออกเป็นหุ้นบุริมสิทธิ 100 หุ้น หุ้นสามัญ 900 หุ้น ราคาหุ้นละ 1,000 บาท ชำระแล้วหุ้นละ 500 บาท รวมทุนชำระแล้ว 500,000 บาท คือ

ก. หากปรากฏว่าบริษัทมีมติประกาศจ่ายเงินปันผลจำนวน 4,500 บาท ซึ่ง จำนวนร้อยละ 10 ของมูลค่าหุ้นบุริมสิทธิชำระแล้วในกรณีนี้คิดเป็นมูลค่า 5,000 บาท ดังนั้น เงินปัน ผลทั้งหมดจะต้องจ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิเท่านั้นเป็นจำนวนหุ้นละ 4.50 บาท ส่งผลให้ผู้ถือหุ้น สามัญจะไม่ได้รับเงินปันผลเลย

ข. หากบริษัทมีมติประกาศจ่ายเงินปันผลจำนวน 95,000 บาท บริษัท จะต้องจ่ายเงินปันผลจำนวน 5,000 บาทให้แก่ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิก่อนส่วนที่เหลืออีก 90,000 บาท จึง จ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นสามัญเป็นจำนวนเท่า ๆ กัน คือ 100 บาท ต่อหุ้น

คำวินิจฉัย : การจ่ายเงินปันผลในกรณีต่าง ๆ โดยไม่ขัดกับข้อบังคับตามที่ กำหนดไว้ สามารถกระทำได้ (คำวินิจฉัยที่ พณ 0805.04/1644 ลงวันที่ 22 สิงหาคม 2550)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1108 กิจการอันจะพึงทำในที่ประชุมตั้งบริษัทนั้น คือ

ฯลฯ

(4) วางกำหนดจำนวนหุ้นบุริมสิทธิ ทั้งกำหนดสภาพและบุริมสิทธิแห่งหุ้นนั้นๆ ว่าเป็นสถานใด เพียงใด ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้นบริษัท

1.41 กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้นายทะเบียนกลับจดทะเบียนชื่อบริษัทที่ถูกขีดร่างคั้นเข้าสู่ ทะเบียน แต่ผู้ร้องนำคำสั่งศาลดังกล่าวแจ้งต่อนายทะเบียนเมื่อเวลาได้ล่วงเลยนานถึง 10 ปีเศษแล้ว นายทะเบียนจะกลับจดทะเบียนชื่อบริษัทคั้นเข้าสู่ทะเบียนตามคำสั่งศาลได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้นายทะเบียนกลับจดทะเบียนชื่อบริษัทคั้นเข้าสู่ ทะเบียนถือได้ว่าบริษัทยังคงตั้งอยู่เสมือนดังว่ามีได้มีการขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนตาม

กรณีนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 ได้กำหนดระยะเวลาบังคับคดีให้ต้องกระทำภายใน 10 ปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง บทบัญญัติดังกล่าวต้องนำมาใช้บังคับในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งอย่างใดที่ต้องมีการบังคับคดีและคู่ความอีกฝ่ายไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้กลับคดีขอปรับคดีคืนเข้าสู่ทะเบียนตามคำร้องขอเป็นคดีที่ไม่ต้องมีการบังคับคดี จึงไม่อยู่ในบังคับมาตรา 271 (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803/436 ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2546)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1246 (6) ถ้าบริษัท หรือผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่ใด ๆ ของบริษัท รู้สึกว่าต้องเสียหายมิเป็นธรรมดาเพราะการที่บริษัทถูกขิดชื่อจากทะเบียนนั้นไซ้ เมื่อบริษัทหรือผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาล และศาลพิจารณาได้ความเป็นที่พอใจว่า ในขณะที่ขิดชื่อบริษัทจากทะเบียนนั้นบริษัทยังทำการค้าขายหรือยังประกอบการงานอยู่ก็ดี หรือมิฉะนั้นเห็นเป็นการยุติธรรมในการที่จะให้บริษัทได้กลับคืนสู่ทะเบียนก็ดี ท่านว่าศาลจะสั่งให้จัดชื่อบริษัทคืนเข้าสู่ทะเบียนก็ได้ และถ้าเช่นนั้นท่านให้ถือว่าบริษัทนั้นได้คงตั้งยื่นขอต่อศาลมาเสมือนดังว่ามีได้มีการขิดชื่อออกเลย อนึ่ง ด้วยคำสั่งอันนั้นศาลจะสั่งและวางข้อกำหนดไว้เป็นประการใด ๆ ตามที่เห็นเป็นการยุติธรรมด้วยก็ได้ เพื่อจัดให้บริษัทและบรรดาบุคคลอื่น ๆ กลับคืนสู่ฐานเดิมเสมือนดังว่าบริษัทนั้นมิได้ถูกขิดชื่อออกจากทะเบียนเลย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 145 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกาและการพิจารณาใหม่ คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง นับตั้งแต่วันที่คำพิพากษาหรือมีคำสั่งจนถึงวันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ได้ถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไข กลับหรือคดีเสีย ถ้าหากมี

มาตรา 271 ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ขอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ได้ภายในสิบปีนับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

2. เกี่ยวกับคำสั่งทางปกครอง

คำสั่งรับจดทะเบียนหรือไม่รับจดทะเบียนของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเป็นคำสั่งทางปกครองที่ผู้อยู่ในบังคับหรือผู้เกี่ยวข้องของคำสั่งมีสิทธิตามกฎหมายที่จะโต้แย้ง อุทธรณ์คัดค้านคำสั่งดังกล่าว ทั้งนี้หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวการอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งของนายทะเบียนที่ผู้ขอรับการประเมินนำมาจากหนังสือ “หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง” ของศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ ได้สรุปหลักการอุทธรณ์ไว้ว่า การยื่นอุทธรณ์เป็นขั้นตอนที่กำหนดตามกฎหมายที่จะต้องอุทธรณ์ต่อผู้ออกคำสั่งก่อนที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 42 วรรคสอง ที่บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่มิกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ การฟ้องคดีปกครองในเรื่องนั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว และได้มีการสั่งการตามกฎหมายนั้น หรือมิได้มีการสั่งการภายในเวลาอันสมควรหรือภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด” ซึ่งถือเป็นหลักการบังคับให้อุทธรณ์ก่อนที่จะนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ทั้งนี้ มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการอุทธรณ์ ดังนี้

ก. คำสั่งที่อุทธรณ์ได้

ตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 48 ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ...” ซึ่งคำสั่งทางปกครองที่จะต้องดำเนินการอุทธรณ์ก่อน คือ คำสั่งที่ไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี หรือโดยคณะกรรมการต่าง ๆ ก็ดี หากคู่กรณีประสงค์จะดำเนินการฟ้องโต้แย้งต่อศาลปกครองจะต้องอุทธรณ์ก่อนเสมอจึงจะก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องต่อศาลปกครองได้หากมิได้ดำเนินการอุทธรณ์ก่อนจะเสียสิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งนี้อาจอุทธรณ์ได้จะต้องเป็น “คำสั่งทางปกครอง” มิได้หมายความว่าคำสั่งทุกประเภทที่ออกโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วสามารถอุทธรณ์ได้เสมอ

ข. ผู้ใช้สิทธิอุทธรณ์จะต้องเป็น “คู่กรณี”

ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ได้นิยามคำว่า “คู่กรณี” ว่าหมายถึงผู้ยื่นคำขอหรือคัดค้านคำขอ ผู้อยู่ในบังคับหรือจะอยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครอง และผู้ซึ่งได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง เนื่องจากสิทธิของผู้นั้นจะถูกกระทบกระเทือนจากผลของคำสั่งทางปกครอง

ค. เงื่อนไขของคำอุทธรณ์

ตามมาตรา 44 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บัญญัติให้คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย หลักเรื่องคำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ ซึ่งต้องมีสาระตามที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็น

การสอดคล้องกับหลักการทำคำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสืออย่างน้อยต้องประกอบด้วย ก. ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข. ข้อกฎหมายที่อ้างอิง ค. ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลยพินิจ การที่ต้องระบุสาระสำคัญดังกล่าวในคำสั่งทางปกครอง เพราะสาระสำคัญในแต่ละเรื่องอาจมีความบกพร่องหรือไม่ถูกต้อง ซึ่งอาจมีผลทำให้คำสั่งทางปกครองนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ ด้วยเหตุนี้เองเมื่อมีการใช้สิทธิอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งทางปกครองดังกล่าว เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่ออกคำสั่งทางปกครองนั่นเอง และผู้มีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์สามารถที่จะพิจารณาตรวจสอบความบกพร่องของคำสั่งทางปกครองนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง คำอุทธรณ์จึงต้องระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย การโต้แย้งเพียงว่าคำสั่งทางปกครองนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยปราศจากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่อ้างอิงย่อมไม่อาจทำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองสามารถตรวจสอบทบทวนคำสั่งทางปกครองนั้นได้อย่างถูกต้อง การโต้แย้งว่าคำสั่งทางปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมาย อาจอาศัยพื้นฐานที่จะทำให้คำสั่งทางปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมายมาเป็นเหตุแห่งการโต้แย้งได้ทั้งสิ้น เช่น เจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจ กระบวนการพิจารณาทางปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมาย ข้อเท็จจริงไม่ถูกต้องในสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่นำมาใช้ในการออกคำสั่งทางปกครองไม่ถูกต้อง มีการใช้อำนาจเกินกว่าขอบเขตที่กฎหมายกำหนดหรือมีการใช้ดุลยพินิจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งนั้นเกี่ยวพันกับข้อเท็จจริง คำโต้แย้งนั้นจะต้องอาศัยข้อเท็จจริงประกอบคำอุทธรณ์ด้วย

ง. ระยะเวลาในการอุทธรณ์

ตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ได้กำหนดให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้นโดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว ข้อพิจารณาเบื้องต้นที่จะต้องพิจารณาคือวันที่ถือว่าบุคคลนั้นได้รับแจ้งคำสั่งทางปกครอง ทั้งนี้ มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บัญญัติว่า คำสั่งทางปกครองให้มีผลใช้บังคับต่อบุคคลตั้งแต่วันที่ผู้นั้นได้รับแจ้งเป็นต้นไป เมื่อใดถือว่าได้รับแจ้งนั้นเป็นไปตามหมวด 4 ว่าด้วยการแจ้งตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เช่น กรณีการแจ้งโดยวิธีการส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ ให้ถือว่าได้รับแจ้งเมื่อครบกำหนด 7 วันนับแต่วันส่งกรณีภายในประเทศ

จ. การยื่นอุทธรณ์ต่อบุคคลใดและใครเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์

โดยที่ระบบการอุทธรณ์ตามกฎหมายกลางเป็นระบบการพิจารณา 2 ชั้น กล่าวคือ ผู้ทำคำสั่งทางปกครองในเบื้องต้นและผู้มีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์ในชั้นที่สอง ด้วยเหตุนี้ มาตรา 44 วรรคแรก จึงบัญญัติให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองต่อ ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง และตามมาตรา 45 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองที่ได้รับคำอุทธรณ์โต้แย้งให้พิจารณาอุทธรณ์โดยไม่ชักช้าภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ และในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ก็สามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองตามความเห็นของตนได้ แต่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ก็ให้เร่งรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์

จ. ขอบเขตของการทบทวนคำสั่งทางปกครอง

ตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ได้บัญญัติว่า “ในการพิจารณาอุทธรณ์ ให้เจ้าหน้าที่พิจารณาทบทวนคำสั่งทางปกครองได้ไม่ว่าจะเป็นปัญหา ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หรือความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครอง และอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเดิม หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นไปในทางใดทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มภาระหรือลดภาระหรือใช้ดุลพินิจแทนในเรื่องความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครองหรือมีข้อกำหนดเป็นเงื่อนไขอย่างไรก็ได้” จากการพิจารณาขอบเขตของการพิจารณาอุทธรณ์จะเห็นได้ว่า ทั้งผู้ทำคำสั่งทางปกครองซึ่งพิจารณาอุทธรณ์ชั้นต้นก็ดี และผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ก็ดีต่างมีขอบเขตในการทบทวนคำสั่งทางปกครองอย่างกว้างขวาง กล่าวคือ สามารถทบทวนคำสั่งทางปกครองได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย ความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครอง

ข. ผลของการอุทธรณ์

ตามมาตรา 44 วรรคสาม บัญญัติว่า การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง จากหลักของมาตรา 44 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ถือว่าเป็นหลักทั่วไปของกฎหมายไทย ดังนั้น หากกฎหมายปกครองเฉพาะมิได้บัญญัติเรื่องผลของการอุทธรณ์ไว้เป็นการเฉพาะก็ต้องนำหลักทั่วไปดังกล่าวไปใช้บังคับดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ทั้งนี้ มีตัวอย่างคำวินิจฉัยเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองมาให้เป็นกรณีศึกษา คือ

2.1 การเพิกถอนการจดทะเบียน ควรเพิกถอนให้มีผล ณ วันที่รับจดทะเบียน หรือ ณ วันที่มีคำสั่งเพิกถอน

คำวินิจฉัย : การรับจดทะเบียนที่นายทะเบียนได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่กำหนดโดยชอบ แต่ผู้จดทะเบียนได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จ คำสั่งรับจดทะเบียนจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองจะให้ผลย้อนหลังหรือไม่ก็ได้

คำสั่งทางปกครองที่ออกมาแล้วแม้จะเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็มีผลใช้บังคับอยู่ตราบที่ยังไม่ถูกเพิกถอน การเพิกถอนจึงต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับบุคคลภายนอกผู้สุจริตที่เชื่อในความมีอยู่ของคำสั่งนั้น คำสั่งทางปกครองจึงไม่ควรเพิกถอนย้อนหลัง เว้นแต่ในกรณีจำเป็นต้องเพิกถอนย้อนหลังเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลที่สามหรือประโยชน์สาธารณะ

แนวทางในการเพิกถอนการจดทะเบียน ควรกำหนดเป็นแนวปฏิบัติไว้ในเบื้องต้น ได้ดังนี้

(1) กรณีเป็นคำสั่งรับจดทะเบียนที่ชอบด้วยกฎหมาย มีความชอบด้วยกฎหมายทั้งรูปแบบ เนื้อหา และวิธีพิจารณา ไม่ควรเพิกถอน เว้นแต่หากไม่เพิกถอนจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ

(2) กรณีเป็นคำสั่งรับจดทะเบียนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ควรเพิกถอนโดยไม่มีผลย้อนหลัง เว้นแต่จำเป็นต้องเพิกถอนย้อนหลังเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลที่สามหรือต่อประโยชน์สาธารณะ หรือเป็นเรื่องที่มีข้อบกพร่องรุนแรงเห็นได้ชัดเจนโดยบุคคลทั่วไปขณะที่รับจดทะเบียนแล้ว (คำวินิจฉัยแย้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803.03/335 ลงวันที่ 30 มีนาคม 2548)

2.2 แสดงการประกอบอุทธรณ์คำสั่งเพิกถอนคำขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการ และอำนาจกรรมการที่ยื่นเกินกำหนดอุทธรณ์ควรรับไว้พิจารณาหรือไม่

คำวินิจฉัย : การอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ ระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบ และต้องยื่นภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับทราบคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 44 แห่ง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ดังนั้น ข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใดๆ ที่ต้องการแถลงผู้อุทธรณ์ต้องยื่นภายใน 15 วันด้วย อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่อาจรับฟังหลักฐานคำชี้แจง หรือความเห็นของกลุ่มกรณีได้ หากเห็นว่าจะเป็นการพิจารณา ทั้งนี้ให้เป็นดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ (คำวินิจฉัยแย้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803.03/639 ลงวันที่ 21 มิถุนายน 2548)

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539

มาตรา 44 ภายใต้บังคับมาตรา 48 ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มีกฎหมาย กำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้ผู้กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้น โดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ โดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย

การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง

2.3 เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงภายหลังว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนเป็นบุคคลล้มละลาย ในขณะที่จดทะเบียนเข้าเป็นหุ้นส่วนของห้าง นายทะเบียนจะต้องดำเนินการอย่างไร

คำวินิจฉัย : เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงภายหลังว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนเป็นบุคคลล้มละลาย ในขณะที่จดทะเบียนเข้าเป็นหุ้นส่วนของห้าง นายทะเบียนจะต้องทำการเพิกถอนการจดทะเบียนเข้าเป็นหุ้นส่วนของห้างตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 (คำวินิจฉัยแย้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803.03/1192 ลงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2548)

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539

มาตรา 50 คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วน โดยจะให้ให้มีผลย้อนหลังหรือไม่ย้อนหลังหรือมีผลไปในอนาคตไปถึงขณะใดขณะหนึ่งตามที่กำหนดได้ แต่ถ้าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งซึ่งเป็น การให้ประโยชน์แก่ผู้รับ การเพิกถอนต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 51 และมาตรา 52

2.4 การอุทธรณ์คำสั่งรับจดทะเบียนของนายทะเบียนที่ยื่นเกินกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดเจ้าหน้าที่จะรับไว้พิจารณาได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : กำหนดระยะเวลาให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาตรา 44 เป็นระยะเวลาที่ให้สิทธิคู่กรณี หากคู่กรณีไม่ใช่สิทธิภายในระยะเวลาดังกล่าวสิทธินั้นย่อมหมดไป และเจ้าหน้าที่ย่อมอาศัยเหตุดังกล่าวปฏิเสธไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณาได้ แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดอำนาจพิจารณาของเจ้าหน้าที่ หากเจ้าหน้าที่เห็นว่าอุทธรณ์นั้นมีเหตุผลที่ควรรับฟัง และการรับอุทธรณ์ไว้พิจารณาจะเกิดความเป็นธรรมแก่คู่กรณีก็สามารถที่จะรับอุทธรณ์ไว้พิจารณาได้ แม้เป็นอุทธรณ์ที่ยื่นเกินกำหนดระยะเวลา (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803.03/1283 ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2548)

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539

มาตรา 44 ภายใต้บังคับมาตรา 48 ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มีกฎหมาย กำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้น โดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ โดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้บุคลากรบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่ง ให้บุคลากรบังคับตาม มาตรา 56 วรรคหนึ่ง

(ความเห็นของผู้ขอรับการประเมิน : กรณีการยื่นอุทธรณ์คำสั่งนายทะเบียนเกินระยะเวลาที่กำหนด จะรับอุทธรณ์ดังกล่าวไว้พิจารณาได้หรือไม่ อาจเทียบเคียงกับกรณีคำวินิจฉัยของ คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองในเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ดังนี้

“ระยะเวลาที่ระบุในคำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เป็นระยะเวลาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองที่มาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ฯ กำหนดไว้ ระยะเวลาดังกล่าวจึงเป็นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมาย กรณีจะต้องพิจารณาว่า พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ฯ มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ขยายระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ฯ แล้ว คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมีความเห็นว่า มาตรา 66 เป็นบทบัญญัติที่มีความมุ่งหมายให้ความยุติธรรมแก่คู่กรณีในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง กล่าวคือ กรณีที่คู่กรณีไม่อาจกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายได้ เนื่องจากมีเหตุการณ์ที่จำเป็นทำให้ไม่อาจกระทำการนั้นได้ และเหตุการณ์นั้นมิได้เกิดจากความผิดของคู่กรณีเอง เพื่อความเป็นธรรมแก่คู่กรณี เจ้าหน้าที่อาจขยายระยะเวลาตามคำขอของคู่กรณีได้ แต่การขยายระยะเวลาจะต้องเป็นไปภายใต้เงื่อนไขสองประการได้แก่

ประการที่หนึ่ง เหตุการณ์ที่ทำให้คู่กรณีไม่อาจกระทำการภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้นจะต้องมิใช่ปัญหาขัดข้องทั่วไปที่คู่กรณีอาจประสบได้ในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง แต่เป็นเหตุการณ์พิเศษที่ทำให้คู่กรณีไม่อาจกระทำการใด ๆ ได้โดยสิ้นเชิงและเหตุการณ์ดังกล่าวมิได้เกิดจากความผิดของคู่กรณีเอง

ประการที่สอง คู่กรณีจะต้องมีคำขอขยายระยะเวลาอย่างช้าที่สุดภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่เหตุการณ์เช่นว่านั้นได้สิ้นสุดลง และเมื่อเจ้าหน้าที่ได้พิจารณาขยายระยะเวลาให้แล้วคู่กรณีจะต้องกระทำการภายในระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่กำหนดด้วย

ประการที่สาม เห็นว่า โดยที่มาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ฯ กำหนดว่า การแจ้งโดยวิธีส่งทางไปรษณีย์ตอบรับให้ถือว่าได้รับแจ้งเมื่อครบกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันส่งสำหรับกรณีภายในประเทศ เว้นแต่จะมีการพิสูจน์ได้ว่าไม่มีการได้รับหรือได้รับก่อนหรือหลังจากวันนั้น กรณีที่หารือมานั้นเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ส่วนราชการได้มีหนังสือลงวันที่ 4 สิงหาคม 2549 แจ้งคำสั่งของส่วนราชการ ที่ 312 (เฉพาะ) ลงวันที่ 29 มิถุนายน 2549 ให้ผู้อุทธรณ์ โดยส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ และปรากฏหลักฐานตามใบตอบรับว่ามีผู้ลงชื่อรับหนังสือแทนผู้อุทธรณ์ เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2549 ดังนั้น แม้ผู้อุทธรณ์จะอ้างว่าได้รับทราบคำสั่งเมื่อวันที่

ประการที่สี่ เห็นว่า ระยะเวลาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ฯ หรือในกฎหมายอื่นนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คำสั่งทางปกครองอาจถูกโต้แย้งโดยไม่มีที่สิ้นสุดอันจะทำให้เกิดความไม่มั่นคงแน่นอนทางกฎหมาย ระยะเวลาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองจึงเป็นระยะเวลาที่มีผลบังคับทั้งต่อคู่กรณีผู้มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองและต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ กล่าวคือ กรณีที่มีการยื่นอุทธรณ์เมื่อล่วงพ้นระยะเวลาอุทธรณ์แล้วคู่กรณีย่อมเสียสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาอุทธรณ์ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ย่อมไม่มีอำนาจที่จะรับคำอุทธรณ์ไว้พิจารณาเพื่อวินิจฉัยอุทธรณ์ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่จะมีอำนาจรับอุทธรณ์ที่ล่วงเลยระยะเวลาไว้พิจารณาได้ก็แต่เฉพาะกรณีที่มิบทบัญญัติกฎหมายกำหนดให้อำนาจเท่านั้น เช่น กรณีของมาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ฯ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

อย่างไรก็ดี แม้ว่าเจ้าหน้าที่จะไม่มีอำนาจรับคำอุทธรณ์ที่ยื่นเกินกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ที่กฎหมายกำหนดไว้พิจารณาและวินิจฉัยอุทธรณ์ แต่โดยที่มาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ฯ กำหนดให้เจ้าหน้าที่และผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่มีอำนาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองได้ไม่ว่าจะพ้นขั้นตอนการกำหนดให้อุทธรณ์หรือโต้แย้งตามกฎหมายดังกล่าวหรือตามกฎหมายอื่นมาแล้วหรือไม่ซึ่งเป็นอำนาจทั่วไปในการตรวจสอบควบคุมภายในฝ่ายปกครอง ดังนั้น เจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่จึงอาจรับคำอุทธรณ์ที่ยื่นเกินระยะเวลานั้นไว้ในฐานะคำร้องเรียนเพื่อใช้เป็นข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาทบทวนคำสั่งทางปกครอง ซึ่งหากพิจารณาแล้วเห็นว่าสมควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองก็อาจเพิกถอนคำสั่ง โดยดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 49 ถึงมาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ฯ (คำวินิจฉัยคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสร็จที่ 213/2550)

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

มาตรา 49 เจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่อาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองได้ตามหลักเกณฑ์ใน มาตรา 51 มาตรา 52 และมาตรา 53 ไม่ว่าจะพ้นขั้นตอนการกำหนดให้อุทธรณ์หรือให้โต้แย้งตามกฎหมายนี้หรือ กฎหมายอื่นมาแล้วหรือไม่

การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์ต้องกระทำภายในเก้าสิบวันนับแต่ได้รู้ถึง เหตุ ที่จะให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น เว้นแต่คำสั่งทางปกครองจะได้ทำขึ้นเพราะการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือ ปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งหรือการข่มขู่หรือการชักจูงใจโดยการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ อื่นใดที่มีขอบด้วย กฎหมาย

มาตรา 64 กำหนดเวลาเป็นวัน สัปดาห์ เดือน หรือปีนั้น มิให้นับวันแรกแห่งระยเวลานั้นรวมเข้าด้วย เว้น แต่ จะได้เริ่มการในวันนั้นหรือมีการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นโดยเจ้าหน้าที่

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้นับวันสิ้นสุด ของระย เวลานั้นรวมเข้าด้วยแม้ว่าวันสุดท้ายเป็นวันหยุดทำการงานสำหรับเจ้าหน้าที่

ในกรณีที่บุคคลใดต้องทำการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยกฎหมายหรือ โดยคำสั่งของ เจ้าหน้าที่ ถ้าวันสุดท้ายเป็นวันหยุดทำการงานสำหรับเจ้าหน้าที่หรือวันหยุดตามประเพณีของบุคคลผู้รับคำสั่ง ให้ ถือว่า ระย เวลานั้นสิ้นสุดในวันทำงานที่ถัดจากวันหยุดนั้น เว้นแต่กฎหมายหรือเจ้าหน้าที่ที่มีคำสั่งจะกำหนดไว้ เป็นอย่างอื่น

มาตรา 66 ในกรณีที่ผู้ใดไม่อาจกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายได้ เพราะมีพฤติการณ์ที่จำเป็นอันมิได้เกิดขึ้นจากความผิดของผู้นั้น ถ้าผู้นั้นมีคำขอเจ้าหน้าที่อาจขยระยะเวลาและ ดำเนิน การส่วนหนึ่งส่วนใดที่ล่วงมาแล้วเสียใหม่ก็ได้ ทั้งนี้ต้องยื่นคำขอภายในสิบห้าวันนับแต่พฤติการณ์เช่นว่า นั้น ได้สิ้นสุดลง

มาตรา 71 การแจ้งโดยวิธีส่งทางไปรษณีย์ตอบรับให้ถือว่าได้รับแจ้งเมื่อครบกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันส่ง สำหรับ กรณีภายในประเทศหรือเมื่อครบกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันส่งสำหรับกรณีส่งไปยังต่างประเทศ เว้นแต่ จะมีการพิสูจน์ได้ว่า ไม่มีการได้รับหรือได้รับก่อนหรือหลังจากวันนั้น

2.5 ผู้อุทธรณ์มีสิทธินำอุทธรณ์ที่เจ้าหน้าที่ปฏิเสธไม่รับอุทธรณ์ เนื่องจากเป็น อุทธรณ์ที่ยื่นเกินกำหนดไปฟ้องศาลปกครองได้หรือไม่

คำวินิจฉัย : ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ยื่นอุทธรณ์เมื่อพ้นกำหนดเวลาสำหรับการ อุทธรณ์โต้แย้ง ไม่ถือว่าเป็นการอุทธรณ์ตาม มาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทาง ปกครอง พ.ศ.2539 ผู้อุทธรณ์จึงยังไม่มสิทธินำคดีไปฟ้องศาลปกครองตามมาตรา 42 แห่ง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 อย่างไรก็ตามคำสั่งไม่รับ พิจารณาอุทธรณ์เนื่องจากเป็นอุทธรณ์ที่ยื่นเกินกำหนด เป็นคำสั่งทางปกครองคู่กรณีมีสิทธิอุทธรณ์ คำสั่งดังกล่าวต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง ตามมาตรา 44 แห่ง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทาง ปกครอง พ.ศ.2539 (ความเห็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสร็จที่ 844/2547)

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539

มาตรา 44 ภายใต้บังคับมาตรา 48 ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มีกฎหมาย กำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้น โดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ โดยระบุข้อ โต้แย้งและข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่อ้างอิง ประกอบด้วย

การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับตาม มาตรา 56 วรรคหนึ่ง

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542

มาตรา 42 ผู้ใดได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ อันเนื่องจากการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีข้อ โต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง หรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองตามมาตรา 9 และการแก้ไขหรือบรรเทา ความเดือดร้อนหรือความเสียหายหรือยุติข้อ โต้แย้งนั้นต้องมีคำบังคับตามที่กำหนดในมาตรา 72 ผู้นั้นมีสิทธิฟ้อง ต่อศาลปกครอง

ในกรณีที่กฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องใดไว้ โดยเฉพาะ การฟ้องคดีปกครองในเรื่องนั้นจะกระทำได้อีกเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว และได้มีการสั่งการตามกฎหมายนั้น หรือมิได้มีการสั่งการภายในเวลาอันสมควรหรือภายในเวลาที่กฎหมายนั้น กำหนด

2.6 กำหนดระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์สามสิบวันตาม พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ ราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 45 จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์หรือวันที่ผู้อุทธรณ์ส่ง เอกสารประกอบตามที่ผู้พิจารณาอุทธรณ์เรียกเพิ่มเติมครั้งหลังสุด

คำวินิจฉัย : การนับระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์นั้น ต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ได้รับอุทธรณ์ไว้พิจารณา เทียบเคียง ได้ตามบันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเรื่อง เสร็จที่ 345/2548 เมื่อได้รับอุทธรณ์ไว้พิจารณาแล้ว ผู้พิจารณาอุทธรณ์ได้มีการแสวงหาข้อเท็จจริง เพิ่มเติม การแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ ซึ่งต้อง รวมอยู่ในระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์สามสิบวันด้วย (คำวินิจฉัยแจ้งตามหนังสือ ที่ พณ 0803.03/241 ลงวันที่ 9 มีนาคม 2549)

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539

มาตรา 45 ให้เจ้าหน้าที่ตามมาตรา 44 วรรคหนึ่ง พิจารณาคำอุทธรณ์และแจ้งผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ ต้องไม่ เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้ ดำเนินการ เปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองตามความเห็นของตนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

ถ้าเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 44 วรรคหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้เร่งรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้มีอำนาจพิจารณา คำอุทธรณ์พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จ ภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์มีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในการนี้ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาคำอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

เจ้าหน้าที่ผู้ใดจะเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามวรรคสองให้ขึ้นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ใช้กับกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

3. คำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้อง

คำพิพากษาฎีกาเปรียบเสมือนบรรทัดฐานที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในส่วนของบริษัทจำกัด และในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควรที่จะศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาวินิจฉัยและตัดสินใจ ฉะนั้น ผู้ขอรับการประเมินจึงนำตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาลงไว้เพื่อให้เป็นกรณีศึกษาและอุทธรณ์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยแยกออกเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่กรรมการ ความขัดแย้งในการแต่งตั้งกรรมการ การประชุมที่ไม่เป็นไปกฎหมายและแนวทางปฏิบัติประเภทของหุ้น การโต้แย้งกรรมสิทธิ์ในหุ้นต่าง ๆ เป็นต้น อนึ่ง หากยังไม่มีคำพิพากษาฎีกาใหม่ ออกมาเปลี่ยนแปลงแนวคำพิพากษาดังกล่าวก็สามารถใช้คำพิพากษานั้นเป็นแนวคำวินิจฉัยได้ และหากผู้ใดประสงค์จะค้นคว้าเพิ่มเติมขอให้ศึกษาจากหนังสือ : ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท มาตรา 1012 ถึง มาตรา 1273 พร้อมคำย่อชื่อกฎหมายจากคำพิพากษาฎีกา ตั้งแต่ พ.ศ. 2472 ถึง พ.ศ. 2544 จัดพิมพ์โดยกรมทะเบียนการค้า กัญยาน 2544) ซึ่งคำพิพากษาฎีกาที่นำมาลงไว้เป็นประเด็นที่ผู้ขอรับการประเมินเห็นว่าเป็นประเด็นข้อพิพาท ข้อโต้แย้ง ข้อคัดค้านที่เกิดขึ้นบ่อย หากกรรมการ ผู้ถือหุ้น หรือผู้มีส่วนได้เสีย ตลอดจนนายทะเบียนได้ศึกษาจากแนวคำพิพากษานี้แล้วน่าจะช่วยลดข้อโต้แย้ง คัดค้าน หรือข้อพิพาทดังกล่าวลงได้

ก. เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของกรรมการ

3.1 คำพิพากษาฎีกาที่ 419/2501

การที่กรรมการบริษัทจำกัดนายเด็ยวงนามในสัญญาจ้างเหมาก่อสร้างในฐานะผู้จัดการบริษัทจำกัด และหลังจากนั้นบริษัทก็ได้ถือเอาผลงานซึ่งผู้รับเหมาก่อสร้างคู่สัญญาได้ดำเนินการตามสัญญาจ้างเหมาเป็นลำดับมานั้น ถือได้ว่าเป็นการทำแทนบริษัทแล้ว แม้ตามข้อบังคับของบริษัทซึ่งจดทะเบียนไว้จะต้องมีกรรมการ 2 นายลงนามแทนบริษัทจึงจะมีผลผูกพันก็ดี

พฤติการณ์เช่นนี้บริษัทจะยกขึ้นมาเป็นข้ออ้างปฏิเสธต่อบุคคลภายนอกซึ่งไม่ใช่คู่สัญญานั้นย่อมไม่ชอบ

3.2 คำพิพากษาฎีกาที่ 1630/2509

บริษัทจำเลยมีกรรมการ 3 คน ตามข้อบังคับต้องมีกรรมการ 2 คน ลงชื่อเป็นสำคัญจึงจะผูกพันบริษัท แต่สัญญาคู่ที่โจทก์นำมาฟ้องมีกรรมการคนเดียวลงชื่อ ตั้งแต่ตั้งบริษัทมา กรรมการอีก 2 คนไม่เข้าจัดการ ได้มอบอำนาจให้กรรมการจัดการลงชื่อเป็นผู้จัดการ จึงเป็นการเชิดกรรมการนั้นเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ทำการแทนในฐานะตัวแทน ดังนั้นสัญญาคู่ที่โจทก์นำมาฟ้องเป็นสัญญาคู่ที่กรรมการที่ลงชื่อได้กระทำไปในหน้าที่กรรมการผู้จัดการ และเป็นตัวแทนบริษัท

3.3 คำพิพากษาฎีกาที่ 2485/2530

ตราสำคัญของบริษัท โจทก์ที่ประทับในหนังสือมอบอำนาจให้ฟ้องคดีมีรูปร่างลักษณะเหมือนกับตราสำคัญซึ่งได้จดทะเบียนไว้ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แม้จะมีขนาดเล็กกว่าแต่ก็ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ และเป็นตราที่โจทก์ใช้ในกิจการทั่ว ๆ ไปเป็นประจำ ทั้งกรรมการผู้มีอำนาจของโจทก์ยืนยันว่าเป็นผู้มอบอำนาจให้ฟ้องคดี การมอบอำนาจให้ฟ้องคดีของโจทก์จึงชอบแล้ว

3.4 คำพิพากษาฎีกาที่ 3551/2533

การเป็นกรรมการบริษัทเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวกรรมการจึงต้องกระทำการด้วยตนเอง จะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นกระทำการแทนตนในฐานะกรรมการบริษัทหาได้ไม่ เมื่อข้อบังคับของบริษัทโจทก์ระบุว่า กรรมการซึ่งลงลายมือชื่อผูกพันบริษัท โจทก์ คือ นาง ก. ลงลายมือชื่อร่วมกับ นาย ข. ดังนั้นการที่นาง ก. ลงลายมือชื่อในนามตนเองและลงลายมือชื่อในฐานะผู้แทนผู้รับมอบอำนาจจากนาย ข. ในคำฟ้อง จึงไม่มีผลผูกพันบริษัท โจทก์ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

3.5 คำพิพากษาฎีกาที่ 4355/2536

ตามคำฟ้องโจทก์ทั้งสองได้อ้างเหตุเพียงว่า การที่นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดรับจดทะเบียนการเพิ่มทุน แก่ไขหนังสือบริคณห์สนธิ และเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทจากโจทก์ที่ 1 เป็น ข. แทนตามคำขอจดทะเบียนนั้นเป็นเพราะนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทหลงเชื่อตามรายงานการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นของบริษัทที่ ข. และ ย. ร่วมกันจัดทำขึ้น โดยเป็นความเท็จ ซึ่งความจริงไม่มีการประชุมกันแต่อย่างใด และโจทก์ที่ 1 ก็ได้ลาออกจากเป็นกรรมการบริษัท โจทก์ทั้งสองมิได้อ้างว่าการรับจดทะเบียนดังกล่าวเป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ที่ 1 เพราะเหตุนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายในการจดทะเบียนนั้น โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด ทั้งการทำรายงานการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นของบริษัทไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท และนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทก็ได้เป็นผู้จัดทำรายงานการประชุมดังกล่าว แม้รายงานการประชุมนั้นเป็นรายงานเท็จ ผู้โต้แย้งสิทธิของโจทก์ก็มีใช้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท โจทก์ที่ 1 จึงไม่มีอำนาจฟ้องบังคับให้จำเลยในฐานะนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดดำเนินการเพิกถอนการจดทะเบียนตามคำขอจดทะเบียนดังกล่าวได้

3.6 คำพิพากษาฎีกาที่ 244/2519

การที่บริษัทโจทก์จดทะเบียนว่า กรรมการสองนายมีอำนาจลงลายมือชื่อแทนบริษัท หมายความว่ากรรมการ 2 คน ไม่ว่าจะชายหรือหญิงร่วมกันลงชื่อแทนบริษัทได้

3.7 คำพิพากษาฎีกาที่ 1246/2520)

การที่ ส. ผู้ถือหุ้นของบริษัทออกเสียงในการประชุมใหญ่วิสามัญผู้ถือหุ้น ลงคะแนนเลือกตนเองเป็นกรรมการบริษัท แม้จะเห็นว่า ส. มีส่วนได้เสียในข้อตั้งกรรมการ ซึ่งที่ประชุมใหญ่จะลงมติ แต่ก็เป็นส่วนได้เสียธรรมดา หากใช้ส่วนได้เสียเป็นพิเศษตามความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1185 ไม่ เพราะการตั้งกรรมการบริษัทเป็นวิธีการจัดการบริษัทจำกัดที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1144 มาตรา 1151 มิใช่เรื่องส่วนตัวของ ส. โดยเฉพาะ ส. ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตนเองได้ และเมื่อไม่ปรากฏว่าการตั้งกรรมการเพิ่มผิดต่อข้อบังคับของบริษัท จะถือว่า ส. ใช้สิทธิโดยไม่สุจริตมิได้ มติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นของบริษัทที่ให้ ส. เป็นกรรมการบริษัทจึงชอบด้วยกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1144 บรรดาบริษัทจำกัด ให้มีกรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนด้วยกันจัดการตามข้อบังคับของบริษัท และอยู่ในความครอบงำของที่ประชุมใหญ่แห่งผู้ถือหุ้นทั้งปวง

มาตรา 1145 จำเดิมแต่ได้จดทะเบียนบริษัทแล้ว ท่านห้ามมิให้ตั้งข้อบังคับขึ้นใหม่ หรือเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงข้อบังคับหรือข้อความในหนังสือบริคณห์สนธิแต่อย่างหนึ่งอย่างใด เว้นแต่จะได้มีการลงมติพิเศษ

มาตรา 1185 ผู้ถือหุ้นคนใดมีส่วนได้เสียเป็นพิเศษในข้ออันใดซึ่งที่ประชุมจะลงมติ ท่านห้ามมิให้ผู้ถือหุ้นคนนั้นออกเสียงลงคะแนนด้วยในข้อนั้น

3.8 คำพิพากษาฎีกาที่ 2362/2520)

บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1151 ที่ว่าที่ประชุมใหญ่เท่านั้นอาจแต่งตั้งหรือถอนกรรมการได้ ใช้บังคับเฉพาะผู้ที่เป็นกรรมการ โดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

การประชุมใหญ่ที่โจทก์ฟ้องขอให้เพิกถอน มิใช่การประชุมใหญ่ที่ผิดระเบียบตามความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1195 แต่เป็นรายงานการประชุมเท็จ เพราะไม่มีการประชุมกันจริง จึงไม่อยู่ในบังคับให้ต้องฟ้องเพิกถอนภายในกำหนดหนึ่งเดือนตามบทบัญญัติดังกล่าว

บัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น บันทึกรายงานการประชุมและข้อมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น หรือที่ประชุมกรรมการนั้น เป็นแต่เพียงข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าเป็นพยานหลักฐานอันถูกต้อง และเป็นไปโดยชอบเท่านั้น จึงอาจนำสืบหักล้างว่าไม่ถูกต้องหรือเป็นไปโดยมิชอบได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1151 อันผู้เป็นกรรมการนั้น เฉพาะแต่ที่ประชุมใหญ่เท่านั้นอาจตั้งหรือถอนได้

มาตรา 1195 การประชุมใหญ่นั้นถ้าได้นัดเรียกหรือได้ประชุมกัน หรือได้ลงมติฝ่าฝืนบทบัญญัติใน ลักษณะนี้ก็ดี หรือฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัทก็ดี เมื่อกรรมการหรือผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดร้องขึ้นแล้ว ให้ศาลเพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่อันผิดระเบียบนั้นเสีย แต่ต้องร้องขอภายในกำหนดเดือนหนึ่งนับแต่วันลงมตินั้น

3.9 คำพิพากษาฎีกาที่ 310/2510

เจ้ามรดกมีหุ้นอยู่ในบริษัทจำเลย เมื่อเจ้ามรดกตายหุ้นของเจ้ามรดกย่อมตกมาเป็นของทายาททันทีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1599 และ มาตรา 1600 ทายาทจึงมีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนมติพิเศษของที่ประชุมใหญ่ตามมาตรา 1195 ได้แม้ว่าบริษัทจำเลยจะยังไม่ได้จดทะเบียนทายาทเป็นผู้ถือหุ้นก็ตาม

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1194 หมายความว่า การประชุมครั้งที่ 2 ต้องประชุมกันในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 14 วัน และไม่มากกว่า 6 สัปดาห์ นับแต่วันประชุมครั้งที่ 1 (มิใช่ว่าจะต้องมีคำบอกกล่าวนัดประชุมครั้งที่ 2 ในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 14 วัน นับแต่วันประชุมครั้งที่ 1)

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1190 เมื่อผู้ถือหุ้นสองคนขอให้ลงคะแนนลับแล้ว บริษัทจะต้องลงคะแนนลับ หากฝ่าฝืนมติของที่ประชุมย่อมขัดต่อมาตรา 1194 เมื่อโจทก์ในฐานะผู้ถือหุ้นร้องขอ ศาลก็สั่งเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่นี้ได้ตามมาตรา 1195

การขอให้ลงคะแนนลับไม่ใช่เป็นการเข้าประชุมแทนผู้ถือหุ้น และการขอให้ลงคะแนนลับไม่มีกฎหมายบังคับว่าผู้ถือหุ้นจะต้องไปร่วมประชุมด้วย

กรรมการของบริษัทผู้หนึ่งจะอยู่ในตำแหน่งได้ถึงสิ้นปี 2497 เมื่อกรรมการผู้นั้นตายลง กรรมการที่เหลือเลือกผู้อื่นเป็นกรรมการแทนเมื่อ พ.ศ. 2505 ดังนี้ ย่อมขัดกับ มาตรา 1155

เฉพาะแต่ที่ประชุมใหญ่เท่านั้น อาจตั้งหรือถอนกรรมการได้ตามมาตรา 1151 ฉะนั้นเมื่อบริษัทไม่มีการประชุมใหญ่ ผู้ถือหุ้นจะมาฟ้องขอให้เพิกถอนการตั้งกรรมการมิได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1151 อันผู้เป็นกรรมการนั้น เฉพาะแต่ที่ประชุมใหญ่เท่านั้นอาจตั้งหรือถอนได้

มาตรา 1155 ถ้าตำแหน่งว่างลงในสภากรรมการเพราะเหตุอื่น นอกจากถึงคราวออกตามวาระไซ้ร้ ท่านว่า กรรมการจะเลือกผู้อื่นตั้งขึ้นใหม่ให้เต็มทีว่างก็ได้ แต่บุคคลที่ได้เป็นกรรมการใหม่เช่นนั้น ให้มีเวลาอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาที่กรรมการผู้ออกไปนั้นชอบที่จะอยู่ได้

มาตรา 1159 ในจำนวนกรรมการนั้น แม้ตำแหน่งจะว่างไปบ้าง กรรมการที่มีตัวอยู่ก็ย่อมทำกิจการได้ แต่ถ้าในเวลาใดจำนวนกรรมการลดน้อยลงกว่าจำนวนอันจำเป็นที่จะเป็นองค์ประชุมได้ตลอดเวลาเช่นนั้น กรรมการที่มีตัวอยู่ย่อมทำกิจการได้เฉพาะแต่ในเรื่องที่จะเพิ่มกรรมการขึ้นให้ครบจำนวน หรือนัดเรียกประชุมใหญ่ของบริษัทเท่านั้น จะกระทำการอย่างอื่นไม่ได้

มาตรา 1160 กรรมการจะวางกำหนดไว้ก็ได้ว่า จำนวนกรรมการเข้าประชุมก็เกินจึงจะเป็นองค์ประชุมทำกิจการได้ ถ้าและมีได้กำหนดไว้คั้งนั้นไซ้ร้ (เมื่อจำนวนกรรมการเกินกว่าสามคน) ท่านว่าต้องมีกรรมการเข้าประชุมสามคนจึงจะเป็นองค์ประชุมได้

มาตรา 1190 ในการประชุมใหญ่ใดๆ ข้อมติอันเสนอให้ลงคะแนนท่านให้ตัดสินด้วยวิธีชুমือ เว้นแต่เมื่อก่อนหรือในเวลาทีแสดงผลแห่งการชุมือนั้น จะได้มีผู้ถือหุ้นสองคนเป็นอย่างน้อยคิดใจร้องขอให้ลงคะแนนลับ

มาตรา 1194 การใดทีกฎหมายกำหนดให้ต้องทำโดยมติพิเศษ ทีประชุมใหญ่ต้องลงมติในเรื่องนั้นโดยคะแนนเสียงข้างมากไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้นทีมาประชุมและมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

มาตรา 1195 การประชุมใหญ่นั้นถ้าได้นัดเรียกหรือได้ประชุมกัน หรือได้ลงมติฝ่าฝืนบทบัญญัติในลักษณะนี้ก็ดี หรือฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัทก็ดี เมื่อกรรมการหรือผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดร้องขึ้นแล้ว ให้ศาลเพิกถอนมติของทีประชุมใหญ่อันผิดระเบียบนั้นเสีย แต่ต้องร้องขอภายในกำหนดเดือนหนึ่งนับแต่วันลงมตินั้น

3.10 คำพิพากษาฎีกาที 763/2527

คำว่า “ล้มละลาย” ตามมาตรา 1154 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมายถึง ศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้ว ดังนั้นการทีกรรมการบริษัทจำกัดถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดจึงยังถือไม่ได้ว่าเป็นบุคคลล้มละลายตามความหมายของมาตราดังกล่าว

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 62 บัญญัติว่าการล้มละลายของลูกหนี้เริ่มต้นมีผลตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ จึงเป็นเรื่องผลเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้และการดำเนินการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยเฉพาะ ห้ามมิให้สถานะบุคคลของลูกหนี้เปลี่ยนเป็นบุคคลล้มละลายตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ไปด้วยไม่

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1154 ถ้ากรรมการคนใดล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถไซ้ร้ ท่านว่ากรรมการคนนั้นเป็นอันขาดจากตำแหน่ง

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

มาตรา 62 การล้มละลายของลูกหนี้เริ่มต้นมีผลตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์

3.11 คำพิพากษาฎีกาที่ 1925/2516

บริษัท โจทก์โดยกรรมการผู้จัดการคนเดิมฟ้องคดีไว้ แล้วต่อมาบริษัท โจทก์ได้เปลี่ยนผู้ที่มีอำนาจกระทำการเป็นผู้แทน สิทธิที่จะจัดการแทน โจทก์กรรมการผู้จัดการคนเดิมย่อมสิ้นสุด ผู้แทนคนใหม่ของบริษัท โจทก์ย่อมเป็นผู้ขอถอนฟ้องคดีนั้นได้

การพิจารณาถึงตัวผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนบริษัท โจทก์ในปัจจุบัน ย่อมต้องถือเอาข้อความในทะเบียนนิติบุคคลของหออทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเป็นหลักฐาน แม้กรรมการผู้จัดการคนเดิมจะคัดค้านว่า การแก้ไขข้อบังคับของบริษัท ได้กระทำไปโดยมติที่ไม่ชอบด้วยหนังสือบริคณห์สนธิของบริษัทก็เป็นเรื่องที่ต้องไปว่ากันเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก

3.12 คำพิพากษาฎีกาที่ 1539/2514

ผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกร้องขอให้ศาลพิพากษาให้การประชุมใหญ่วิสามัญของบริษัทตกเป็นโมฆะ ไม่มีผลใช้ตามกฎหมาย และให้เพิกถอนการแต่งตั้งกรรมการของบริษัท ซึ่งได้รับแต่งตั้งโดยมติของที่ประชุมใหญ่นั้น ต่อมาปรากฏว่ากรรมการชุดที่ผู้ร้องขอให้เพิกถอนได้ลาออกไป คำร้องที่ขอให้เพิกถอนการแต่งตั้งกรรมการย่อมไม่มีประโยชน์ที่จะพิจารณาต่อไป และเมื่อกรรมการชุดเก่าตามที่ประชุมผู้ถือหุ้นมีมติมอบอำนาจให้แล้ว มติของที่ประชุมใหญ่วิสามัญซึ่งแม้จะผิดระเบียบก็เป็นอันใช้ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1167 คำร้องที่ขอให้เพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่วิสามัญย่อมไม่มีประโยชน์ที่จะพิจารณาต่อไปเช่นเดียวกัน ศาลขอรับที่จะสั่งจำหน่ายคดีเสียจากสารบบความ

(ผู้ขอรับการประเมิน: ฎีกานี้น่าจะเป็นบรรทัดฐานให้นายทะเบียนและผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทใช้เป็นหลักในการพิจารณาได้)

3.13 คำพิพากษาฎีกาที่ 4953/2536

ความเกี่ยวพันกันในระหว่างบริษัท โจทก์กับ ส. ผู้เป็นกรรมการนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1167 กำหนดให้บังคับตามบทบัญญัติว่าด้วยตัวแทน ฉะนั้น ส. ย่อมบอกเลิกการเป็นผู้แทนของโจทก์เสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ทุกเมื่อ และย่อมมีผลทันทีเมื่อได้แสดงเจตนาแก่โจทก์ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 826 , 827 , 386 หาไม่มีผลต่อเมื่อโจทก์ได้นำไปจดทะเบียนต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทแล้วไม่ ส่วนการบังคับให้จดทะเบียนตามมาตรา 1023 นั้น เป็นกรณีที่โจทก์จะถือเอาประโยชน์แก่บุคคลภายนอกถึงการเปลี่ยนแปลงยังไม่ได้ จนกว่าจะได้ลงพิมพ์

ความเห็นผู้ขอรับการประเมิน : ฎีกานี้จะเป็นแนวทางการพิจารณากรณีมีหนังสือแจ้งขอ
ลาออกจากกรรมการมาถึงนายทะเบียน)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 386 ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาหรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิก
สัญญาเช่นนี้ย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง

มาตรา 826 อันสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน
อนึ่ง สัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไป เมื่อคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือ
ล้มละลาย เว้นแต่จะปรากฏว่าจำกัดข้อสัญญาหรือสภาพแห่งกิจการนั้น

มาตรา 827 ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ทุกเมื่อ
คู่สัญญาฝ่ายซึ่งจะถอนตัวแทน หรือบอกเลิกเป็นตัวแทน ในเวลาที่ไม่สะดวกแก่อีกฝ่ายหนึ่ง จะต้องรับผิดชอบ
ต่อคู่สัญญาฝ่ายนั้น ในความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแก่การนั้น เว้นแต่ในกรณีที่เป็นการจำเป็นอันมิอาจจะก้าว
ล่วงเสียได้

มาตรา 1167 ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตาม
บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน

3.14 คำพิพากษาฎีกาที่ 535/2506

ตามบันทึกรายงานการประชุม งบดุลและบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นที่ส่งต่อกอง
ทะเบียนหุ้นส่วนปรากฏว่า ผู้ร้องลงชื่อเป็นประธานในที่ประชุมและลงชื่อรับรองในฐานะกรรมการ
ไว้ในงบดุลด้วย และตามบัญชีผู้ถือหุ้นนั้นปรากฏว่าผู้ร้องถือหุ้นบุริมสิทธิ 20 หุ้น และหุ้นสามัญ
226 หุ้น ดังนี้ ผู้ร้องจะปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่เห็นและไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นตามบัญชีที่ปรากฏอยู่ที่นาย
ทะเบียนนั้นหาได้ไม่

เอกสารต่าง ๆ ของบริษัทซึ่งต้องส่งต่อนายทะเบียนนั้น กรรมการลงชื่อรับรอง
เพียงคนเดียวก็ใช้ได้

การกินหุ้นจะทำได้ก็โดยวิธีโอน ซึ่งต้องกระทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนใน
สมุดทะเบียนของบริษัทจึงจะใช้ได้

(ความเห็นผู้ขอรับการประเมิน : ฎีกานี้ชี้ให้เห็นว่าศาลให้ความสำคัญกับหลักฐานที่บริษัทนำเสนอต่อ
นายทะเบียนเปรียบเสมือนการปิดปากผู้ที่โต้แย้ง ตรงข้ามกับพยานหลักฐานที่ปรากฏกับทางการซึ่ง
เป็นการนำเสนอโดยบริษัทเอง)

3.15 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1910/2538

เมื่อบริษัทจดทะเบียนแล้วถือว่าเป็นบุคคลมีสิทธิหน้าที่ต่างจากผู้ถือหุ้น กรรมการผู้ใดทำให้บริษัทเสียหาย บริษัทย่อมเป็นผู้ฟ้องเรียกให้กรรมการผู้นั้นชดเชยค่าเสียหายแก่บริษัท ส่วนผู้ถือหุ้นจะฟ้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1169 ต้องเป็นการฟ้องแทนหรือฟ้องเพื่อประโยชน์ของบริษัทเฉพาะกรณีที่บริษัทไม่ยอมฟ้องและเป็นการฟ้องเพื่อเรียกร้องเอาสินไหมทดแทนเท่านั้น โจทก์ซึ่งเป็นเพียงผู้ถือหุ้นของบริษัท จึงมิได้อยู่ในฐานะเจ้าหน้าที่ของจำเลยที่จะฟ้องจำเลยให้ล้มละลายได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1169 ถ้ากรรมการทำให้เกิดเสียหายแก่บริษัท บริษัทจะฟ้องร้องเรียกเอาสินไหมทดแทนแก่กรรมการ ก็ได้ หรือในกรณีที่บริษัทไม่ยอมฟ้องร้อง ผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดจะเอาคดีนั้น ขึ้นมาได้ อนึ่งการเรียกร้องเช่นนี้ เจ้าหน้าที่ของบริษัทจะเป็นผู้เรียกบังคับก็ได้ เท่าที่เจ้าหน้าที่ยังมีสิทธิเรียกร้องแก่บริษัทอยู่

ข เกี่ยวกับการประชุมของบริษัท

3.16 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 452/2518

ข้อบังคับของบริษัทจำเลยมีว่า “การประชุมวิสามัญจะเรียกประชุมเมื่อใดก็ได้ในเมื่อคณะกรรมการบริษัทเห็นสมควร หรือผู้ถือหุ้นรวมกันนับจำนวนหุ้นได้ถึงหนึ่งในห้าของหุ้นทั้งหมดทำหนังสือขอให้เรียกประชุมวิสามัญ” ตามข้อบังคับข้อนี้กำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการที่จะเรียกประชุม มิใช่กรรมการคนใดคนหนึ่งแต่เพียงคนเดียว แม้ว่าผู้ถือหุ้นรวมกันทำหนังสือขอให้เรียกประชุมวิสามัญ ก็จะต้องทำหนังสือถึงคณะกรรมการ แล้วคณะกรรมการเป็นผู้เรียกประชุม

ปรากฏว่า ม. กรรมการเพียงคนเดียวเป็นผู้เรียกประชุมผู้ถือหุ้นบริษัทจำเลย ในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2513 โดยไม่ได้เสนอคำร้องขอของผู้ถือหุ้นต่อคณะกรรมการบริหารของบริษัทจำเลยตามข้อบังคับ ในวันประชุม ส. ประธานกรรมการบริษัทจำเลยได้สั่งระงับการประชุม ม. ยอมรับคำสั่งแต่โดยดี แต่แล้วกลับละเมิดคำสั่ง ได้ดำเนินการประชุมต่อไป ที่ประชุมแต่งตั้ง ท. เป็นประธานของที่ประชุม โดยที่ ท. มิได้มีคุณสมบัติตามข้อบังคับที่จะเป็นได้ การประชุมดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยข้อบังคับ คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นตามมติที่ประชุมครั้งนั้น จึงเป็นคณะกรรมการที่ไม่ชอบ ไม่มีอำนาจบริหารและไม่มีอำนาจเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2513 มติต่าง ๆ ของที่ประชุมผู้ถือหุ้นในวันที่ 11 ตุลาคม 2513 จึงไม่มีผล

คณะกรรมการของบริษัทมีมติให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2513 เพื่อเลือกกรรมการชุดใหม่ แต่ ม. กรรมการคนหนึ่งกลับเรียกประชุมใหญ่ในวันที่ 22 เดือนเดียวกันอ้างว่าทำตามคำร้องของผู้ถือหุ้น โดยไม่ได้ยื่นเรื่องราวให้คณะกรรมการพิจารณา ก่อน ถึงวันที่ 22 ส. ประธานกรรมการและกรรมการส่วนใหญ่ของบริษัทได้พากันไปยังที่ประชุมแจ้งขอระงับการประชุมในวันนั้น โดยให้ประชุมกันในวันที่ 28 ตามที่นัดไว้แล้ว ม. ก็รับคำ ครั้น ส. กับพวกกรรมการกลับไปแล้ว ม. กลับจัดให้มีการประชุมใหญ่ขึ้นอีก โดยให้ ท. ซึ่งมีได้เป็นกรรมการบริษัทเป็นประธานที่ประชุม และที่ประชุมลงมติเลือก ท. กับพวกเป็นกรรมการ ครั้นวันที่ 28 ได้มีการประชุมใหญ่กันอีกครั้งหนึ่ง ที่ประชุมไม่ยอมรับรายงานการประชุมวันที่ 22 ดังนี้ แม้ที่ประชุมวันที่ 22 จะได้ลงมติเลือก ท. กับพวกเป็นกรรมการ ก็ยังถือไม่ได้ว่าเป็นมติของที่ประชุมใหญ่เพราะกรรมการส่วนใหญ่สั่งระงับการประชุมในวันนั้นเสียแล้ว ท. กับพวกจึงมิใช่กรรมการของบริษัท การที่นายทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทรับจดทะเบียน ท. กับพวกเป็นกรรมการของบริษัทจึงเป็นการไม่ชอบ บริษัทมีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนได้ กรณีไม่อยู่ในบังคับมาตรา 1195 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งจะต้องฟ้องเพิกถอนภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันลงมติ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1195 การประชุมใหญ่นั้นถ้าได้นัดเรียกหรือได้ประชุมกัน หรือได้ลงมติฝ่าฝืนบทบัญญัติในลักษณะนี้ก็ดี หรือฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัทก็ดี เมื่อกรรมการหรือผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดร้องขึ้นแล้ว ให้ศาลเพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่อันผิดระเบียบนั้นเสีย แต่ต้องร้องขอภายในกำหนดเดือนหนึ่งนับแต่วันลงมตินั้น

3.17 คำพิพากษาฎีกาที่ 1310/2517

กรรมการส่วนใหญ่ของบริษัทตั้งระงับการประชุมใหญ่เสียก่อนเริ่มลงมือประชุม โดยให้ไปประชุมกันในวันอื่นตามที่นัดไว้ หากจำต้องได้รับความยินยอมของที่ประชุมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1181 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ เพราะมิใช่เริ่มลงมือประชุม และมีผู้หนึ่งเป็นประธาน แล้วจึงได้มีการเลื่อนการประชุมไปเวลาอื่น

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1181 ผู้หนึ่งเป็นประธานจะเลื่อนการประชุมใหญ่ใดๆ ไปเวลาอื่นโดยความยินยอมของที่ประชุมก็ได้ แต่ในที่ประชุมซึ่งได้เลื่อนมานั้น ท่านมิให้ปรึกษากิจการอันใดนอกไปจากที่ค้างมาแต่วันประชุมก่อน

3.18 คำพิพากษาฎีกาที่ 2564/2532

คำว่า “กรรมการ” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1172 วรรคแรก หมายถึง คณะกรรมการ มิได้หมายถึงกรรมการคนหนึ่งคนใดหรือหลายคน เมื่อกรรมการคน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1172 กรรมการจะเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้สุดแต่จะเห็นสมควร

มาตรา 1195 การประชุมใหญ่นั้นถ้าได้นัดเรียกหรือได้ประชุมกัน หรือได้ลงมติฝ่าฝืนบทบัญญัติในลักษณะนี้ก็ดี หรือฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัทก็ดี เมื่อกรรมการหรือผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดร้องขึ้นแล้ว ให้ศาลเพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่อันผิดระเบียบนั้นเสีย แต่ต้องร้องขอภายในกำหนดเดือนหนึ่งนับแต่วันลงมตินั้น

3.19 คำพิพากษาฎีกาที่ 4219/2541

การที่ผู้คัดค้านกับผู้ถือหุ้นมีหุ้นรวมกันเกินกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนผู้ถือหุ้นที่มีอยู่และเกินกว่า 1 ใน 5 แห่งจำนวนทุนที่มีอยู่ทั้งหมด ได้ร่วมกันเข้าชื่อทำหนังสือร้องขอให้เรียกประชุมใหญ่วิสามัญผู้ถือหุ้น โดยระบุวัตถุประสงค์ในการประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องต่าง ๆ รวม 6 วาระด้วยกัน จึงเป็นการเรียกประชุมที่ชอบด้วยข้อบังคับของบริษัทและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1173 แล้ว กรรมการบริษัทจึงต้องปฏิบัติตามคือ ต้องเรียกประชุมโดยพลัน จะไม่เรียกประชุมไม่ได้ เพราะบทบัญญัติมาตรา 1174 เป็นบทบังคับให้ต้องปฏิบัติ และไม่ได้ให้สิทธิกรรมการใช้ดุลยพินิจแต่อย่างใด เมื่อปรากฏว่ากรรมการไม่เรียกประชุมภายในสามสิบวันนับแต่วันยื่นคำร้องผู้คัดค้านกับพวกผู้ถือหุ้นซึ่งมีหุ้นรวมกันเกินกว่า 1 ใน 5 แห่งจำนวนหุ้นของบริษัทย่อมเรียกประชุมผู้ถือหุ้นกันเองได้ การที่ผู้คัดค้านมีหนังสือเชิญผู้ถือหุ้นของบริษัทประชุมวิสามัญ จึงชอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1174 วรรคสอง กรณีไม่จำเป็นต้องให้ผู้ถือหุ้นเดิมทุกคนที่ขอให้เรียกประชุมร่วมเรียกประชุมด้วย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1173 การประชุมวิสามัญจะต้องนัดเรียกให้มีขึ้นในเมื่อผู้ถือหุ้นมีจำนวนหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าแห่งจำนวนหุ้นของบริษัท ได้เข้าชื่อกันทำหนังสือร้องขอให้เรียกประชุมเช่นนั้น ในหนังสือร้องขอนั้นต้องระบุว่าประสงค์ให้เรียกประชุมเพื่อการใด

มาตรา 1174 เมื่อผู้ถือหุ้นยื่นคำร้องขอให้เรียกประชุมวิสามัญตั้งได้กล่าวมาในมาตราก่อนนี้แล้ว ให้กรรมการเรียกประชุมโดยพลัน

ถ้าและกรรมการมิได้เรียกประชุมภายในสามสิบวันนับแต่วันยื่นคำร้องไซ้ร ผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งเป็นผู้ร้อง หรือผู้ถือหุ้นคนอื่นๆ รวมกันได้จำนวนครั้งบังคับไว้วันนั้นจะเรียกประชุมเองก็ได้

3.20 คำพิพากษาฎีกาที่ 2510/2533

หนังสือบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่วิสามัญผู้ถือหุ้นที่ได้ออกในคราวแรกนั้นได้ กำหนดระเบียบวาระการประชุม วันเวลาและสถานที่ประชุม โดยได้แจ้งให้ผู้ถือหุ้นทราบล่วงหน้า เกินกว่า 7 วัน นับถึงวันนัดประชุมถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของบริษัทแล้ว แม้ต่อมาจะได้มีการเลื่อนวันประชุมออกไปจากเดิม โดยวันที่ออกหนังสือแจ้งกำหนดเปลี่ยนแปลงวันประชุม และวันที่ผู้ถือหุ้นได้รับหนังสือดังกล่าวจะมีเวลาน้อยกว่า 7 วัน นับถึงวันนัดประชุมใหม่ที่เลื่อนออกไปก็ตามก็ต้องถือว่าการบอกกล่าวเรียกประชุมครั้งนี้ได้มีการแจ้งถึงผู้ถือหุ้นตั้งแต่คราวแรก แล้ว หนังสือแจ้งกำหนดเปลี่ยนแปลงวันเวลาประชุมดังกล่าวเป็นแต่เพียงการแจ้งเปลี่ยนแปลงวัน เวลาประชุมตามหนังสือที่แจ้งเดิมเท่านั้น

3.21 คำพิพากษาฎีกาที่ 6606/2538

ในขณะที่บริษัท ท. ถูกจัดซื้อเป็นบริษัทร้าง บริษัทดังกล่าวเป็นลูกหนี้ของผู้ร้อง อยู่จึงเป็นเหตุให้ผู้ร้องไม่สามารถดำเนินคดีแก่บริษัทดังกล่าวได้ อันเป็นเหตุให้ผู้ร้องได้รับความเสียหายเพราะไม่อาจดำเนินคดีแก่บริษัทดังกล่าวได้ เป็นกรณีที่ผู้ร้องได้รับความเสียหายซึ่งไม่เป็น ธรรมดาแก่ผู้ร้องแล้ว ผู้ร้องย่อมมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลสั่งให้นายทะเบียนหุ้นส่วน บริษัทกลับจดทะเบียนบริษัท ท. ให้คืนสถานะเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246(6)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1246 (6) ถ้าบริษัท หรือผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหนี้ใด ๆ ของบริษัทรู้สึกว่าจะต้องเสียหายมิเป็นธรรมดาเพราะ การที่บริษัทถูกจัดซื้อจากทะเบียนนั้นไซ้ร เมื่อบริษัทหรือผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหนี้อื่นยื่นคำร้องต่อศาล และศาลพิจารณา ได้ความเป็นที่พอใจว่า ในขณะที่จัดซื้อบริษัทจากทะเบียนนั้นบริษัทยังทำการค้าขายหรือยังประกอบกิจการงานอยู่ก็ ดี หรือมิฉะนั้นเห็นเป็นการยุติธรรมในการที่จะให้บริษัทได้กลับคืนสู่ทะเบียนก็ดี ท่านว่าศาลจะสั่งให้จัดซื้อบริษัท คืนเข้าสู่ทะเบียนก็ได้ และถ้าเช่นนั้นท่านให้ถือว่าบริษัทนั้นได้คงตั้งขึ้นยังตลอดมาเสมือนดังว่ามีได้มีการจัดซื้อ ออกเลย อนึ่ง ด้วยคำสั่งอันนั้นศาลจะสั่งและวางข้อกำหนดไว้เป็นประการใดๆ ตามที่เห็นเป็นการยุติธรรมด้วยก็ได้ เพื่อจัดให้บริษัทและบรรดาบุคคลอื่นๆ กลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนดังว่าบริษัทนั้นมิได้ถูกจัดซื้อออกจาก ทะเบียนเลย

ค. อำนาจกรรมการ

3.22 คำพิพากษาฎีกาที่ 1504/2597

ผู้จัดการบริษัทลงนามในฟ้องอุทธรณ์แต่มิได้ประทับตราของบริษัทดังที่ข้อบังคับที่ได้จดทะเบียนแล้วได้กำหนดไว้ ฟ้องอุทธรณ์ฉบับนั้นมีถือว่าเป็นฟ้องอุทธรณ์อันถูกต้องแท้จริงตามกฎหมาย

3.23 คำพิพากษาฎีกาที่ 544/2549

ข้อบังคับของบริษัทมีว่า กรรมการจัดการและกรรมการอื่นร่วมกันสองนายมีอำนาจลงชื่อแทนบริษัท ถ้ากรรมการจัดการสามนายลงนามแต่ทนายในคดีที่บริษัทฟ้องความโดยไม่มีกรรมการอื่นลงชื่อด้วย ถือว่าไม่เป็นการลงชื่อแทนบริษัท เพราะมิได้กระทำตามข้อบังคับที่ได้จดทะเบียนไว้

3.24 คำพิพากษาฎีกาที่ 316-318 / 2500

กรรมการบริษัทจำกัด 2 นาย ลงนามในใบแต่งตั้งนายถูกต้องตามข้อบังคับของบริษัทแล้วทนายลงชื่อในฟ้องเป็นการชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 61,62 แม้คำฟ้องจะระบุชื่อโจทก์ว่า “บริษัท เรือลำเลียง จำกัด โจทก์ โดยนายประสิทธิ์ ทวีสิน กรรมการผู้จัดการ” แต่ผู้เดียว ไม่ระบุชื่อกรรมการอีกนายหนึ่งด้วยก็เป็นฟ้อง ของบริษัท จำกัด โดยชอบแล้ว

3.25 คำพิพากษาฎีกาที่ 347/2506

ข้อจำกัดอำนาจกรรมการในอันจะลงนามผูกพันบริษัทที่ว่าจะต้องมีตราของบริษัทประทับด้วยนั้น เมื่อได้จดทะเบียนและได้ลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ต้องถือว่าเป็นอันรู้แก่บุคคลทั่วไป หนังสือสัญญาเช่าซึ่งมีข้อความในตอนต้นว่าบริษัทโดยกรรมการผู้จัดการเป็นผู้เช่า และมีลายมือชื่อกรรมการผู้จัดการในช่องผู้เช่า แต่ไม่มีตราของบริษัทประทับด้วยนั้นย่อมไม่ผูกพันบริษัท

3.26 คำพิพากษาฎีกาที่ 279/2508

เมื่อข้อบังคับของบริษัทระบุว่า ในการลงชื่อทำการแทนบริษัทต้องมีกรรมการ 2 คน ลงชื่อ แต่บริษัทโจทก์ฟ้องโดยมีกรรมการคนเดียวลงชื่อแต่ทนาย เมื่อจำเลยคัดฟ้องว่า

3.27 คำพิพากษาฎีกาที่ 1121/2513

บริษัท ส. ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดไว้โดยชอบด้วยกฎหมายในการนี้ ได้จดทะเบียนรายชื่อกรรมการของบริษัทครั้งหลังที่สุด คือ เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2509 ใ้ว่ามีกรรมการ 7 คน คือ จำเลยทั้งเจ็ดคนซึ่งเป็นกรรมการชุดที่ได้รับเลือกจากมติที่ประชุมใหญ่ของบริษัทเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2508 จึงถือได้ว่ากรรมการชุดจำเลยนี้เป็นกรรมการของบริษัทที่ถูกต้องชอบด้วยกฎหมาย ต่อมาเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2509 ได้มีการประชุมใหญ่ตั้งกรรมการชุดใหม่ขึ้นอีก 7 คน คือ กรรมการชุดโจทก์ แต่ได้มีการคัดค้าน และ ท. กับพวกได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดขอให้เพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2509 อ้างว่าเป็นการประชุมใหญ่ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและข้อบังคับของบริษัท ปรากฏตามคดีแพ่งดำที่ 132/2509 ซึ่งคดีดังกล่าวได้เด็ดขาดถึงที่สุดแล้ว โดยศาลฎีกาพิพากษาให้เพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่หรือที่ประชุมวิสามัญเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2509 ที่ตั้งกรรมการใหม่คือกรรมการชุดโจทก์เป็นกรรมการของบริษัทเสีย ฉะนั้น เมื่อมติที่ประชุมใหญ่เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2509 ซึ่งตั้งกรรมการชุดโจทก์เป็นกรรมการของบริษัทในภายหลังการแต่งตั้งกรรมการชุดจำเลยเพื่อบริหารกิจการของบริษัทแทนกรรมการชุดจำเลยได้ถูกศาลพิพากษาเพิกถอนเสียเช่นนี้แล้ว ก็เท่ากับไม่มีการแต่งตั้งกรรมการชุดใหม่ขึ้นแทนกรรมการชุดจำเลย กรรมการชุดจำเลยซึ่งได้รับแต่งตั้งโดยมติที่ประชุมใหญ่และนายทะเบียนได้จดทะเบียนเป็นกรรมการของบริษัทโดยชอบกฎหมายแล้ว ก็มีสิทธิและอำนาจที่จะบริหารกิจการของบริษัทได้โดยชอบต่อไป

ง. หุ้นของบริษัท

3.28 คำพิพากษาฎีกาที่ 351/2547

ผู้ที่มีชื่อปรากฏอยู่ในสมุดทะเบียนรายนามผู้ถือหุ้นของบริษัทนั้น มีหน้าที่ต้องชำระเงินค่าหุ้นที่ค้างชำระจนครบถ้วน แม้จะปรากฏว่าบริษัทได้ยึดใบหุ้นนั้นไว้เป็นประกันเงินค่าหุ้นที่ค้างชำระและได้บอกขายแก่ผู้อื่นก็ดี จำเลยเป็นหนี้บริษัทโจทก์ค่าซื้อหุ้น 100 หุ้นของบริษัทนั้น โจทก์ยึดหุ้นไว้เป็นประกันและบอกขายหุ้นนั้น แต่ขายไม่ได้ โจทก์จึงฟ้องเรียกเงินจากจำเลยตัดสินให้จำเลยชำระราคาหุ้นที่ค้างชำระแก่โจทก์

3.29 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 196/2517

จำเลยชักชวนให้ผู้อื่นเข้าซื้อซื้อหุ้นบริษัท โดยไม่ได้ระบุว่าบริษัทจำกัด ได้มีการเริ่มงาน ไปบ้างแล้ว โดยผู้ซื้อหุ้นมอบให้จำเลยเป็นผู้ดำเนินการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการแต่ผู้เดียว เช่นนี้ กิจการที่เข้าหุ้นกันนั้นจึงไม่ใช่บริษัทจำกัด แม้ยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นผู้ซื้อหุ้น ก็จะขอเงินค่าหุ้นคืนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1112 หาได้ไม่

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1112 ถ้าการจดทะเบียนมิได้ทำภายในสามเดือนนับแต่ประชุมตั้งบริษัทไซร์ ท่านว่าบริษัทนั้นเป็นอันไม่ได้ตั้งขึ้น และบรรดาเงินที่ได้รับไว้จากผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นนั้นต้องใช้คืนเต็มจำนวนมิให้ลดเลย ถ้ามีจำนวนเงินเช่นว่านั้นค้างอยู่มิได้คืนในสามเดือนภายหลังการประชุมตั้งบริษัทไซร์ ท่านว่ากรรมการของบริษัทต้องรับผิดชอบร่วมกันที่จะใช้ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยคิดตั้งแต่เวลาสิ้นกำหนดสามเดือนนั้น แต่ถ้ากรรมการคนใดพิสูจน์ได้ว่า การที่เงินขาดหรือที่ใช้คืนช้าไปมิได้เป็นเพราะความผิดของตนไซร์ กรรมการคนนั้นก็ไม่ต้องรับผิดชอบในการใช้ต้นเงินหรือดอกเบี้ย

3.30 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 701/2513

ผู้ร้องเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดและยังค้างชำระค่าหุ้นอยู่ แต่ผู้ร้องก็เป็นเจ้าหน้าที่บริษัทเพราะได้ชำระหนี้แทนไปในฐานะผู้ค้าประกัน ต่อมาเมื่อบริษัทล้มละลายและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แจ้งให้ชำระเงินค่าหุ้น ผู้ร้องจะขอให้เอาหนี้ดังกล่าวหักกลบลบกันหาไม่ได้

3.31 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2131 /2518

บริษัทเอาเงินที่ผู้ถือหุ้นให้ยืมมาหักกับราคาหุ้นที่ผู้ถือหุ้นค้างชำระ จัดต่อมาตรา 1119 ถือว่ายังไม่ได้ชำระค่าหุ้นในส่วนนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1119 หุ้นทุกๆ หุ้นจำต้องให้ใช้เป็นเงินจนเต็มค่า เว้นแต่หุ้นซึ่งออกตามบทบัญญัติมาตรา 1108 อนุมาตรา (5) หรือมาตรา 1221

ในการใช้เงินเป็นค่าหุ้นนั้น ผู้ถือหุ้นจะหักหนี้กับบริษัทหาได้ไม่

3.32 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 777/2519

การชำระค่าหุ้นบริษัทจำกัดที่ต้องชำระเป็นเงินจะหักหนี้กับบริษัทไม่ได้ เพราะการชำระหนี้ค่าหุ้นอยู่ในบังคับของ มาตรา 1119 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่าในการใช้เงินเป็นค่าหุ้นนั้นผู้ถือหุ้นจะหักหนี้กับบริษัทหาได้ไม่ อันเป็นบัญญัติห้ามโดยเด็ดขาด ดังนั้นผู้ร้องจึงเอาหนี้เงินยืมมาหักกับหนี้ค่าหุ้นไม่ได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1119 หุ่นทุกๆ หุ่นจำเป็นต้องให้ใช้เป็นเงินจนเต็มค่า เว้นแต่หุ่นซึ่งออกตามบทบัญญัติมาตรา 1108
อนุมาตรา (5) หรือมาตรา 1221

ในการใช้เงินเป็นค่าหุ่นนั้น ผู้ถือหุ่นจะหักหนี้กับบริษัทหาได้ไม่

3.33 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2450/2538)

การเรียกเงินค่าหุ่นซึ่งยังจะต้องส่งอีกในแต่ละคราวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1120 , 1121 เป็นคุณพินิจของกรรมการที่จะเรียกจากผู้ถือหุ่นเมื่อใดเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้ตราบเท่าที่บริษัทยังคงค้างอยู่ ไม่ต้องเรียกภายใน 10 ปี นับแต่วันจดทะเบียนบริษัท

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1120 บรรดาเงินค่าหุ่นซึ่งยังจะต้องส่งอีกนั้น กรรมการจะเรียกให้ผู้ถือหุ่นส่งใช้เสียเมื่อใดก็ได้ เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่จะได้วินิจฉัยเป็นอย่างอื่น

มาตรา 1121 การเรียกเงินค่าหุ่นแต่ละคราวนั้น ท่านบังคับว่าให้ส่งค่าบอกกล่าวล่วงหน้าไม่ต่ำกว่ายี่สิบเอ็ดวันด้วยจดหมายส่งลงทะเบียนไปรษณีย์ และผู้ถือหุ่นทุกคนจะต้องใช้เงินตามจำนวนที่เรียกนั้นสุดแต่กรรมการจะได้อำนาจไปว่าให้ส่งไปยังผู้ใด ณ ที่ใดและเวลาใด

3.34 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 698/2539

การที่บริษัทจะเรียกเงินค่าหุ่นซึ่งยังจะต้องส่งอีก เป็นคุณพินิจของกรรมการที่จะเรียกจากผู้ถือหุ่นเมื่อใด เป็นจำนวนเงินเท่าใดก็ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1120 หากจะต้องเรียกร้องภายในกำหนด 10 ปี นับแต่วันที่ผู้ร้องเข้าชื่อจองซื้อหุ้นไม่ ดังนั้นสิทธิเรียกร้องของผู้คัดค้านในการเรียกให้ผู้ร้องส่งใช้เงินค่าหุ่นที่ค้างชำระนับแต่วันทำสัญญาเข้าชื่อจองซื้อหุ้นแม้จะเกิน 10 ปี ก็ไม่ขาดอายุความ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1120 บรรดาเงินค่าหุ่นซึ่งยังจะต้องส่งอีกนั้น กรรมการจะเรียกให้ผู้ถือหุ่นส่งใช้เสียเมื่อใดก็ได้ เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่จะได้วินิจฉัยเป็นอย่างอื่น

3.35 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 773/2532

การที่จะเรียกเงินค่าหุ่นซึ่งยังจะต้องส่งอีกในแต่ละคราวนั้น เป็นคุณพินิจของกรรมการที่จะเรียกจากผู้ถือหุ่นเมื่อใด เป็นจำนวนเท่าใดก็ได้ตราบเท่าที่บริษัทยังคงค้างอยู่ หากจะว่าจะต้องเรียกร้องภายในกำหนด 10 ปี นับแต่วันจดทะเบียนตั้งกรรมการบริษัทไม่ แม้เมื่อเลิกบริษัท ผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้ผู้ถือหุ่นส่งใช้เงินลงหุ้นอันเป็นส่วนที่ยังค้างชำระอยู่นั้นก็ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1265 ดังนั้นสิทธิเรียกร้องของบริษัทจำเลยในการเรียกเงินค่าหุ่นซึ่งยังจะต้องส่งอีกจึงเกิดขึ้นในแต่ละคราวที่กรรมการส่งค่าบอกกล่าวเรียกเงินค่าหุ่นนั้น และเมื่อ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1265 ผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นส่งใช้เงินลงหุ้นอันเป็นส่วนย้งค้างชำระอยู่นั้นก็ได้ และเงินที่ค้างชำระนี้ ถึงแม้จะได้ตกลงกันไว้ก่อน โดยสัญญาเข้าหุ้นส่วน หรือโดยข้อบังคับของบริษัทว่าจะได้เรียกค่อภายหลังก็ตาม เมื่อเรียกเช่นนี้แล้ว ท่านว่าต้องส่งใช้ทันที

พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483

มาตรา 22 เมื่อศาลตั้งพิทักษ์ของลูกหนี้แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป

(2) เก็บรวบรวมและรับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น

(3) ประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้

มาตรา 119 เมื่อปรากฏว่าลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้บุคคลหนึ่งบุคคลใด ชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินแก่ลูกหนี้ ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แจ้งความ เป็นหนังสือไปยังบุคคลนั้น ให้ชำระเงิน หรือส่งมอบทรัพย์สินตามจำนวนที่ได้ แจ้งไปและให้แจ้งไปด้วยว่าถ้าจะปฏิเสธ ให้แสดงเหตุผลประกอบข้อปฏิเสธ เป็นหนังสือมายังเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาสิบสี่วัน นับแต่วัน ได้รับแจ้งความ มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นหนี้กองทรัพย์สินของลูกหนี้ที่อยู่ตามจำนวนที่ แจ้งไปเป็นการเด็ดขาด

ถ้าบุคคลที่รับแจ้งความนั้นปฏิเสธหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ภายใน กำหนดเวลาตามวรรคก่อน ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สอบสวน เมื่อเห็นว่า บุคคลนั้น ไม่ได้เป็นหนี้ให้จำหน่ายชื้อจากบัญชีลูกหนี้ และแจ้งให้บุคคลนั้นทราบ ถ้าเห็นว่าบุคคลนั้นเป็นหนี้เท่าใด ให้แจ้งจำนวนเป็นหนังสือยืนยัน ไปยังบุคคลที่ต้องรับผิดชอบนั้น และให้แจ้งไปด้วยว่าถ้าจะคัดค้านประการใด ให้ร้องคัดค้าน ต่อศาลภายในกำหนดเวลาสิบสี่วันนับแต่ได้รับแจ้งความยืนยัน

ถ้าบุคคลที่ได้รับแจ้งความยืนยันนั้นคัดค้านต่อศาล โดยทำเป็นคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคก่อน ให้ศาลพิจารณา ถ้าพอใจว่าเป็นหนี้ให้มี

คำบังคับให้บุคคลนั้นชำระเงิน หรือส่งมอบทรัพย์สินแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ถ้าเห็นว่าไม่ได้เป็นหนี้ให้มีคำสั่งให้จำหน่ายจากบัญชีลูกหนี้

ถ้าบุคคลที่ได้รับแจ้งความจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มิได้ปฏิเสธต่อเจ้า พนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือมิได้ร้องคัดค้านต่อศาลตามกำหนดเวลาที่กล่าวข้างต้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจมีคำขอต่อศาลให้บังคับให้บุคคลนั้นชำระหนี้ภายใน กำหนดเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร

ถ้าบุคคลนั้น ไม่ปฏิบัติตามคำบังคับของศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจมี คำขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี เสมือนหนึ่งว่าบุคคลนั้นเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

ในกรณีที่ผู้ถูกทวงหนี้ร้องคัดค้านต่อศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจมี คำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาล ให้สั่งยึด หรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้าน ไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งในเรื่องนั้นๆ ได้

3.36 คำพิพากษาฎีกาที่ 23/2508

การที่บริษัทจำกัดจะริบหุ้นของผู้ถือหุ้นที่ยังค้างชำระเงินค่าหุ้นเอาออกขายทอดตลาดนั้นจะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้บริบูรณ์เสียก่อน มิฉะนั้น ต้องถือว่าหุ้นนั้นยังเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ถือหุ้นอยู่ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของผู้ถือหุ้นมีอำนาจขอให้ศาลสั่งยึดหรืออายัดหุ้นนั้นได้

3.37 คำพิพากษาฎีกาที่ 351/2547

ผู้ที่มีชื่อปรากฏอยู่ในสมุดทะเบียนรายนามผู้ถือหุ้นของบริษัทนั้น มีหน้าที่ต้องชำระเงินค่าหุ้นที่ค้างชำระจนครบถ้วน แม้จะปรากฏว่าบริษัทได้ยึดใบหุ้นนั้นเป็นประกันเงินค่าหุ้นที่ค้างชำระและได้บอกขายแก่ผู้อื่นก็ดี จำเลยเป็นหนี้บริษัทโจทก์ค่าซื้อหุ้น 100 หุ้นของบริษัทนั้น โจทก์ยึดหุ้นไว้เป็นประกันและบอกขายหุ้นนั้น แต่ขายไม่ได้ โจทก์จึงฟ้องเรียกเงินจากจำเลย

ตัดสินให้จำเลยชำระราคาหุ้นที่ค้างชำระแก่โจทก์

3.38 คำพิพากษาฎีกาที่ 2837/2537

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1125 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการขายทอดตลาดหุ้นที่ริบแล้วได้เงินมากกว่ามูลค่าหุ้นที่ผู้ถือหุ้นต้องรับผิดชอบ ซึ่งให้เอาหักใช้ค่าหุ้นที่เรียกกับดอกเบี้ยที่ค้างชำระ ถ้ายังมีเงินเหลือเท่าใดต้องส่งคืนให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้น มิใช่ตกให้แก่บริษัทเจ้าของหุ้น ส่วนกรณีที่ขายได้เงินน้อยกว่ามูลค่าหุ้นที่ผู้จองซื้อเป็นหนี้ค่าหุ้นบริษัทเป็นกรณีตามมาตรา 1106 เมื่อจำเลยจองซื้อหุ้นของบริษัทโจทก์และต้องชำระเงินเต็มมูลค่าหุ้นแก่บริษัทโจทก์แต่ไม่ชำระยอมเป็นหนี้บริษัทโจทก์ซึ่งมีผลให้บริษัทโจทก์เรียกให้จำเลยชำระได้ตามรูปการแห่งหนี้ทั่วไป การที่บริษัทโจทก์ขายทอดตลาดหุ้นที่จำเลยจองซื้อได้เงินเท่าใดก็นำมาชำระหนี้ที่จำเลยค้างชำระเงินมูลค่าหุ้นได้ เมื่อยังขาดอยู่เท่าใดจำเลยก็ต้องรับผิดชอบใช้ส่วนที่ขาดอยู่แก่โจทก์ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องให้จำเลยชำระหนี้ส่วนที่ยังขาดอยู่

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1106 การที่เข้าซื้อหุ้นนั้นยอมผูกพันผู้เข้าซื้อ โดยเงื่อนไขว่า ถ้าบริษัทตั้งขึ้นแล้วจะใช้จำนวนเงินค่าหุ้นนั้นๆ ให้แก่บริษัทตามหนังสือชี้ชวนและข้อบังคับของบริษัท

มาตรา 1125 หุ้นซึ่งริบแล้วนั้นให้เอาออกขายทอดตลาดโดยไม่ชักช้า ได้จำนวนเงินเท่าใดให้เอาหักใช้ค่าหุ้นที่เรียกกับดอกเบี้ยที่ค้างชำระ ถ้ายังมีเงินเหลือเท่าใดต้องส่งคืนให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้น

3.39 คำพิพากษาฎีกาที่ 1174/2487

โอนหุ้นบริษัทจำกัดชนิดระบุชื่อ เมื่อไม่ได้ลงชื่อผู้รับโอนด้วยยอมเป็นโมฆะแม้จะได้จดทะเบียนการโอนในทะเบียนของบริษัทก็ใช้ไม่ได้

มาตรา 1141 เป็นแต่ข้อสันนิษฐานว่าทะเบียนของบริษัทถูกต้องและไม่ใช้ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด หุ้นในบริษัทจำกัดเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่งการโอนหุ้นบริษัทจำกัดไม่สมบูรณ์ถ้าผู้รับโอนครอบครองไม่เกิน 5 ปี ก็อาจได้กรรมสิทธิ์ตามมาตรา 1382

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1141 สมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นพยานหลักฐานอันถูกต้องในข้อกระทำความบรรดาที่กฎหมายบังคับ หรือให้อำนาจให้เอาลงในทะเบียนนั้น

มาตรา 1382 บุคคลใดครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นไว้ด้วยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาสิบปี ถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาห้าปีไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นได้กรรมสิทธิ์

3.40 คำพิพากษาฎีกาที่ 2372/2528

เมื่อหุ้นของผู้ร้องมิใช่หุ้นชนิดระบุชื่อผู้ถือหุ้นในใบหุ้น ก็หมายความว่าหุ้นซึ่งออกให้แก่ผู้ถือหุ้น ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1134 บริษัทจะออกใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือได้เฉพาะผู้ถือหุ้นที่ได้ชำระเงินค่าหุ้นครบถ้วนแล้วเต็มตามมูลค่าหุ้น ผู้ร้องจึงไม่อาจกล่าวอ้างได้ว่าหุ้นของผู้ร้องเป็นหุ้นซึ่งออกให้แก่ผู้ถือ หุ้นของผู้ร้องจึงเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อในใบหุ้นอันต้องบังคับตามมาตรา 1129 วรรคสาม เมื่อผู้ร้องโอนหุ้นให้แก่ น. โดยไม่ได้จดทะเบียนการโอนทั้งชื่อและสำนักงานผู้รับโอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัทจำเลย การโอนดังกล่าวยอมใช้ยื่นบริษัทหรือบุคคลภายนอกไม่ได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1129 อันว่าหุ้นนั้นยอมโอนกันได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมของบริษัท เว้นแต่เมื่อเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นซึ่งมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นนั้น ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้โอนกับผู้รับโอน มีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือนั้นๆ ด้วยแล้ว ท่านว่าเป็นโมฆะ อนึ่งตราสารอันนั้นต้องแสดงเลขหมายของหุ้นซึ่งโอนกันนั้นด้วย

การโอนเช่นนี้จะนำมาใช้แก่บริษัทหรือบุคคลภายนอกไม่ได้ จนกว่าจะได้จดทะเบียนการโอนทั้งชื่อและสำนักงานผู้รับโอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น

มาตรา 1134 ใบหุ้นออกให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้น จะออกได้ก็แต่เมื่อมีข้อบังคับของบริษัทอนุญาตไว้ และจะออกให้
ได้แต่เฉพาะเพื่อหุ้นซึ่งได้ใช้เต็มค่าแล้ว ในกรณีเช่นว่านี้ ผู้ทรงใบหุ้นชนิดระบุชื่อย่อมมีสิทธิจะได้รับใบหุ้นชนิด
ออกให้แก่ผู้ถือ เมื่อเวนคืน ใบหุ้นชนิดระบุชื่อนั้นให้ชัดเจนเสีย

3.41 คำพิพากษาฎีกาที่ 3395/2529

การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อของบริษัทจำกัด แม้จะกระทำโดยไม่ถูกต้องตาม
กฎหมาย แต่เมื่อผู้ร้องรู้เห็นมิได้โต้แย้งปฏิเสธการโอนหุ้นนั้น จึงถือได้ว่า ผู้ร้องรับหุ้นนั้นไว้โดย
เจตนายึดถือเป็นของตน ย่อมได้สิทธิครอบครองเป็นเวลาเกินกว่า 5 ปี หากการโอนหุ้นเป็นโมฆะ ผู้
ร้องก็ได้กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองแล้ว จึงต้องรับผิดชอบในมูลค่าหุ้น ส่วนที่ยังชำระไม่ครบตามที่
เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทวงถาม

จ. การบริหารจัดการทั่วไป

3.42 คำพิพากษาฎีกาที่ 1069/2519

สำเนารายชื่อผู้ถือหุ้นตามรายงานการประชุมตั้งบริษัท ซึ่งทางราชการ
รับรองและส่งมาในคดีถือว่าแท้จริงรับฟังได้ ผู้ถือหุ้นอ้างว่าโอนหุ้นระบุชื่อแล้ว แต่เมื่อมิได้ทำตาม
แบบที่มาตรา 1129 วรรคสอง บัญญัติไว้ การโอนย่อมตกเป็นโมฆะ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1129 อันว่าหุ้นนั้นย่อมโอนกันได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมของบริษัท เว้นแต่เมื่อเป็นหุ้นชนิด
ระบุชื่อลงในใบหุ้นซึ่งมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นนั้น ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้โอนกับผู้รับโอน มี
พยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือนี้ๆ ด้วยแล้ว ท่านว่าเป็นโมฆะ อนึ่งตราสารอันนั้นต้องแสดงเลข
หมายของหุ้นซึ่งโอนกันนั้นด้วย

การโอนเช่นนี้จะนำมาใช้แก่บริษัทหรือบุคคลภายนอกไม่ได้ จนกว่าจะได้จดทะเบียนการโอนทั้งชื่อและสำนัก
ของผู้รับโอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น

3.43 คำพิพากษาฎีกาที่ 734/2502

โจทก์ฟ้องจำเลยในฐานะผู้ก่อตั้งบริษัท เรียกค่าหนี้สินที่บริษัทเป็นลูกหนี้โจทก์
อยู่เมื่อทางพิจารณาได้ความว่า บริษัทนั้นได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้ว โจทก์ก็ไม่มีอำนาจฟ้อง
จำเลยในฐานะส่วนตัว ต้องฟ้องบริษัท มาตรา 1113 เป็นบทบัญญัติว่าด้วยหนี้ที่ที่ประชุมตั้งบริษัท
ไม่ได้อนุมัติ ผู้เริ่มก่อการต้องรับผิดชอบ หรือแม้จะมีอนุมัติ ผู้เริ่มก่อการก็ยังคงรับผิดชอบไปจนกว่าจะได้
จดทะเบียนบริษัท

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1113 ผู้เริ่มก่อการบริษัทต้องรับผิดชอบร่วมกันและโดยไม่จำกัด ในบรรดาหนี้และการจ่ายเงินซึ่งที่ประชุมตั้งบริษัทมิได้อนุมัติ และแม้จะได้มีอนุมัติก็ยังคงต้องรับผิดชอบอยู่เช่นนั้นไปจนกว่าจะได้จัดทะเบียนบริษัท

3.44 คำพิพากษาฎีกาที่ 1741/2505

จัดทะเบียนเป็นผู้เริ่มก่อการและเป็นผู้ถือหุ้นตามหนังสือบริคณห์สนธิแล้ว หากจะเปลี่ยนแปลงก็ต้องจัดทะเบียน ณ หอทะเบียนแห่งเดียวกันนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1016 วรรคสอง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1016 การจัดทะเบียนนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ทำกิจการอยู่ ณ ตำบลใดในพระราชอาณาจักร ท่านให้จัดทะเบียน ณ หอทะเบียนสำหรับตำบลนั้น

การแก้ไขข้อความที่ได้จัดทะเบียนประการหนึ่งประการใดในภายหลังก็ดี กับทั้งแก้ไขการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใด อันบทบัญญัติแผนกนี้บังคับหรืออนุญาตให้จัดทะเบียนก็ดี ก็ต้องจด ณ หอทะเบียนแห่งเดียวกันนั้น

มาตรา 1113 ผู้เริ่มก่อการบริษัทต้องรับผิดชอบร่วมกันและโดยไม่จำกัด ในบรรดาหนี้และการจ่ายเงินซึ่งที่ประชุมตั้งบริษัทมิได้อนุมัติ และแม้จะได้มีอนุมัติก็ยังคงต้องรับผิดชอบอยู่เช่นนั้นไปจนกว่าจะได้จัดทะเบียนบริษัท

3.45 คำพิพากษาฎีกาที่ 467- 468/2513

การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1114 ห้ามมิให้ผู้เข้าซื้อชื่อหุ้นฟ้องร้องขอให้ศาลเพิกถอนการที่ตนได้เข้าซื้อชื่อ โดยยกเหตุว่าสำคัญผิดหรือต้องข่มขู่หรือถูกหลวงล่อล้อนั้น มิได้มีผลเป็นการห้ามมิให้ฟ้องว่าถูกหลอกลวงเป็นคดีอาญารฐานฉ้อโกงด้วย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1114 เมื่อบริษัทได้จัดทะเบียนแล้ว ผู้เข้าซื้อชื่อหุ้นจะร้องฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนการที่ตนได้เข้าซื้อชื่อ โดยยกเหตุว่าสำคัญผิด หรือต้องข่มขู่ หรือถูกหลวงล่อล้อนั้น ท่านว่าหาอาจทำได้ไม่

บทที่ 5

สรุป

คำวินิจฉัยของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า คำวินิจฉัยคณะกรรมการปฏิบัติราชการทางปกครอง และคำพิพากษาฎีกาที่นำเสนอได้สอดแทรกบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องนำมาประกอบไว้ด้วย เพื่อสะดวกต่อการศึกษาและทำความเข้าใจ คำวินิจฉัยเปรียบเสมือนคำอธิบายหรือการขยายความของบทกฎหมาย และเป็นแนวทางการพิจารณาวินิจฉัยของเจ้าหน้าที่ และเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้มีส่วนได้เสียในห้างหุ้นส่วนบริษัท แต่อย่างไรก็ดียังมีประเด็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีกหลายมาตราที่ยังไม่มีคำวินิจฉัยที่ชัดเจนออกมา ทั้งนี้ เนื่องจากอาจจะยังไม่มีประเด็นที่นำไปสู่การพิจารณาวินิจฉัย หรือยังไม่มีข้อพิพาท ข้ออุทธรณ์โต้แย้ง ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจจากตัวบทกฎหมาย และกฎกระทรวง หรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง

กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นเพียงกรอบกติกาในการตัดสินใจขาดในกรณีที่มีปัญหาข้อพิพาทโต้แย้ง เหนืออื่นใดหากกรณีความขัดแย้งหรือข้อพิพาทเกิดขึ้น หากคู่กรณีจะใช้การประนีประนอมหรือการหาจุดร่วมกันที่ยอมรับได้ จะทำให้เป็นภาระของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งด้านเวลา ค่าใช้จ่าย และความสัมพันธ์ กล่าวคือ หากมีกรณีไม่เข้าใจ หรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นหากคู่กรณีจะหันมาทำความเข้าใจซึ่งกันและกันแทนใช้ช่องทางของกฎหมายในการฟ้องร้องกันบ้าง การร้องเรียนบ้าง น่าจะเป็นทางออกที่ดีและสร้างภาพพจน์ที่ดีของนิติบุคคลนั้น ๆ ได้

เพื่อลดปัญหาข้อพิพาท ข้อโต้แย้งในห้างหุ้นส่วนบริษัท กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้จัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทขึ้น (ในชื่อ ศูนย์สมานฉันท์ธุรกิจ) เพื่อเป็นสถานที่ที่จะเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้องของห้างหุ้นส่วนบริษัทที่เกิดข้อพิพาทโต้แย้งได้หันหน้าเข้ามาใช้ศูนย์ดังกล่าวสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อกันบนพื้นฐานของกฎหมาย เพื่อสร้างความยอมรับทั้งสองฝ่ายแทนที่จะใช้วิธีทางด้านกฎหมายฟ้องร้องอันจะทำให้สูญเสียทั้งเวลา ค่าใช้จ่าย และภาพลักษณ์ที่ดีของนิติบุคคล ทั้งนี้ ตั้งแต่ต้นปี 2553 และตั้งแต่มีการเปิดให้บริการ (มกราคม 2553) จนถึงเดือนสิงหาคม 2553 มีผู้ให้ความสนใจเข้าระบบการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทเป็นจำนวนถึง 292 ราย โดยให้คำปรึกษาแนะนำเบื้องต้นแก่คู่กรณีจนสามารถทำความเข้าใจโดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยจำนวน 288 ราย มีเพียง 4 ราย ที่อยู่ในระหว่างดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ท้ายที่สุดนี้ผู้ขอรับการประเมินหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลและคำวินิจฉัยที่นำเสนอthisจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห้างหุ้นส่วนบริษัท และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน แต่เหนืออื่นใดหากปัญหาที่เกิดขึ้น หากคู่กรณีเลือกที่จะใช้วิธีการประนีประนอมจะเป็นทางออกที่ดีของปัญหาดังกล่าว
